

ความมั่นคงแห่งชาติ :

นิติทางประชากร เศรษฐกิจ
และ สิ่งแวดล้อม

แปลเรียบเรียงโดย

พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ
อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์

เอกสารทางวิชาการ หมายเลข 147 สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ความมั่นคงแห่งชาติ :
มิติทางประชากร เศรษฐกิจ และ
สิ่งแวดล้อม

แปลเรียบเรียงโดย

พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ*

อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์**

เอกสารทางวิชาการ หมายเลข 147

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

มหาวิทยาลัยมหิดล

ISBN : 974-586-956-2

* รองศาสตราจารย์ ดร. พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ รองคณบดี คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** รองศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล

ชื่อ : ความมั่นคงแห่งชาติ : มิติทาง
ประชากร เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
ผู้แปลและเรียบเรียง : พิเชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และ
อภิชาติ จำรัสฤทธิ์วงศ์
พิมพ์ครั้งแรก : มกราคม 2534
จำนวน : 1500 เล่ม
เอกสารทางวิชาการ หมายเลข 147
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล
ISBN : 974-586-956-2

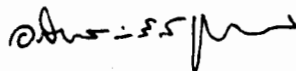
ด้วยความสนับสนุนจาก
The William and Flora Hewlett Foundation

คำนำ

เมื่อเรากล่าวถึงความมั่นคงของชาติ เรามักจะคำนึงถึงการทหารเป็นอันดับแรก แต่ความเป็นจริงแล้วเราก็ทราบด้วยว่ามิติทางประชากร เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมก็มีความสำคัญยิ่งเช่นเดียวกัน จากประสบการณ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตที่ได้ใช้เงินงบประมาณไปในการทหารอย่างมากมายมหาศาล ในที่สุดผู้นำทั้งสองประเทศก็จำเป็นต้องหันหน้ามาทำอะไรสักอย่างหนึ่ง เพื่อหยุดยั้งความไม่มีที่สิ้นสุดของกิจการนี้ ประเทศไทยเราจะได้เรียนรู้อะไรจากประสบการณ์เหล่านี้บ้าง

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล เห็นว่าปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ที่มีส่วนสำคัญต่อความมั่นคงของชาติดังกล่าว ควรจะได้รับการศึกษาวิจัยร่วมกันในหมู่นักวิชาการและนักปฏิบัติในประเทศให้ละเอียดทุกแง่มุม อันจะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวม ในยุคที่ประเทศของเรากำลังก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วจนอาจไม่มีเวลาหยุดหายใจและมองตนเองให้รอบคอบ สถาบันฯ จึงได้เรียบเรียงและจัดพิมพ์เอกสารของ Worldwatch Institute และ Population Crisis Committee ขึ้นเป็นหนังสือเรื่อง "ความมั่นคงแห่งชาติ : มิติทางประชากร เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม" โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก The William and Flora Hewlett Foundation

ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้สถาบันฯ ขอขอบพระคุณหน่วยงานต่าง ชาติทั้งสามแห่งข้างต้นและคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ได้อนุญาตให้รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริศ จิตกษ-เทพสมบัติ วิเริ่มทำการแปลและเรียบเรียงเอกสารขึ้นนี้ และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วาทีณี บุญชะลิกษ์ และคุณอัญชลี งามเฉลิมศักดิ์ ข้าราชการของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ที่ช่วยดำเนินการในการตรวจอักษรและแนะนำแก้ไขต้นฉบับ ตลอดจนดำเนินการในการติดต่อการพิมพ์จนสำเร็จลงด้วยดี

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชาติ จรัสสุทธิวงศ์

ผู้อำนวยการสถาบันฯ

มกราคม 2534

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
มิติทางประชากร	1
ความกดดันทางประชากรและความมั่นคงภายในประเทศ	4
การเพิ่มและขยายตัวอย่างรวดเร็วของเมือง	5
ความกดดันต่อที่ทำกินในชนบท	7
ช่องว่างในแรงงานที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ	10
สิ่งบ่งชี้ถึงสันติภาพและความรุ่งเรืองของโลกที่ต้องพึงพา อาศัยซึ่งกันและกัน	13
ช่องว่างระหว่างประเทศที่ยากจนและร่ำรวย	14
การเพิ่มประชากรและการเป็นหนี้สินของประเทศ ในโลกที่สาม	15
การปกป้องการค้า	16
ความกดดันข้ามชายแดนระหว่างประเทศ	18
การเมืองในระดับภูมิภาคและการแข่งขันระหว่าง มหาอำนาจ	20
มิติทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม	23
โลกแห่งสงคราม	29
การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเพื่อสงครามแบบถาวร	39
การเสริมสร้างทางอาวุธกับการค้อยพัฒนา	55
สิ่งแวดล้อมและความมั่นคง	62
จากพันธมิตรทางทหารสู่พันธมิตรทางสิ่งแวดล้อม	76
จากความมั่นคงแห่งชาติเป็นความมั่นคงของโลก	88
สรุป	111

ตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1: กำลังทหารและแรงงานในอุตสาหกรรมทหาร ในช่วงระยะต้นถึงกลางทศวรรษ 1980	32
ตารางที่ 2: ค่าใช้จ่ายทางทหารต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ เบื้องต้น (GNP) ปี ค.ศ.1985	41
ตารางที่ 3: อัตราเพิ่มที่แท้จริงของผลผลิตและค่าใช้จ่าย ทางทหาร ปี ค.ศ.1960-85	43
ตารางที่ 4: อัตราส่วนการบริโภคผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ของการทหารในสหรัฐฯ ปี ค.ศ.1977 และ 1985	45
ตารางที่ 5: ประเทศโลกที่สามที่เป็นผู้ผลิตอาวุธรสงคราม ที่สำคัญระหว่างปี ค.ศ.1950-1984	56
ตารางที่ 6: กรณีพิพาทเรื่องน้ำระหว่างประเทศกลาง ทศวรรษ 1980	66
ตารางที่ 7: การส่งออกและการรับเข้าสารซิลเฟอร์ไดออกไซด์ ระหว่างประเทศซึ่งเป็นมลภาวะทางอากาศ ในปี ค.ศ.1984	70
ตารางที่ 8: การได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างการให้ความ สำคัญในการจัดลำดับทางทหาร สังคมหรือ สิ่งแวดล้อม	89

แผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 : ค่าใช้จ่ายทางทหารรวมทั่วโลก	30
แผนภูมิที่ 2 : ค่าใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาทางทหาร ช่วงกลางทศวรรษ 1980	48
แผนภูมิที่ 3 : ค่าใช้จ่ายทางทหารและการขาดดุลย์ทาง เศรษฐกิจของสหรัฐ	54

มติทางประชากร

* จาก "Population and Security" **Population No. 13**
September 1983. A Publication of The Population Crisis
Committee, 1128, 19th Street, N.W., Washington, D.C. 20036,
U.S.A.

จากการที่ประเทศต่าง ๆ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศที่ยากจนและร่ำรวย ยังคงขึ้นอยู่กับความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้าน พันธมิตรและประเทศคู่ค้า ผลที่ตามมาของการที่ประเทศไม่สามารถแก้ไข หรือจัดการกับปัญหาหรือความกดดันภายในประเทศได้ ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มของประชากร ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนของโลกในหลาย ๆ ทาง โดยผ่านผลของการเป็นหนี้สินพอกพูนต่อระบบการเงินระหว่างประเทศ ผ่านการหยุดชะงักของอุปทาน (supplies) ทางพลังงานและวัสดุทางอุตสาหกรรม ผ่านการเปลี่ยนพันธมิตรและผ่านการเพิ่มขึ้นของการอพยพโยกย้ายของผู้ลี้ภัย

การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรในประเทศโลกที่สาม ซึ่งไปเพิ่มปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมือง ได้กลายเป็นปัจจัยใหม่ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศ และอาจจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความมั่นคงของโลกในระยะยาว เช่นเดียวกับการแตกแขนงของเทคโนโลยีทางการทหาร ซึ่งสามารถที่จะทำลายล้างโลกได้อย่างมหาดคังคำกล่าวของนายโรเบิร์ต แมคนามารา (Robert McNamara) อดีตรัฐมนตรีกลาโหมของสหรัฐอเมริกาและอดีตประธานธนาคารโลก ที่กล่าวว่า "ถ้าไม่รวมสงครามโทโมนิวเคลียร์แล้ว การเพิ่มประชากรเป็นปัญหาที่ร้ายแรงที่สุดที่โลกจะต้องเผชิญในทศวรรษข้างหน้า"

ความกดดันทางประชากรและความมั่นคงภายในประเทศ

ปัจจุบันผู้นำของประเทศที่กำลังพัฒนาที่แสดงออกถึงความห่วงใยอย่างเปิดเผยถึงผลในทางลบ อันเกิดจากความกดดันทางประชากรที่มีต่อความอยู่รอดของประเทศ ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้นำของบังกลาเทศ คอสตาริกา สาธารณรัฐโดมินิกัน ฮิอิปส์ กานา อินเดียนโคณิเซีย จาไมกา เคนยา เม็กซิโก เนปาล ฟิลิปปินส์ และไทย ได้กำหนดให้ "ความกดดันทางประชากร" เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด หรือ

บางทีอาจจะเป็นเรื่องที่สำคัญเพียงเรื่องเดียว ในปัญหาของการพัฒนาประเทศ เพราะนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ประชากรของประเทศเหล่านี้และประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ ได้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า และจากอัตราการเพิ่มปัจจุบัน ประเทศเหล่านี้เกือบทั้งหมดจะมีประชากรเพิ่มเป็นสองเท่าภายในระยะเวลา 17 ถึง 35 ปี แม้กระทั่งประเทศที่ร่ำรวยที่สุดในโลกยังพบว่าเป็นการยากลำบากมาก ที่จะต้องเผชิญกับสิ่งท้าทายที่เป็นจำนวนประชากรอันมหาศาลเช่นนี้

จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในขณะนี้ พบว่า การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว มักจะเกิดในประเทศด้อยพัฒนาที่กำลังประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในการสนองความต้องการเบื้องต้นของประชากรอยู่แล้ว และอาจจะประสบกับปัญหาความขัดแย้งภายในระหว่างภูมิภาค ถ้าหากอัตราเพิ่มโดยธรรมชาติของประเทศเหล่านี้ยังคงอยู่ในระดับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในตะวันออกกลางประชากรจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าภายในระยะเวลาไม่ถึง 25 ปี ประชากรของประเทศในลาตินอเมริกากลางจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าภายในระยะเวลา 19 ถึง 27 ปี และประเทศในแถบแอฟริกาซบ-Saharan หลายประเทศ ซึ่งมีโครงสร้างทางการปกครองและเศรษฐกิจค่อนข้างเปราะบาง และมีอัตราเพิ่มสูงที่สุดในโลก เช่น เคนยา จะมีประชากรเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าภายใน 17 ปี

การเพิ่มและขยายตัวอย่างรวดเร็วของเมือง

ผลตามมามีความสำคัญมากที่สุด และก่อให้เกิดความยุ่งยากใจจากการเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากร ก็คือ อัตราและขนาดของความ เป็นเมืองและการขยายตัวของเมือง โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา อัตราความเป็นเมืองที่ไม่เคยมีมาก่อน สะท้อนให้เห็นถึงไม่เพียงแต่การย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองอย่างมากเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงอัตราการเกิดที่สูงขึ้นในเมืองอีกด้วย ในลาตินอเมริกาซึ่งประชากรส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมือง หรือในภูมิภาคอื่น ๆ ก็คงจะมีสภาพเช่นเดียวกัน

ในระยะ 30 ปีข้างหน้าเป็นที่คาดกันว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคม ซึ่งแต่เดิมส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบท และยังจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทิศทางที่เพิ่มขึ้นของอุปสงค์ (demand) สำหรับการลงทุนด้วย สิ่งจำเป็นต่าง ๆ ในเมืองและงานที่มีค่าจ้างแรงงานในภาคสมัยใหม่ก็จะเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน

ในช่วงระยะปี ค.ศ.1980 ถึงปี ค.ศ.2000 ทางองค์การสหประชาชาติได้คาดประมาณว่า เมืองใหญ่ ๆ ของโลก เช่น เม็กซิโกซิตี ซึ่งมีประชากร 15 ล้านคน และเมืองเซาเปาโลซึ่งมีประชากร 9 ล้านคน จะมีประชากรเพิ่มขึ้นอีก 12 ล้านคน เมืองบอมเบย์ซึ่งมีประชากรอยู่ประมาณ 8 ล้านคน และเมืองจาร์กาคา ซึ่งมีประชากรอยู่ 7 ล้านคน ก็จะมีประชากรเพิ่มขึ้นอีกเป็นสองเท่า เมืองหลวงของบังกลาเทศและแซมเบีย ก็อาจจะมีการเพิ่มเป็นสามเท่า เมืองลากอสและไนโรบี อาจจะมีการเพิ่มเป็นสี่เท่า การรวมตัวของประชากรในเมืองในจำนวนที่คาดประมาณนี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

การขยายตัวของเมืองในอัตราที่ไม่สามารถจัดการได้นี้ เป็นผลทำให้เกิดสลัมขนาดใหญ่กระจายอยู่ทั่วไป สลัมหรือชุมชนเช่นนี้สามารถขยายเป็นสองเท่าได้ภายในระยะเวลา 5 ถึง 10 ปี และเป็นอัตราส่วนของประชากรในเขตเมืองที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นในตะวันออกไกล แอฟริกา เอเชีย หรือลาตินอเมริกา ปัจจุบันพบว่ามากกว่า 1 ใน 3 ของประชากรที่อาศัยอยู่ในสลัม หรือที่สาธารณะ ส่วนใหญ่จะไม่มีน้ำสะอาดใช้ ไม่มีระบบระบายน้ำ ไม่มีไฟฟ้า ในมหานครโคโร ระบบน้ำและการสุขาภิบาลที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อบริการแก่คนเพียง 2 ล้านคน กำลังจะล้มเหลวลงในอนาคต เพราะต่อไปในอนาคตจะต้องรับภาระคนถึง 11 ล้านคน

ถึงแม้ว่าการอยู่ในเมืองจะมีสภาพเช่นนี้ ผู้ที่ย้ายถิ่นมาจากชนบทก็มิใช่ว่า จะเป็นปัญหาที่คุกคามต่อความมั่นคงทางการเมืองเสมอไป

เพราะผู้ย้ายถิ่นจะรู้สึกว่าการอยู่ในเมืองยังดีกว่าการอยู่ในชนบท ซึ่งบริการและโอกาสต่าง ๆ หาได้ยากกว่า แต่บรรดาลูกหลานของผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้จะไม่พอใจในสภาพเช่นนี้ง่าย ๆ ความตึงเครียดทางการเมืองก็จะมีความสูงขึ้น เมื่อผู้ย้ายถิ่นรุ่นต่อไปได้รับการศึกษาและมีความคาดหวังที่สูงกว่า และได้มาเผชิญกับความจริงของเมือง คือ ความยากจนและการไม่มีงานทำในอัตราที่สูง แม้ว่าผลที่มีต่อคนรุ่นต่อไป จะยังใหม่และยังไม่มีหลักฐานมายืนยัน แต่นักสังเกตรณทางการเมืองที่มีประสบการณ์ในโลกที่สามผู้หนึ่งได้มองเห็นว่า การอพยพย้ายถิ่นอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความไม่สงบทางการเมืองได้ ผู้สังเกตรณผู้นี้ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดระหว่างความร่ำรวยกับความยากจนในเมือง ผนวกกับการตระหนักถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่มีอยู่ทั่วไปได้ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจ และความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง (political alienation) ในเวลาเดียวกันความเป็นเมืองเองก็ได้ปลดปล่อยความผูกพัน และลดคุณค่าของวัฒนธรรมที่มีอยู่ทั่วไปในชนบทลงโดยสิ้นเชิงและยังได้ลดการควบคุมของครอบครัวและชุมชนที่มีต่อพฤติกรรมของคนในชนบท ที่จะก่อให้เกิดความไม่สงบลงไปอีกด้วย นอกจากนี้ การที่มีคนหลายเชื้อชาติ หลายเผ่าพันธุ์เข้ามารวมอยู่ที่ใกล้ ๆ กัน และต้องแข่งขันกัน โอกาสที่จะเกิดการคั่นร่นหรือทะเลาะวิวาทกันก็จะมีมากยิ่งขึ้น

ความกดดันต่อที่ทำกินในชนบท

แม้ว่าความถี่ของการเพิ่มของประชากรในเขตเมืองของประเทศในโลกที่สาม จะเป็นผลมาจากการเกิดที่มีอัตราสูงในเมืองก็ตาม แต่ความกดดันทางประชากรในชนบทเอง ก็ทำให้แน่ใจได้ว่า จะต้องมีการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมือง เพราะในชนบทมีการกระจายที่ดินทำกินไม่เท่าเทียมกัน มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของพืชที่เพาะปลูก มีการใช้เครื่องจักรหรือปัจจัยอื่นๆ ซึ่งไปมีผลกระทบต่อนานาคของที่ดินที่ถือครองอยู่ อัตราการเกิดที่สูงในเขตชนบทเองได้ทำให้สิ่ง

ที่เลวร้ายอยู่แล้วเลวร้ายลงไปอีก ซึ่งนำไปสู่การไร้ที่ทำกินหรือการแบ่งขอยที่ดินที่มีอยู่แล้วให้แก่ลูก ๆ ที่มีจำนวนมากขึ้น โครงการปฏิรูปที่ดินและความพยายามอื่น ๆ ที่จะสร้างงานในชนบทนั้น ถึงแม้ว่าจะมีความสำคัญในระยะสั้น แต่ก็อาจจะจมหายไปกับการเจริญเติบโตของแรงงานในชนบท นอกเสียจากว่าจะสามารถควบคุมอัตราการเกิดที่สูงได้ ในบางประเทศที่มีสภาพเช่นนี้อยู่แล้ว อัตราส่วนของประชากรในชนบทที่ไม่มีที่ทำกิน ประมาณโดยทั่วไปว่ามีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 และในบางประเทศก็มีอัตราสูงกว่านี้ เช่น เอลซัลวาดอร์ คอสตาริกา โคลัมเบีย เคนยา บังกลาเทศ และอินเดีย สำหรับในเอเชีย ประมาณว่ามีถึงร้อยละ 30 ของแรงงานทางการเกษตรที่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตัวเอง

เฉพาะในลาตินอเมริกา ที่ดินที่สามารถเพาะปลูกได้มักจะถูกถือครองในลักษณะเป็นแปลงหรือผืนใหญ่ ๆ ความกดดันทางประชากรมีส่วนทำให้เกิดการตั้งรกรากในเมือง วิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในเอลซัลวาดอร์ สามารถสืบสาวราวเรื่องได้ว่าเป็นผลมาจากการใช้ที่ดิน การเป็นเจ้าของที่ดิน และการจัดชนชั้นทางสังคม เมื่อประชากรในเอลซัลวาดอร์ได้เพิ่มจาก 2 ล้านคนในปี ค.ศ.1950 เป็น 5 ล้านคน ในปี ค.ศ.1980 ยิ่งทำให้สถานการณ์ในเอลซัลวาดอร์เลวร้ายยิ่งขึ้น จากการคาดประมาณจำนวนของผู้ไม่มีที่ทำกิน หรือแทบจะไม่มีที่ทำกินในเอลซัลวาดอร์พบว่าในปี ค.ศ.2000 จะมีสูงถึงร้อยละ 70 และคาดว่าประชากรในเอลซัลวาดอร์ขณะนั้นอาจจะมีถึง 9 ล้านคน ขณะเดียวกันแรงงานของเอลซัลวาดอร์ก็จะเพิ่มขึ้นจาก 650,000 คน เป็น 1.5 ล้านคน และประมาณว่าจะมีถึง 2.9 ล้านคน เมื่อสิ้นสุดศตวรรษนี้ ความเกี่ยวพันของปัญหาการไม่มีงานทำสูงในเมือง กับการไร้ที่ทำกินในชนบทจะเลวร้ายมากยิ่งขึ้นไปอีก ถ้าหากอัตราการเกิดในชนบทยังคงสูงต่อไป

จากการที่อัตราการเกิดสูงได้เริ่มในตอนหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมานั้น โครงสร้างทางอายุของประชากรในประเทศที่กำลัง-

พัฒนาหลายประเทศจึงมีคนที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวมากกว่า นั่นคือเกือบร้อยละ 40 จะมีอายุต่ำกว่า 15 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 23 ในประเทศอุตสาหกรรม ราว ๆ ร้อยละ 20 หรือเกือบ 700 ล้านคนจะอยู่ในวัย 15 ถึง 24 ปี ความคาดหวังและผลจากการที่ประชากรกลุ่มนี้ได้ผ่านการเข้าสู่แรงงานและได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจในปัญหาสังคมต่าง ๆ แล้ว จะมีผลกระทบต่อนโยบายทางการเมืองของประเทศที่กำลังพัฒนา ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว คนหนุ่มสาวเหล่านี้จะเป็นพลังสำคัญสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และความจำเป็นทางเศรษฐกิจ แต่สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันในประเทศที่กำลังพัฒนาหลาย ๆ ประเทศ ก็คือการไม่มีการทำมีอัตราสูง มาตรฐานการครองชีพต่ำ และมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องโอกาสและความร่ำรวย คนหนุ่มสาวเหล่านี้อาจจะกลายเป็นเชื้อเพลิงสำหรับลัทธิสุดกู่ทางการเมืองต่อไป

สำหรับกลุ่มประชากรวัยเด็ก ประเทศโลกที่สามมีประชากรวัยเด็กอยู่ประมาณ 1,300 ล้านคน ซึ่งจะเป็นคลื่นลูกต่อไปในการหางานและผลกระทบจากประชากรกลุ่มนี้ จะไปปรากฏในปลายศตวรรษนี้หนึ่งในสามของเด็ก ๆ เหล่านี้จะใช้ชีวิตทั้งหมดในสลัม จำนวนเด็กที่ถูกพ่อแม่ที่ยากจนละทิ้งก็จะเพิ่มมากขึ้น และยังคงเลี้ยงชีพตนเองโดยอาศัยถนนในเมืองใหญ่ ๆ เช่น ในบราซิล ซึ่งมีประชากร 130 ล้านคน ประมาณกันว่าจะมี "เด็กจรจัด" ประมาณ 11 ล้านคน และอีก 14 ล้านคนจะเจริญเติบโตภายใต้ความยากจนที่แสนสาหัส

การพัฒนาอย่างรวดเร็วของโลกที่กำลังพัฒนาเป็นสังคมเมือง ได้ทำให้คนหนุ่มเป็นจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นที่ๆ อยู่ใกล้กับอำนาจทางการเมืองได้เติบโตขึ้น การเติบโตในเมืองได้ให้ความเป็นผู้นำทางความคิด และการกระตุ้นเตือนทางสังคมแก่หมู่คนที่ไม่มีงานทำ ความเป็นเมืองได้เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการสื่อสารสมัยใหม่ ซึ่งสามารถทำให้มองเห็นความไม่เท่าเทียมกันภายในประเทศ

และระหว่างประเทศ รวมทั้งการเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศอื่น ๆ ได้ชัดเจนขึ้น ผู้นำของประเทศที่กำลังพัฒนาอาจมองด้วยความไม่สบายใจ ถึงโอกาสที่จะเกิดความรุนแรงขึ้นจากการรวมกลุ่มต่าง ๆ รวมกับปัจจัยอื่น ๆ ทางประชากรและสังคมที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะคุกคามต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ผู้นำของโลกตะวันตกซึ่งมักจะถูกมองว่ามีส่วนในการเมืองระหว่างประเทศ และมักจะมุ่งในการสร้างปัญหาต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นก็อาจจะต้องเกิดความกังวลเช่นกัน

ช่องว่างในรายงานที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ในแต่ละปี คนหนุ่มสาวทั่วโลกนับเป็นจำนวนหลายสิบล้านคนได้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งสามารถรับผู้เข้าสู่แรงงานใหม่ได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น แม้ว่าการไม่มีงานทำ หรือการทำงานต่ำกว่าระดับของคนหนุ่มสาวจะเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับในประเทศโลกที่สาม ซึ่งไม่ได้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก แต่แนวโน้มทางประชากรก็อาจจะเป็นปัญหาที่ทำให้ยากแก่การแก้ไขมากยิ่งขึ้น

ทางองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ประมาณไว้ว่าในระหว่าง ปี ค.ศ. 1980 และ ค.ศ. 2000 ประเทศที่กำลังพัฒนาจะมีประชากรเข้าสู่ตลาดแรงงานเกือบ 700 ล้านคน จำนวนประชากรที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในหลาย ๆ ประเทศ อาทิเช่น แอลจีเรีย สาธารณรัฐโตมินิกัน จอร์แดน เลบานอน มาเลเซีย เม็กซิโก นิการากัว ไนจีเรีย และซีเรีย จะเพิ่มขึ้นเกือบเป็นสองเท่า

นอกเสียจากว่า จะมีสิ่งมหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่จะทำให้การเจริญเติบโต หรือการเพิ่มของแรงงานมีเท่ากับตำแหน่งงานที่มีอยู่ ประเทศที่กำลังพัฒนาต่างก็ได้รับความยากลำบากจากผลรวมของการไม่มีงานทำ และการทำงานต่ำกว่าระดับ ในอัตราเร็ว ๆ

ร้อยละ 40 การไม่มีงานทำนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายทางการเมือง แม้กระทั่งในประเทศที่มีรายได้ปานกลาง อย่างเช่น ในบราซิลประชาชนได้ก่อจลาจลขึ้นเมื่อมีการให้ออกจากงานในเมืองเซาเปาโล โดยรวมกลุ่มกับคนที่ว่างงานเกือบ 1 ล้านคนในเมืองใหญ่ ๆ อีก 6 เมือง

ในช่วง ปี ค.ศ.1960 และ 1973 อันเป็นช่วงที่ความจำเป็นทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับพอใช้ได้ถึงระดับตื้นนั้น ประมาณกันว่ามีตำแหน่งงานใหม่ในภาคที่มีการจัดองค์กรหรือการจัดภาคสมัยใหม่ถึง 150 ล้านตำแหน่ง แต่ในเวลาเดียวกันแรงงานได้เพิ่มขึ้นถึง 168 ล้านคน ในอนาคตการเจริญเติบโตของแรงงานจะเพิ่มขึ้นในอัตราที่เร่งเร็ว องค์กรแรงงานระหว่างประเทศได้คำนวณว่า จะต้องมีการมีตำแหน่งงานใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จาก 26 ล้านคนในปี ค.ศ.1980 เป็น 37 ล้านคนในปี ค.ศ.1990 และเป็น 52.4 ล้านคนในปี ค.ศ.2000 เพื่อที่จะดูดซับแรงงานที่คาดประมาณไว้ และลดการไม่มีงานทำในโลกที่กำลังพัฒนา ถ้าหากการค้าระหว่างประเทศ เงินช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา และการลงทุนของเอกชนชาวต่างประเทศขยายตัวในระดับพอสมควร โอกาสที่จะลดช่องว่างของการมีงานทำในประเทศโลกที่สามเหล่านี้ อาจจะดีขึ้น แต่ข้อเท็จจริงก็คือ ประเทศโลกที่สามจะต้องสร้างงานจำนวนมาก โดยจะต้องพยายามพัฒนาประเทศด้วยตนเอง ด้วยการให้ทรัพยากรที่มีอยู่ก่อนข้างจำกัดและใช้ทรัพยากรอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามภายใต้อุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้ นักเศรษฐศาสตร์เกือบทั้งหมดได้พยากรณ์ความจำเป็นทางเศรษฐกิจในอนาคตว่า จะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าที่เป็นมาในอดีต

ปัจจัยทางประชากรนับว่ามีผลต่อการคาดหวังทางเศรษฐกิจ นอกเหนือไปจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของแรงงานแล้ว อัตราการเกิดที่สูงยังผลให้อัตราส่วนของเด็กที่เป็นภาระต่อผู้ใหญ่ที่อยู่ในวัยทำงานมีผลกระทบต่อนโยบายความจำเป็นทางเศรษฐกิจในหลาย ๆ ทาง แม้ว่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (GDP) จะเป็นมาตรวัดความจำเป็นทาง

เศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้นต่อหัวก็เป็นดัชนีที่คิดว่า ที่แสดงถึงมาตรฐานการครองชีพของประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นปัจจัยมูลฐานต่อความมั่นคงภายในประเทศ ถึงแม้ว่าในทศวรรษที่ผ่านมารายได้ประชาชาติจะเพิ่มขึ้น แต่ผลได้ทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ได้ถูกทำให้ลดลง เพราะการเพิ่มของประชากรอยู่ตลอดเวลา ประเทศในลาตินอเมริกาและแอฟริกาบางประเทศรายได้ต่อหัวได้ลดลง การเปรียบเทียบประเทศที่กำลังพัฒนาแสดงให้เห็นว่าประเทศซึ่งมีผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้นโดยเฉลี่ยสูงกว่าในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา เป็นประเทศที่มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่า

ในทางทฤษฎี การเพิ่มของประชากรในระดับปานกลางสามารถที่จะไปกระตุ้นให้เกิดการคิดเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ (innovation) และการลงทุนได้ แต่ภายใต้สภาพที่ทุนและทรัพยากรต่าง ๆ หายาก ซึ่งเป็นสภาพการณ์โดยทั่วไปไปในประเทศโลกที่สาม อัตราเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากรอาจจะทำให้การดูดซับแรงงานเข้าภาคสมัยใหม่ช้าลงส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะ อัตราส่วนของรายได้ประชาชาติเป็นจำนวนมาก ได้ถูกนำไปใช้ในการบริโภคที่จำเป็นในระยะสั้นเสียมาก เช่น ใช้ในเรื่องอาหารและที่อยู่อาศัย เลยไม่เหลือสำหรับการลงทุนเพื่อสิ่งจำเป็นเบื้องต้น และเหลือเพื่อความสามารถในการส่งเสริมทางอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถที่จะไปเพิ่มการสร้างงานและเพิ่มผลผลิตได้ ภาวะเจริญพันธุ์และอัตราส่วนของการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจ ในระดับที่สูงไปนั้นจะไปจำกัดความสามารถในการออมภายในประเทศ และจะไปเพิ่มการที่จะต้องพึ่งพาการกู้ยืมจากต่างประเทศ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นสำหรับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ความจำเป็นที่ตามมาก็คือการที่จะต้องให้หนี้คืน ซึ่งจะไปอุดหนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้ช้าลงอีก

สิ่งบ่งชี้ถึงสันติภาพและความรุ่งเรืองของโลกที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ในอีกสองทศวรรษข้างหน้า ทั้งประเทศอุตสาหกรรมและประเทศที่กำลังพัฒนาจะต้องเผชิญกับสิ่งท้าทาย ถ้าหากการค้าและความร่วมมือระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น และความตึงเครียดทางการเมืองน้อยลง ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจและการเมืองของแต่ละประเทศไม่ว่าจะมีการพัฒนาอยู่ในระดับใด หรือมีลัทธิการเมืองอย่างไร ย่อมจะส่งผลกระทบต่อสันติภาพและความรุ่งเรืองระหว่างประเทศ การที่รัฐบาลของบางประเทศถูกโค่นล้ม (เช่น กรณีของอิหร่าน) หรือการล้มละลายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่สำคัญ ๆ ของประเทศโลกที่สามบางประเทศ สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน ในเรื่องของการเป็นพันธมิตรทางการเมือง ในเรื่องของรูปแบบทางการค้า รวมทั้งการเข้าถึงวัสดุที่สำคัญ และการจัดการระบบการเงินระหว่างประเทศ ความกดดันทางประชากร ในลักษณะที่ไม่สามารถจัดการได้นี้จะไปเพิ่มปัญหาให้แก่สถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเห็นได้ชัด ในหลายๆ ประเทศที่ตั้งอยู่ในยุคยุทธศาสตร์ จะมีผลต่อการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นหากมีอัตราการเกิดสูงผนวกเข้าไปกับปัจจัยอื่น ๆ ด้วยแล้ว ยิ่งจะทำให้ความตึงเครียดระหว่างประเทศเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ความตึงเครียดนี้ไม่ใช่เกิดเฉพาะระหว่างประเทศอุตสาหกรรมกับประเทศที่ยากจนเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความตึงเครียดที่เกิดจากความกดดันทางประชากรในระดับภูมิภาค ที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและโอกาสทางเศรษฐกิจด้วย ถ้าหากความกดดันเช่นนี้เกิดขึ้นแล้ว ผนวกเข้ากับเรื่องศาสนชนกลุ่มต่าง ๆ หรือความขัดแย้งหรือการจ้องทำลายกัน โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งกันก็จะยิ่งมีมากขึ้นเรื่อย ๆ

ช่องว่างระหว่างประเทศที่ยากจนและร่ำรวย

การที่ประชากรเพิ่มสูงเกินไป ย่อมก่อให้เกิดความยากลำบากในการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ยากแก่การแก้ไขและเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างรายได้ของประเทศสองกลุ่ม คือกลุ่มประเทศที่ยากจนและกลุ่มประเทศที่ร่ำรวย ในแง่ตัวเงิน ช่องว่างระหว่างรายได้ของประเทศสองกลุ่มนี้กำลังเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันรายได้ต่อหัวของประชากรในประเทศที่พัฒนาแล้วสูงกว่า 8,600 เหรียญสหรัฐ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาโดยเฉลี่ยต่ำกว่า 750 เหรียญสหรัฐ และมีถึง 34 ประเทศที่มีรายได้ต่อกว่า 410 เหรียญสหรัฐ ถ้าใช้คณิตศาสตร์ง่าย ๆ คำนวณดู จะเห็นว่า ถ้าอัตราความจำเป็นทางเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนา อยู่ในระดับที่เท่ากับของประเทศอุตสาหกรรมแล้ว ช่องว่างระหว่างรายได้ก็ยิ่งจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต และถ้าหากเอาการเพิ่มประชากรของประเทศในโลกลำบากออกไปหักออกเสียจากรายได้ทั้งหมด ช่องว่างระหว่างสองกลุ่มประเทศนี้ก็ยิ่งเพิ่มมากยิ่งขึ้นในอัตราที่เร็วขึ้นด้วย

ความสัมพันธ์ในแง่เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศโดยเฉพาะการแบ่งประเทศเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือกลุ่มประเทศที่ร่ำรวย และกลุ่มประเทศที่ยากจนจะยิ่งเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ตามแนวโน้มที่กล่าวมาผลกระทบของการเพิ่มประชากร ที่มีต่อโลกที่ต้องการพึ่งพากันทางเศรษฐกิจได้ก้าวไปไกลกว่าปัญหาของเรื่องช่องว่างระหว่างรายได้ แต่ได้ก้าวไปกระทบต่อความอยู่รอดในระยะยาว ของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสถาบันทางเศรษฐกิจของโลก

การเพิ่มประชากรและการเป็นหนี้สินของประเทศในโลกที่สาม

จากการที่ต้องใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศเพื่อนำไปใช้ในการซื้อสิ่งของต่าง ๆ เพื่อการบริโภคที่สำคัญ เช่น อาหาร การเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากร ก็มีผลทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนาบางประเทศ หรือหลายประเทศเป็นหนี้สินต่างประเทศ ถึงแม้ว่าประเทศเหล่านี้จะสามารถเพิ่มผลผลิตทางเกษตรได้มากขึ้น แต่หลาย ๆ ประเทศก็ยังต้องสั่งอาหารจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสำหรับประชากรที่อยู่ในเมือง ปัญหาการใช้หนี้สินจึงเป็นปัญหาที่ทำให้โอกาสในการกู้ยืมของประเทศที่กำลังพัฒนาถูกจำกัดลงเรื่อย ๆ และความสามารถที่จะได้รับเงินเพื่อการพัฒนา และเงินเพื่อการลงทุนที่จำเป็นเพื่อการขยายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร โดยการซื้อเทคโนโลยีและสิ่งจำเป็นเพื่อการผลิตในทางเกษตรก็ถูกจำกัดลงด้วย

การที่จะไปลดการสั่งอาหารเข้า และลดการให้ความช่วยเหลือในเรื่องอาหาร (food subsidies) แก่ประชากร อาจจะก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองได้ และการยุติการช่วยเหลือก็อาจจะก่อให้เกิดปฏิกิริยาอย่างรุนแรงจากฝูงชนได้เช่นกัน ในฮิปปี้รัฐบาลได้พยายามที่จะลดการให้ความช่วยเหลือในเรื่องอาหารราคาถูก แต่วิธีการดังกล่าวได้นำไปสู่การเกิดจลาจลจวนวายในแหล่งเสื่อมโทรม ปัจจุบันฮิปปี้ยังคงใช้เงินคิดเป็นประมาณร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น เพื่อนำไปใช้ในการให้ความช่วยเหลือในเรื่องอาหารราคาถูก เพื่อป้องกันความไม่สงบที่จะเกิดขึ้น การซื้ออาหารจากต่างประเทศนั้น ไม่ใช่เพียงจุดเดียวที่น่าเป็นห่วง ประเทศที่กำลังพัฒนาหลาย ๆ ประเทศ ถ้าหากรายได้จากการส่งออกไม่เพิ่มขึ้นมากพอสมควรแล้ว คงจะต้องมีมาตรการที่รุนแรงที่จะแก้ไขปัญหาการชำระหนี้และปัญหาในระยะยาว คือ การเป็นหนี้ มาตรการเหล่านี้อาจจะไปกระทบอุปทานในเรื่องสินค้าเพื่อการบริโภคที่จำเป็นได้ มีรัฐบาลเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่มี

ความมั่นคงเพียงพอที่จะบังคับใช้มาตรการเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยปราศจากการต่อต้านลูกมือของประชาชน

การเป็นหนี้ของประเทศที่กำลังพัฒนาไม่เพียงแต่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเท่านั้น แต่ยังบ่อนทำลายระบบการเงินของโลกและความมั่นคงของระบบการธนาคารในประเทศอุตสาหกรรมหลาย ๆ ประเทศอีกด้วย ปัจจุบันประเทศด้อยพัฒนาที่ไม่ใช่ผู้ส่งออกน้ำมันเป็นหนี้ต่างชาติถึง 600 พันล้านเหรียญสหรัฐ ความสามารถในการใช้หนี้สินของประเทศเหล่านี้เริ่มมีปัญหามากขึ้น ในปี ค.ศ.1982 ประเทศเหล่านี้ต้องการเงิน 100 พันล้านเหรียญสหรัฐ เพื่อใช้หนี้สิน เงินจำนวนนี้เกือบเท่ากับร้อยละ 25 ของสินค้าและบริการที่ส่งออก การคาดการณ์ในระยะยาวของการส่งหนี้สิน จึงขึ้นอยู่กับความมั่นคงทางการเมืองและอัตราความจำเป็นทางเศรษฐกิจ แต่ทั้งสองกรณียังเป็นปัญหาค้างเนื่องมาจากการเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากร

การปกป้องการค้า

ปัจจุบันเศรษฐกิจสมัยใหม่ และภาคสมัยใหม่ของประเทศโลกที่สามแทบทั้งหมดขึ้นอยู่กับการใช้พลังงาน แร่ธาตุและวัตถุดิบอื่น ๆ ที่ต้องสั่งเข้าเพื่อเพิ่มผลผลิตทางอุตสาหกรรม ประมาณร้อยละ 20 ของวัตถุดิบเหล่านี้ (รวมถึงโคบอลต์ แมงกานีส โครเมียม แพลตตินัมและวานาเดียม) เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทหารสมัยใหม่ ถ้าไม่นับรวมโซเวียตที่เป็นประเทศใหญ่และมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์แล้ว ไม่มีประเทศใดในโลกที่มีทรัพยากรเหล่านี้ทุกชนิด หรือแม้กระทั่งแทบทุกชนิดในประเทศของตน ในหมู่ประเทศอุตสาหกรรม เช่น ญี่ปุ่น และยุโรปตะวันตกก็ยังคงต้องอาศัยสินค้าเหล่านี้จากต่างประเทศ ส่วนประเทศที่มีรายได้ปานกลางถึงต่ำสุดแทบทั้งหมด มีแร่ธาตุบางชนิดเพียงพอแต่ก็มักจะขาดแร่ธาตุชนิดอื่น ๆ แม้ว่าจะมีมาตรการการใช้อย่างประหยัดหรือมีการกักตุน มีการค้นหาแหล่งใหม่หรือมีการใช้ของอย่างอื่นแทนก็

ตาม บางประเทศก็สามารถที่จะลดการใช้แร่ธาตุบางชนิดลงได้ แต่ก็ยังคงต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันกับประเทศอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นข้อเท็จจริงอันหนึ่งที่ปรากฏอยู่

การกระจายของทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ในการอุตสาหกรรมอย่าง ไม่ได้สัดส่วนในขณะนี้ ทำให้เกือบทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งเข้าหรือผู้ส่งออกมีความสนใจร่วมกันในเรื่องของความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเศรษฐกิจโลก ซึ่งเป็นหลักประกันการเข้าถึงอุปทานและตลาดเพื่อการส่งออกในราคาที่พायกรณได้ ความสนใจร่วมกันเช่นนี้ได้แผ่คลุมไปถึงเรื่องเส้นทางคมนาคมขนส่งทางทะเลและทางอากาศ ซึ่งส่งผลให้มีการค้าระหว่างประเทศได้ และรวมถึงระบบเงินตราระหว่างประเทศด้วย

แนวโน้มทางประชากรได้เข้ามาบีบคั้นในขณะนี้ ก็เนื่องด้วยประเทศส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้ส่งออกสินค้าดิบ เช่น บราซิล อินโดนีเซีย อิหร่าน เม็กซิโก ไนจีเรีย เวเนซุเอลา ซาอุด์ และซิมบับเว หรือประเทศที่เป็นจุดสำคัญของเส้นทางเดินเรือระหว่างประเทศ เช่น อียิปต์ มาเลเซีย มอร็อกโก และปานามา ต่างก็ประสบกับปัญหาความกดดันทางประชากร ประเทศที่ส่งออกหลายประเทศไม่มีทางออกทางทะเล ถูกปิดกั้นโดยประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีอัตราการเกิดสูงพอ ๆ กัน การค้นคว้าต่อสู้น้ำมัน ๆ ที่เกิดขึ้นภายในประเทศหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในภูมิภาค มีโอกาสที่จะทำให้การผลิตและการขนส่งของสินค้าที่สำคัญ ๆ ของโลกสะดุดลงได้ แม้ว่าความกดดันทางประชากรจะไม่ได้เป็นสาเหตุอิสระโดยตรงที่ก่อให้เกิดสถานการณ์เช่นนั้น แต่ความกดดันทางประชากรก็เป็นสาเหตุที่อยู่เบื้องหลังที่สำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของความตึงเครียดทางการเมืองภายในประเทศ และระหว่างประเทศ และอาจเป็นไปได้อย่างยิ่งที่จะก่อให้เกิดการระเบิดอย่างทันทีทันใดของเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งยากแก่การควบคุมมากเมื่อเกิดขึ้นแล้ว

ตลาดการค้าของโลก ก็อาจจะปรับตัวเข้าได้กับความยุ่งยากชั่วคราวของแบบการค้า ซึ่งเกิดจากความกดดันทางประชากรได้ โดยไม่มีผลกระทบอันตรายต่อการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม และความพร้อมทางการทหาร แต่การประจวบเหมาะระหว่างความไม่สงบที่รุนแรงซึ่งไปมีผลต่ออุปทานของสินค้าที่สำคัญ ๆ บางชนิด อาจจะสามารถสร้างความสมดุลในทางเศรษฐกิจได้ การไปปิดกั้นการกระทำใด ๆ ก็ตามที่จะควบคุมการเกิด หรือลดความกดดันทางประชากรในประเทศที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศที่กำลังพัฒนา น่าจะเป็นผลทำให้สภาพในทศวรรษข้างหน้าเลวร้ายยิ่งขึ้น โอกาสที่จะมีการสะดุดของการค้าและวัสดุที่สำคัญก็จะเกิดบ่อยขึ้น

ความกดดันข้ามชายแดนระหว่างประเทศ

ถึงแม้ว่าการย้ายถิ่นข้ามประเทศ จะยังมีขั้นตอนที่สำคัญของความตึงเครียดระหว่างประเทศ แต่การที่จำนวนผู้ย้ายถิ่นระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ลี้ภัยทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ) และผลกระทบของประชากรที่ย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีต่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน จะนำไปสู่ความขัดแย้งภายในท้องถิ่น หรือภายในภูมิภาคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในอเมริกากลาง กึ่งทวีปอินเดีย และแอฟริกาตะวันตก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ได้แก่ สงครามฟุตบอลที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1969 ระหว่างฮอนดูรัสและ เอลซัลวาดอร์ (1969, Soccer War) เนื่องจากการมีชุมชนขนาดใหญ่ของชาวเอลซัลวาดอร์อยู่ในฮอนดูรัส ทำให้เกิดความไม่พอใจระหว่างสองประเทศมากขึ้น การทะเลาะในเรื่องฟุตบอลได้กลายเป็นความขัดแย้งและสงครามระหว่างประเทศทั้งสองไปในที่สุด

ในขณะที่การเพิ่มของแรงงานได้พอกพูนปัญหาการไม่มีงาน และการทำงานต่ำกว่าระดับ ในโลกที่กำลังพัฒนา แรงจูงใจที่จะให้คนย้ายถิ่นจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวรถูกต้องตามกฎหมาย หรือเพื่อไปหา งานที่ดีกว่าก็จะมีมากขึ้น ความไม่มั่นคงทางการเมืองและความขัดแย้ง ในท้องถิ่นเองก็มีส่วนทำให้มีการย้ายถิ่น ขณะเดียวกันความสามารถ เข้าถึงการคมนาคมและการสื่อสารกับประเทศอื่น ๆ ได้รวดเร็ว ก็มี ส่วนช่วยลดอุปสรรคต่อการย้ายถิ่นระหว่างประเทศลง

การย้ายถิ่นระหว่างประเทศนั้น ถือเป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจทั้งแก่ประเทศผู้รับและประเทศเดิมของผู้ที่ย้ายถิ่นในหลาย ๆ ทาง แต่ที่เริ่มเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า เริ่มมีข้อจำกัดอันเนื่องมาจากจำนวน ของคนงานต่างชาติหรือผู้อพยพที่มีมากเกินไปจนประเทศผู้รับจะสามารถ รับไว้ได้โดยปราศจากปัญหาทางสังคมที่ร้ายแรง ขนาดของผู้ย้ายถิ่นในปัจจุบันและผลกระทบที่มีต่อประเทศผู้รับที่ปรากฏเห็นได้ชัดเจน ก็คือ ใน เวสเทิร์น เฮมิสเฟียร์ (Western Hemisphere) แอฟริกาใต้และ ตะวันตก เอเชียใต้ และตะวันออกกลาง คนงานต่างชาติในตะวันออกกลางรวมกันแล้วขณะนี้ประมาณ 4 ล้านคน และบางประเทศก็ รับแรงงานไว้ครึ่งหนึ่งของแรงงานทั้งหมด ในปี ค.ศ.1975 มีคนต่างชาติ ประมาณ 2.8 ล้านคน อาศัยอยู่ในประเทศต่างๆ ของแอฟริกาตะวันตก เช่น ในไอวอรีโคสต์ มีคนต่างชาติดังหนึ่งในสี่ของแรงงานทั้งหมดและ อยู่รวมกันอย่างหนาแน่น ซึ่งจำนวนนี้คิดเป็นหนึ่งในสามของประชากร ของเมืองอาบิเจน (Abidjen) และร้อยละ 55 ของผู้ที่ทำงาน ในคูเวต อัตราส่วนร้อยละของการเพิ่มของประชากร ที่เกิดจากการย้ายถิ่นระหว่าง ประเทศคิดเป็นหนึ่งในสาม

ถึงแม้ว่าแรงงานที่ย้ายถิ่นมาจากประเทศอื่นๆ จะมีความสำคัญต่อ เศรษฐกิจของประเทศผู้รับ แต่อาจจะเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองได้ คนงานต่างชาติอาจจะบีบคั้นการเพิ่มขึ้นของค่าแรง โดยเฉพาะในภาคที่มีค่าแรงงานต่ำที่สุด และยิ่งจะไปเพิ่มอุปสงค์

ค่าบริการสาธารณสุขูปโภคบางชนิด ในแง่ของจำนวนอย่างเดียว แนวโน้มที่จะเกิดการขัดแย้งทางสังคม และการเมืองระหว่างผู้ย้ายถิ่นและประชากรเจ้าของถิ่นก็ยิ่งเข้มข้นมากขึ้น

ขณะที่การย้ายถิ่นระหว่างประเทศไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่ขนาดของการเคลื่อนย้ายก็เป็นสิ่งที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน และความสามารถที่จะรับผู้ที่ย้ายถิ่นของประเทศที่มีภาระต่าง ๆ มากมายอยู่แล้วได้ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด เช่น เคนยา ไทย รวมทั้งประเทศอุตสาหกรรมซึ่งมีอัตราความจำเป็นทางเศรษฐกิจต่ำลง โอกาสสำหรับผู้ย้ายถิ่นไปยังประเทศยุโรปตะวันตก และประเทศผู้ผลิตน้ำมันหลายประเทศได้ถูกปิดไปแล้ว ยิ่งไปกว่านั้น ความรู้สึกในเรื่องชนกลุ่มน้อยและชาตินิยมซึ่งอาจเป็นปฏิกิริยาที่เกิดจากความขบเซาทางเศรษฐกิจ หรือเกิดจากจำนวนของคนงานต่างชาติ ได้สร้างบรรยากาศต่อต้านผู้ที่ย้ายถิ่นมาจากต่างชาติอย่างรุนแรง ในช่วงสองสามปีที่แล้วมาเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่ย้ายถิ่นมาจากต่างชาติ เช่น การขับไล่คนงานต่างชาติจำนวนมากจากไนจีเรียและการจลาจลอย่างรุนแรงในรัฐอัสดัม อินเดีย ได้มีมากขึ้นเรื่อยๆ แม้กระทั่งในสหรัฐอเมริกาซึ่งมีนโยบายค่อนข้างเปิดกว้าง มีชายแดนซึ่งง่ายแก่การเดินทาง และเคยให้การสนับสนุนต่อผู้ย้ายถิ่นเข้าเป็นจำนวนมากกว่าประเทศอื่น ๆ นั้น ขณะนี้มวลชนในสหรัฐอเมริกาเองก็เริ่มจะต่อต้านผู้ที่ย้ายถิ่นเข้าแล้วเช่นกัน

การเมืองในระดับภูมิภาคและการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ

ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลของประเทศต่าง ๆ มักจะเห็นว่าอำนาจทางการเมือง และการมีอิทธิพลระหว่างประเทศสัมพันธ์กับจำนวนประชากรที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างไม่ได้สัดส่วนกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และมักจะมองเห็นว่าการพัฒนาของสถาบันทางสังคมหลายสถาบัน ที่มีหน้าที่ดูแลการพัฒนา

ประเทศในหลาย ๆ ด้านนั้น จะไปลดความสามารถในการป้องกันประเทศของตนเอง

ประเทศที่ยากจนซึ่งมีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น กำลังเป็นภัยคุกคามต่อประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ถ้าหากมิใช่เพราะการมีกองทัพที่ใหญ่แล้ว (การแพร่หลายของอาวุธที่มีประสิทธิภาพได้ทำให้มีการเปลี่ยนจากเรื่องปริมาณไปเป็นเรื่องคุณภาพ) ก็น่าจะเนื่องมาจากการที่ประเทศเหล่านี้มีโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งกันในประเทศมากขึ้น ข้อเท็จจริงแล้ว ความขัดแย้งเช่นนี้มักจะก่อให้เกิดความไม่เคารพกันในเรื่องอาณาเขตระหว่างประเทศ การให้ที่พักพิงแก่ผู้ก่อการร้าย การเคลื่อนย้ายของผู้อพยพ และการขนส่งอาวุธอย่างลับ ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุซึ่งให้ประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นกลาง และคู่ศัตรูฉวยโอกาสเข้าแทรกแซง การขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในประเทศ ซึ่งผลที่ตามมาอาจจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพันธมิตรทางการเมือง และการบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศทั่วภูมิภาค เมื่อใดก็ตามที่ผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยแล้ว ความขัดแย้งระดับท้องถิ่นก็จะกลายเป็นปัญหาระดับชาติ

เมื่อไม่นานมานี้เองที่การวางนโยบายของประเทศต่าง ๆ ได้เริ่มนำเอาแนวโน้มทางประชากรเข้าสู่การพิจารณาประกอบกับเรื่องความมั่นคง ประชากรนับเป็นปัจจัยที่จะถูกละเลยต่อไปอีกไม่ได้แล้ว ในทศวรรษข้างหน้าอัตราการเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากรในหลาย ๆ แห่งของโลก จะทำให้ปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจเพิ่มขยายและเข้มข้นยิ่งขึ้น รวมทั้งปัญหาการปกครอง การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่ไม่เคยมีมาก่อน จะก่อให้เกิดความตึงเครียดอย่างมหาศาลต่อสถาบันต่างๆ ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ความกดดันทางประชากรจะมีส่วนทำให้โลกเป็นสถานที่ที่อันตรายมากยิ่งขึ้น และไม่มีประเทศใดที่จะปลอดภัยจากผลอันนี้ได้เลย

มิติทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม *

* จาก Michael Renner, "National Security : The Economic and Environmental Dimensions." **Worldwatch Paper No.89**, May 1989. (Worldwatch Institute, 1776 Massachusetts Avenue, N.W., Washington, D.C. 20036, USA.)

จากประวัติศาสตร์อันยาวนาน คำนิยามของคำว่า ความมั่นคงแห่งชาติ เป็นเรื่องของทางทหารเกือบทั้งสิ้น นั่นคือ ความสามารถที่จะสกัดกั้นและขับไล่ศัตรูผู้รุกรานจากนอกประเทศ เพราะความจำเป็นที่จะต้องป้องกันมาตุภูมิจากการรุกรานจากภายนอก เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ได้อ้างเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อที่จะได้มีกองทัพขนาดใหญ่ยิ่งขึ้นใช้อาวุธที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้นและเข้าไปแทรกแซงในกิจการของประเทศที่ย่อนแอกว่า และแม้กระทั่งละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศของตัวเอง

การที่เอาตัวไปพึ่งพิงอยู่กับกำลังทางทหารเช่นนี้ ในความเป็นจริง เป็นการทำให้ความมั่นคงแห่งชาติลดน้อยลง ในยุคที่อาวุธมีอำนาจในการทำลายล้างอย่างมหาศาลนี้ ยีน ชาร์ฟ (Gene Sharp) ผู้อำนวยการของ Program on Nonviolent Sanctions in Conflict and Defence ของมหาวิทยาลัยฮาวเวิร์ด ได้กล่าวว่า “ความสามารถที่จะป้องกันตัวและสกัดกั้นศัตรูนั้น ได้กลายเป็นความสามารถที่จะทำลายล้างกันอย่างมหาศาล โดยที่ฝ่ายศัตรูไม่สามารถที่จะป้องกันตัวได้” ด้วยเหตุนี้ การสะสมอาวุธและการที่มีกำลังทหารเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ความมั่นคงแห่งชาติของชาติฝ่ายตรงกันข้ามลดลง มากกว่าที่จะเพิ่มความมั่นคงแห่งชาติของตัวเอง เพราะโดยข้อเท็จจริงการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ ได้นำมนุษยชาติไปสู่ห้วงของการทำลายล้างตัวเองทุกขณะ การแข่งขันกันในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติจึงนำไปสู่ความไม่มั่นคงระหว่างชาติ

ในขณะเดียวกัน การยึดถืออำนาจทางทหาร กำลังเป็นการบ่อนทำลายเศรษฐกิจของทั้งประเทศที่ร่ำรวยและที่ยากจน ทรัพยากรจำนวนมหาศาลได้ถูกนำมาใช้ในการทหาร เป็นการทำลายความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นอุปสรรคต่อการวิจัยและการพัฒนาทางพลเรือน ทำให้อัตราความเจริญเติบโตในการผลิตช้าลง ไม่สามารถจะเข้าแข่งขันระหว่างประเทศได้ และทำให้เป็นหนี้ต่างชาติมากยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่า การที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้ชนะในสงครามเย็น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปี ค.ศ.1945 เพราะญี่ปุ่นได้ลงทุนในทางการทหารน้อยกว่าร้อยละ 1 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (GDP) ในขณะที่ประเทศมหาอำนาจต่างทุ่มใช้ทรัพยากรเพื่อการแข่งขันกันในเรื่องอาวุธสงคราม

ที่ร้ายยิ่งกว่านั้นก็คือ รัฐบาลที่หมกมุ่นอยู่กับความคิดที่ว่าถูกคุกคามทางทหาร ได้เพิกเฉยต่ออันตรายที่จะเกิดจากสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง ความมั่นคงแห่งชาติจึงเป็นแนวคิดที่เกือบจะไม่มีความหมายเลย ถ้าหากไม่รวมเอาแนวคิดในการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมที่มนุษย์จะอยู่อาศัยได้ทั้งภายในประเทศ และนอกประเทศ ความมั่นคงของประเทศหนึ่งกำลังถูกบ่อนทำลาย โดยการคุกคามจากสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากอีกประเทศหนึ่ง มลภาวะทางอากาศ ที่พัดพามาจากประเทศอื่นและอุทกภัยที่เกิดจากการตัดไม้ทำลายป่าซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารในประเทศอื่น ในโลกของเราเกิดการเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศ การลดลงของชั้นโอโซน การเสื่อมคุณภาพของดิน และการตัดไม้ทำลายป่า กำลังเป็นเรื่องท้าทายและเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยและความอยู่ดีกินดีของมนุษยชาติ รวมทั้งสัตว์พันธุ์ต่าง ๆ ด้วย การคุกคามสิ่งแวดล้อมที่ทำให้พื้นโลกมีศักยภาพ ที่จะเป็นที่อยู่อาศัยได้น้อยลง สร้างความกดดันให้มนุษย์ต้องพิจารณาความมั่นคงแห่งชาติ ในแง่มุมที่

กว้างขวาง มากกว่าการให้ความมั่นใจเพียงอย่างเดียวจากการใช้กำลังทางทหาร

วิธีการทางทหาร ไม่เพียงแต่จะไร้สมรรถภาพเมื่อเผชิญกับการคุกคามของความไม่มั่นคงทางสิ่งแวดล้อม แต่ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการแก้ปัญหาอีกด้วย การผลิตอาวุธเป็นสาเหตุโดยตรงที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม วิธีการทหารทำให้ต้องบริโภครทรัพยากรเป็นจำนวนมาก ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้มีความจำเป็นในการสกัดกั้นมิให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การลดลงของการแข่งขันทางอาวุธเป็นการท้าทายความสามารถในการสร้างสรรค์ และท้าทายจิตวิญญาณของความร่วมมือกันของนักการทูต และนักปฏิบัติระดับชาวบ้าน ทั้งนี้เพราะความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ดังนั้นการเป็นพันธมิตรระดับโลกทางด้านสิ่งแวดล้อม แทนการเป็นพันธมิตรทางทหาร จะสามารถวางรากฐานสำหรับโลกแห่งความร่วมมือและความมั่นคงได้

ความมั่นคงแห่งชาติ ตามคำนิยามทางทหารนั้นล้าสมัยแล้ว นอกจากนี้ ยุกระบบกลุ่มที่เป็นคู่แข่งกันซึ่งถูกครอบงำโดยอภิมหาอำนาจ ก็กำลังเปลี่ยนเป็นโลกที่ประกอบด้วยหลาย ๆ กลุ่ม และต้องพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจ รูปแบบของ “ภูมิ-เศรษฐกิจ” (Geo-economics) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญควบคู่กับ “ภูมิ-รัฐศาสตร์” (Geo-politics) ในฐานะที่เป็นแกนกลางของพลวัตทางการเมือง ผู้นำของประเทศต่าง ๆ เกือบทั้งหมดยังคงยอมรับคำนิยามดั้งเดิมของคำว่า “ความมั่นคง” ว่า พลังทางทหารยังมีความสำคัญอยู่ แต่อย่างไรก็ตามความอยู่ดีกินดีของชาติ และของแต่ละบุคคลในชาติขึ้นอยู่กับความสำคัญของเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมทางสังคม และความมีเสถียรภาพ

ทางด้านนิเวศวิทยา การให้ความสำคัญแก่ความมั่นคงทางทหารเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับด้านอื่น ๆ ก็เปรียบเสมือนการรื้อบ้านเพื่อเอาวัสดุไปใช้ทำรั้วล้อมบ้านนั่นเอง

ปัจจุบันเมื่อสงครามเย็นเริ่มบรรเทาลงแล้ว การถกเถียงถึงหัวใจของความมั่นคงแห่งชาติได้ขยายขอบเขตกว้างขวางยิ่งขึ้น ปัจจัยต่าง ๆ ได้ถูกนำมารวบรวมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ทศวรรษ 1990 เป็นทศวรรษที่ไม่เหมือนทศวรรษที่ผ่านมา เพื่อที่จะปรับทิศทางของนโยบายว่าด้วยความมั่นคงของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ รวมทั้ง “ความคิดใหม่ ๆ” (new thinking) สหภาพโซเวียตรุสเซีย จึงได้ถือกำเนิดนโยบาย “การเปิดเผย” (Glasnost หรือ Openness) และ “การจัดโครงสร้างใหม่” (Perestroika หรือ Restructuring) ซึ่งเน้นการจำกัดงบประมาณทางทหารในหลาย ๆ ประเทศ และเน้นการกลับมายอมรับบทบาทขององค์การสหประชาชาติ ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ และเน้นความร่วมมือระหว่างชาติ รวมทั้งสร้างความเสถียรของสาธารณชน เพื่อให้โลกเป็นโลกที่มีอาวุธหนักน้อยลง และเพิ่มความสนใจของประเทศต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

ในทศวรรษนี้ เราได้เห็นการแข่งขันทางด้านอาวุธอย่างเอาเป็นเอาตาย ความเสียหายและการทำลายเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมได้เกิดขึ้น ในอัตราที่ไม่ช้าเราจะเรียกร่องเอาคืนไม่ได้อีกแล้ว สิ่งที่เราอยากเห็นในตอนนี้นี้ก็คือ การแข่งขันใหม่ การแข่งขันที่จะรักษาไว้ซึ่งโลกใบนี้ นั่นคือความมั่นคงที่แท้จริง

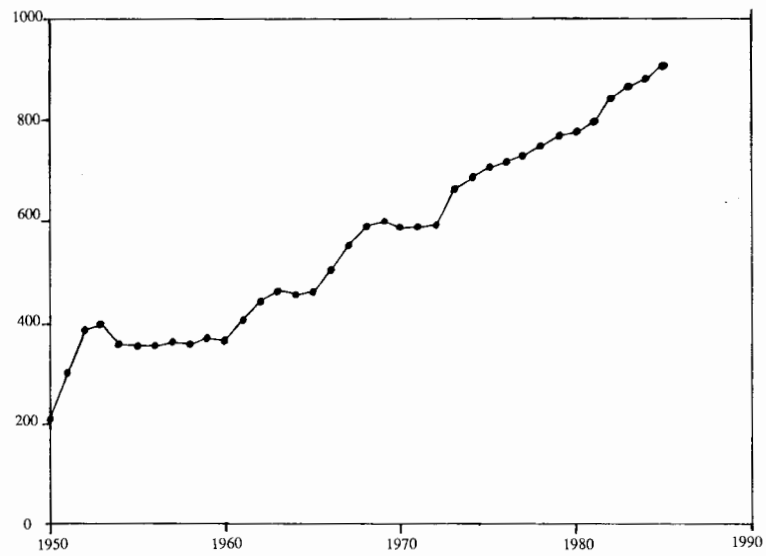
โลกแห่งสงคราม

ความสามารถในการทำสงคราม กลายเป็นเรื่องของการจัดองค์กรและมีลักษณะเป็นสถาบันมากขึ้น ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง การเตรียมการเพื่อทำสงคราม เริ่มตั้งแต่การเตรียมพร้อมจนถึงการเตรียมเพื่อปล่อยอาวุธสงคราม (launch-on-warning) ได้กลายเป็นงานประจำไปโดยไม่เกี่ยวข้องกับการถูกคุกคามแต่อย่างใด และแนวคิดที่ว่าประเทศจะต้องสามารถป้องกันตัวเองจากการโจมตีของศัตรูจากทั่วยุทธศาสตร์ ได้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ผลที่ตามมาก็คือ สถาบันที่ทำหน้าที่ในการทำสงคราม ซึ่งได้แก่ กองทัพ หน่วยราชการทางการทหาร หน่วยสืบราชการลับ ได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นที่ถาวร ภาระกิจของทางทหารจึงถูกละเลี่ยนด้วยเศรษฐกิจเพื่อการสงคราม ซึ่งต้องสิ้นเปลืองทรัพยากรทางเศรษฐกิจและภูมิปัญญาอย่างมหาศาล

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ใช้เงินประมาณ 17.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ เพื่อวัตถุประสงค์ในการทหาร (ค่าเงินคอลลาร์ในปี ค.ศ. 1987) ค่าใช้จ่ายประจำปีในปัจจุบันใกล้เคียงจะเป็นหนึ่งล้านล้านเหรียญสหรัฐ เมื่อปรับค่าเงินเพื่อแล้ว (ดูแผนภูมิที่ 1) ประเทศอุตสาหกรรมได้เพิ่มงบประมาณเป็นสองเท่าทุกปี ตั้งแต่ทศวรรษ 1960 ประเทศโลกที่สามใช้จ่ายเพิ่มกว่าหกเท่า อัตราส่วนของค่าใช้จ่ายในการทหารของประเทศที่กำลังพัฒนาเพิ่มจากร้อยละ 6 ในปี ค.ศ. 1965 เป็นร้อยละ 18 ของค่าใช้จ่ายทางทหารทั้งหมดของโลกในกลางทศวรรษ 1980

แผนภูมิที่ 1

พันล้านเหรียญสหรัฐ
(1987)

แผนภูมิที่ 1 : ค่าใช้จ่ายทางทหารรวมทั่วโลก

ที่มา : Stockholm International Peace Research Institute

ขณะนี้โลกมีทหารประจำการประมาณ 29 ล้านคน และอีกประมาณ 16 ล้านคนกำลังทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการทหาร (ดูตารางที่ 1) กองกำลังกึ่งทหาร (ซึ่งไม่รวมอยู่ในตารางที่ 1) อาจจะมีประมาณ 10 ล้านคน เมื่อเร็ว ๆ นี้ องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ประมาณว่าแรงงานที่ทำงานเกี่ยวกับกิจกรรมทางทหารทั่วโลก รวมทั้งทหารประจำการ อาสาสมัคร (militia) คนงานในการผลิตอาวุธ นักวิทยาศาสตร์ วิศวกร ผู้ปฏิบัติวิชาชีพต่าง ๆ รวมทั้งผู้ทำหน้าที่ในการบริหารมีประมาณ 60-80 ล้านคน ซึ่งมีจำนวนมากพอๆ กับประชากรของเม็กซิโก

ค่าใช้จ่ายในการทหารของประเทศอภิมหาอำนาจ และพันธมิตรในยุโรป มีอยู่ประมาณสามในสี่ของค่าใช้จ่ายในการทหารทั้งหมด ความช่วยเหลือทางการทหาร โครงการฝึกอบรม และการซื้อขายอาวุธระหว่างประเทศ เป็นวิธีการที่ทำให้อาวุธยุทธโธปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีราคาเกือบ 800 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ได้เปลี่ยนมือไปสู่ประเทศต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้หลาย ๆ ประเทศมีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เคมีที่เกี่ยวข้องการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ และอาวุธสารเคมีก็เป็นสิ่งที่น่ากลัวอยู่แล้ว การขยายตัวของจรวดขีปนาวุธข้ามทวีป (Ballistic missile) ตลอดจนถึงการใช้อาวุธเหล่านี้ ซึ่งเป็นผลตามมานั้นจะน่ากลัวสักเพียงไร

ตารางที่ 1 กำลังทหารและแรงงานในอุตสาหกรรมทหารในช่วงระยะต้นถึงกลางทศวรรษ 1980
(จำนวนพัน)

ประเทศ	ผู้ทำงาน ¹	ทหาร ²	ประเทศ	ผู้ทำงาน ¹	ทหาร ²
สหภาพโซเวียต	4,800	4,500	สเปน	66	411
จีน	5,000	4,100	อินโดนีเซีย	26	281
สหรัฐ ³	3,500	2,247	อิสราเอล	90	195
อินเดีย ⁴	280	1,515	ไทย	5	270
สหราชอาณาจักร	700	335	แอฟริกาใต้	100	95
ฝรั่งเศส	435	563	อาเจนตินาร์	60	129
ตุรกี	40	850	ฟิลิปปินส์	5	157
เกาหลีเหนือ	55	784	เปรู	5	128
เยอรมันตะวันตก	290	495	ชิลี	3	124
อิตาลี	160	531	มาเลเซีย	3	124
ปากีสถาน	40	644	เนเธอร์แลนด์	18	103
เกาหลีใต้	30	600	สวีเดน	28	69
บราซิล	75	496	สิงคโปร์	11	59
ฮอแลนด์	100	466	ออสเตรเลีย	16	40
ไต้หวัน	50	440	นอร์เวย์	15	41
		รวม		15,814	20,834
		โลก		มข	29,260

¹ จ้างในอุตสาหกรรมผลิตอาวุธ ข้อมูลสำหรับจีนเป็นตัวเลขโดยประมาณ

² เจ้าหน้าที่ทหารที่จ้างโดยกระทรวงกลาโหม

³ มีข้าราชการพลเรือนในกระทรวงกลาโหม จำนวน 1.1 ล้านคน และในปี 1988 จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการกลาโหมเท่ากับ 6.7

⁴ รวมทั้งบุคคลที่จ้างในการวิจัยและพัฒนาทางทหาร จำนวน 30,000 คน

มข = ไม่มีข้อมูล

ในโลกเรา นี้ นอกจากจะมีอาวุธธรรมดาที่มีอยู่แล้วจำนวนมหาศาลในประเทศต่าง ๆ เรายังมีหัวรบนิวเคลียร์ประมาณ 50,000 หัว ซึ่งอยู่ภายใต้การครอบครองของไม่กี่ประเทศ เทคโนโลยีสมัยใหม่ทางการทหาร ได้เพิ่มอำนาจในการทำลายล้างวิธีความเร็วของยานที่ใช้ในการขนส่ง และมีความก้าวหน้าในเทคโนโลยีที่จะกำหนดหรือแสวงหาเป้าหมายในการทำลายล้าง ภายในระยะเวลาน้อยกว่า 30 นาที จรวดขีปนาวุธ MX ของสหรัฐฯ หรือของสหภาพโซเวียต ซึ่งคิกหัวรบนิวเคลียร์ 10 ลูก สามารถสร้างความหายนะที่รุนแรงกว่าลูกที่ลงที่อิโรชิมากกว่า 200 เท่า และมีความแม่นยำ โดยสามารถตกห่างจากเป้าเพียงภายในระยะ 90 เมตร แม้ว่าเป้าจะอยู่ห่างไกลออกไปถึง 11,000 กิโลเมตร

คังที รูธ ซิวาร์ด (Ruth Sivard) เขียนไว้ใน World Military and Social Expenditure 1987-88 หมู่บ้านทุกหมู่บ้านได้ถูกนำเข้ามาอยู่ในวงล้อมของความขัดแย้ง ทุกคนถูกกำหนดให้เป็นเหยื่อของการทำลายล้างกัน การเสริมสร้างทางการทหาร (Militarization) น่าจะเป็นการป้องกันและปกป้องประเทศ แต่กลับเป็นการรวมประชากรของโลกให้ตกอยู่ในสภาพที่เป็นอันตรายร่วมกัน

ถึงแม้ว่าการแข่งขันทางอาวุธเป็นอาการของความขัดแย้งที่ยังแก้ไม่ได้ แต่ก็มักจะเกิดความสมดุลในตัวของมันเอง จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา รัฐบาลได้พยายามที่จะพัฒนาและหาอาวุธให้ได้เป็นจำนวนมาก และเป็นอาวุธที่มีประสิทธิภาพที่ดี เพื่อที่จะได้มีอำนาจเหนือชาติอื่น ๆ แต่ในขั้นสุดท้ายแล้ว การได้เปรียบนี้จะเป็นการได้เปรียบเพียงชั่วคราวชั่วคราวเท่านั้น ในระยะหลังปี ค.ศ. 1945 การแข่งขันระหว่างมหาอำนาจคือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งแสวงหาความมั่นคง

แห่งชาติโดยอาศัยความได้เปรียบทางเทคโนโลยี และสภาพโซเวียตฯ ซึ่งได้ใช้ความพยายามเพื่อที่จะให้เท่าเทียมกับสหรัฐฯ ได้ดำเนินไปอย่างเข้มข้นและรวดเร็ว นวัตกรรมเช่น เครื่องบินทิ้งระเบิดข้ามทวีป จรวดขีปนาวุธที่ติดตั้งหัวรบหลาย ๆ ลูก และจรวดขีปนาวุธที่บินในระดับต่ำ ซึ่งสามารถหลีกเลี่ยงการจับโดยเรดาร์ของฝ่ายตรงกันข้าม (Cruise missile) ก็เป็นการได้เปรียบชั่วคราวเท่านั้น เพราะฉะนั้นการอยู่ในฐานะได้เปรียบแต่ละครั้งของสหรัฐฯ จึงจำเป็นที่จะต้องก้าวหน้าไปอีกก้าวหนึ่ง ผลก็คือเกิดการล้ำสมัยของเทคโนโลยีทางการทหาร และเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ไม่มั่นคงระหว่างประเทศ โดยสรุปคือความไม่มั่นคงร่วมกันนั่นเอง

ความเชื่อในลัทธิที่ว่า การสกัดกันอาวุธนิวเคลียร์จะมีผลต่อความไม่มั่นคงนั้น ขึ้นอยู่ที่ว่าการสกัดกันนั้นจะทำให้เกิดการคุกคามจริงๆ เท่านั้น Zbigniew Brzezinski ซึ่งเป็นที่ปรึกษาทางด้านความมั่นคงสมัยประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ (Jimmy Carter) ได้โต้แย้งว่า “ความพร้อมที่จะใช้ (กำลังทหารถ้าหากจำเป็น) แสดงให้เห็นว่าได้มีการใช้เป็นครั้งคราวไปแล้ว” ต่อมา คาสปาร์ เวินเบอร์เกอร์ (Caspar Weinberger) ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในสมัยประธานาธิบดีโรนัลด์ รีแกน (Ronald Regan) กล่าวว่า “การวางแผนในเรื่องยุทธโธปกรณ์เพื่อที่จะสกัดกันอาวุธนิวเคลียร์จะต้องเปิดกว้างถึงความเป็นไปได้ที่จะใช้อาวุธนิวเคลียร์ด้วย”

ความพยายามที่จะทำให้การสกัดกัน การคุกคามซึ่งกันและกันเป็นไปได้นั้น ถึงแม้ว่าต่างฝ่ายจะมีกองกำลังที่สามารถจะทำลายล้างกันอยู่แล้วก็ตาม แต่กลุ่มทางวิทยาศาสตร์และเทคนิค ได้กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอาวุธที่ก้าวหน้า (sophisticated) เป็นอันตราย ลับและ

แม่นยำยิ่งขึ้นอยู่ตลอดเวลา ในกระบวนการพัฒนานี้ อภิมาหาอำนาจทั้งสองได้ก้าวไปไกลเกินกว่าที่จะสกัดกันได้ง่าย ๆ ในการที่จะนำไปสู่ท่าทีของการต่อสู้ทางสงคราม นั่นคือการออกแบบจรวดขีปนาวุธข้ามทวีป (ballistic missile) สำหรับการโจมตีระดับพลัน (first-strike-mission) การทำฐานใต้ดิน (Silo) การปล่อยจรวดที่คงทนมากยิ่งขึ้นเมื่อถูกโจมตี การดำเนินการสำรวจว่าเมื่อปี ค.ศ.1988 โดย the U.S. Commission on Integrated Long-term Strategy ว่าจะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดในการป้องกันจรวดขีปนาวุธ (Discriminate Deterrence) ได้ให้ความสำคัญอย่างสูงในการติดตามเทคโนโลยีในอนาคต และความสามารถที่จะโจมตีด้วยอาวุธนิวเคลียร์อย่างมีประสิทธิภาพแน่นอน เพื่อไม่ให้เกิดการทำสงครามจริงเกิดขึ้น

การที่สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตมีอาวุธนิวเคลียร์อยู่ในครอบครอง เป็นเหตุให้ไปกระตุ้นประเทศเพื่อนบ้านซึ่งباحหมางกันอยู่ ต้องการมีอาวุธนิวเคลียร์เป็นของตัวเองบ้าง ประเทศเหล่านี้คงไม่หวังที่จะไปแข่งขันกับประเทศอภิมหาอำนาจทั้งสอง แต่คิดว่าการมีความสามารถทางนิวเคลียร์อย่างน้อย ๆ ก็เป็นเครื่องประกันต่อการที่ไม่พ่ายแพ้ในสงครามแบบดั้งเดิม (convention) เมื่อใดก็ตามที่ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหภาพโซเวียตไม่ดี จีนจะทำงานอย่างไม่รู้จักเหน็ดจักเหนื่อย เพื่อที่จะพัฒนาระเบิดนิวเคลียร์ของตัวเองจนประสบความสำเร็จในปีค.ศ.1964 ซึ่งเป็นผลทำให้อินเดียที่เคยแพ้สงครามชายแดนเห็นความจำเป็นที่จะมีอาวุธนิวเคลียร์บ้าง การทดลองที่อินเดีย ซึ่งเคยบอกว่าเป็นเครื่องมือเพื่อสันติและประสบความสำเร็จในทศวรรษต่อมา ได้ก่อให้เกิดความตกอกตกใจแก่รัฐบาลของปากีสถาน นายกรัฐมนตรีซัลฟีการ์ อาลี บุคโต (Zulfikar Ali Bhutto) กล่าวว่า "ถ้าจำเป็นประชาชนปากีสถานจะต้องกินหญ้าก็ต้องยอม เพื่อที่จะให้เท่าเทียมกับศัตรูดั้งเดิมซึ่งเคยรบนชนะปากีสถานเมื่อปีค.ศ. 1971"

ปารีสสถานยังไม่ได้ทดลองระเบิด แต่ก็ถูกมองว่าเป็นมหาอำนาจนิวเคลียร์ การเป็นปฏิปักษ์ต่อกันระหว่างภูมิภาคและการมีสถานภาพพิเศษในการมีอาวุธนิวเคลียร์ ได้ไปกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ ในตะวันออกกลาง ลาตินอเมริกา และแอฟริกาใต้ ต้องการมีอาวุธนิวเคลียร์ไว้ในครอบครองบ้าง

อำนาจในทางการทหารทั่วโลกจึงอยู่ในระดับที่สูง ชนิดไม่เคยปรากฏมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นเพราะการพัฒนาทางอาวุธหรือไม่ก็ตาม จำนวนครั้งของสงคราม และจำนวนคนตายจากสงคราม ได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในทศวรรษ 1980 มีสงครามประมาณ 22 ครั้ง นับว่ามากกว่าทศวรรษใดๆ ในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของการทหาร ตั้งแต่ปี ค.ศ.1945 ความขัดแย้งทางการทหาร ซึ่งเกิดในประเท์โลกที่สามมีผลทำให้คนตายอย่างน้อย 20 ล้านคน ความขัดแย้งเหล่านี้หลาย ๆ ครั้งไม่ได้รับความสนใจ แต่ความขัดแย้งบางครั้งมีศักยภาพที่จะทำให้เกิดความสับสนทั่วโลกได้ การที่เคนเนต บาวด์คิง (Kenneth Boulding) กล่าวว่า “การป้องกันประเทศในปัจจุบันคือศัตรูตัวสำคัญที่สุดของความมั่นคงแห่งชาติ” คงไม่ใช่เป็นการกล่าวเกินเลย

ในขณะที่ความยิ่งใหญ่ในทางการทหารได้เพิ่มขึ้น การก้าวร้าวรุกรานกลับประสบความสำเร็จน้อยลง ในทศวรรษที่ 20 นี้ ผู้รุกรานชนะสงครามเพียง 4 ครั้งจาก 10 ครั้ง ในทศวรรษ 1980 ตัวเลขนี้ลดเหลือเพียงหนึ่งครั้ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงผลของสงครามเหล่านี้ พลเรือนเป็นผู้ที่พ่ายแพ้ตลอดกาล ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นต้นมา ฐานทางเศรษฐกิจ (economic base) และพลเรือนได้กลายเป็นเป้าหมายเพื่อการโจมตีที่ยอมรับกันในสงครามเบ็ดเสร็จ สงครามไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ที่

สนามรบต่อไปอีกแล้ว เพราะมีความแตกต่างที่คลุมเครือระหว่างทหาร และพลเรือน ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียโดยตรงหรือจากความมอดอยาก ที่เกิดจากภาวะสงคราม พลเรือนได้กลายเป็นเหยื่อของสงครามใน อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากในทศวรรษ 1950 มี พลเรือนเสียชีวิตร้อยละ 52 ในปี ค.ศ. 1985 อัตราส่วนนี้ได้เพิ่มเป็นร้อยละ 85 ของการตายทั้งหมด

ความเชื่อต่างๆ ที่ว่ากำลังทางทหารมีไว้เพื่อป้องกันศัตรูจาก ภายนอกในโลกที่สามกำลังทางทหารไม่ได้ถูกใช้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ ของประชากร แต่กลับถูกใช้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชนชั้นอภิสิทธิ์ ดังจะ เห็นได้จากการที่ฝ่ายทหารเข้าไปครอบครองอำนาจในซีเรีย กัวเตมาลา อินโดนีเซีย และอุกันดา เมื่อทศวรรษที่ผ่านมา กองกำลังทหารได้ กลายเป็นเครื่องมือในการรักษา และคงไว้ซึ่งโครงสร้างทางการเมือง และเศรษฐกิจ ซึ่งมีได้สนองตอบต่อความต้องการเบื้องต้น และโอกาส ของประชากรส่วนใหญ่

เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่ไม่น่าแปลกใจเลยว่า ความขัดแย้ง ที่มีการใช้อาวุธ (ซึ่งคิดเป็นประมาณครึ่งหนึ่งของการตายทั้งหมดที่ เกิดจากสงคราม) ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง จึงมีลักษณะเป็นสงคราม กลางเมือง การหันเข้าหาการใช้วิธีการทางทหารอาจจะมีส่วนช่วยลด ความกดดันความไม่พอใจที่แสดงออกมาให้เห็น แต่อาจจะไม่สามารถ ถอนรากโคนของความขัดแย้งได้ การปะทะได้เกิดขึ้นจากการพิพาท ทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม และการเมือง และบ่อยครั้งที่ปะทุขึ้นมาเนื่อง มาจากความไม่เท่าเทียมกันอย่างชัดเจนทางเศรษฐกิจและสังคม นอก จากนี้ หลังจากสมัยล่าอาณานิคม จะได้เห็นการกลับคืนมาของความ จงเกลียดชังซึ่งดั้งเดิม ซึ่งเลวร้ายมากยิ่งขึ้นเสียอีก เพราะเป็นการล่า

อาณาเขตระหว่างประเทศตามสะดวก (arbitrary) หรือการเลือกปฏิบัติกับประชากรบางกลุ่ม

เมื่อรัฐบาลของประเทศโลกที่สามทำสงครามกัน การต่อสู้มักจะใช้ระยะเวลาสั้นๆ เพราะว่าการที่จะอยู่ในอำนาจได้นั้นถูกจำกัดทุกอย่าง โดยทรัพยากรทางการเงินที่มีอยู่อย่างจำกัด สถาบันความร่วมมือของประชาชน (civic institutions) อ่อนแอ และการขาดความชอบธรรมที่จะทำสงคราม สงครามแห่งการทำลายล้าง (war of attrition) เป็นการเสี่ยงต่อการสะดุดทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ดังที่ โมฮาเหม็ด อายูบ (Mohammed Ayoob) แห่งมหาวิทยาลัยนานาชาติของสิงคโปร์ (National University of Singapore) ได้กล่าวว่า "ข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้มีน้ำหนักเหนือกว่าผลประโยชน์ทางการเมืองและการทหารที่คาดว่าจะได้รับเมื่อทำสงคราม" ยกเว้นกรณีที่อำนาจจากภายนอกปะทุขึ้น เช่น ในกรณีสงครามอิรัก อิหร่าน ซึ่งมีรายได้น้ำมันที่นำไปใช้ในการสงคราม

เหตุผลอันหนึ่งที่ทำให้วิธีการทางการเมืองยังเป็นหัวใจของความคิดในเรื่องความมั่นคงอยู่ คือ ทักษะทางการเมืองยังมีประโยชน์อยู่ในสายตาของผู้ที่ใช้ทักษะนี้ โดยการใช้กำลังหรือการคุกคาม ผู้นำของชาติยังหวังว่าจะบังคับให้ประเทศอื่น ๆ นับถือการมีอิทธิพลกับนโยบายทางเศรษฐกิจและระบบทางการเมือง ชาติที่อ่อนแอกว่าจะรู้สึกว่าคุณเองมีทางเลือกน้อยกว่า แต่จะต้องยอม ถ้าไม่เช่นนั้นก็อาจจะมียันตราย รัฐบาลมักจะเข้าใจว่าทักษะทางการเมืองเป็นสิ่งสูงสุด และเป็นเครื่องประกันอธิปไตยของชาติ การใช้กำลังทหารโดยชอบธรรมหรือไม่ชอบธรรมแทบจะเป็นสิ่งเดียวกัน จึงเป็นการยากที่จะแยก

ระหว่างนโยบายการป้องกันตัว และอำนาจทางการเมืองที่ปราศจากการยับยั้ง

ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ยากจนหรือร่ำรวย ประเทศที่มีกำลังทางทหารที่เข้มแข็งหรืออ่อนแอ ต่างก็ยังคงแนวทางในการพิจารณาระบบนานาชาติในเรื่องความมั่นคงที่สามารถนำมาใช้ได้ โรเบิร์ต โจฮานเซน (Robert Johansen) ผู้อำนวยการของสถาบันการศึกษาสันติภาพระหว่างประเทศ (Institute for International Peace Studies) ของมหาวิทยาลัยนอเธอร์ดัม (Notre Dame University) ได้ชี้ให้เห็นว่า “ธรรมชาติอันแท้จริงของระบบอธิปไตยของรัฐ ส่งเสริมให้มีการแข่งขันทางอาวุธ เพราะระบบได้ให้วิธีที่มีอคติและไม่สามารถที่จะป้องกันการใช้อำนาจของรัฐบาลหนึ่งต่ออีกรัฐบาลหนึ่งได้ รัฐบาลต่าง ๆ จึงแสวงหาอาวุธเป็นวิธีทางช่วยตัวเอง”

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเพื่อสงครามแบบถาวร

แม้จะไม่มีการแข่งขันทางอาวุธ การทุ่มเทให้กับการสร้างอำนาจทางการเมืองสามารถทำให้เศรษฐกิจของประเทศอ่อนแอลงได้ ในงานเขียนของนักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ พอล เคนเนดี (Paul Kennedy) ซึ่งเป็นที่กล่าวขวัญกันมาก ใน The Rise and Fall of the Great Power ได้ชี้ชัดในสิ่งที่เขาให้ชื่อว่า “อันตรายนของการขยายตัวเกินไปของจักรวรรดิ” (Imperial Overstretch) นั่นคือ ผลกระทบของการทุ่มเทให้กับการทหารต่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ คงไม่มีใครที่จะค้ำน้ำขึ้นเรือเพลิงของจรวดได้ เดินทางด้วยรถถังได้ หรืออาศัยอยู่ในฐานใต้ดินสำหรับปล่อยจรวดขีปนาวุธได้ เช่นเดียวกันสินค้าทางการทหารไม่สามารถเพิ่มพูนความสามารถทางเศรษฐกิจและไม่สามารถ

ที่จะไปยกระดับมาตรฐานการครองชีพได้ในระยะยาว การสิ้นเปลืองของทรัพยากรในทางทหาร จะทำให้ระบบเศรษฐกิจไม่สามารถที่จะทำงานได้เต็มที่

โดยเฉลี่ยประเทศต่างๆ ทั่วโลกใช้จ่ายในการกลาโหมประมาณร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (GNP) ซึ่งถ้าดูของแต่ละประเทศแล้วจะแตกต่างกันมาก (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ ๑ ค่าใช้จ่ายทางทหารต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (GNP) ปี ค.ศ.1985

ประเทศ	อัตราส่วนจากผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น
	(%)
อิรัก*	42.5
อิสราเอล*	25.8
ซาอุดีอาระเบีย	24.4
ซีเรีย	22.8
เกาหลีเหนือ	22.2
ลิเบีย	17.8
นิการากัว	16.8
ฮิอบส์	14.2
โรเวียต	12.5
เอธิโอเปีย	9.1
อัฟกานิสถาน*	7.7
ไต้หวัน	7.6
โมซัมบิก	7.4
อิหร่าน*	7.2
จีน	6.7
สหรัฐ	6.6
เยอรมันตะวันตก	6.4
เกาหลีใต้	5.5
สหราชอาณาจักร	5.3
แอฟริกาใต้	4.2
ฝรั่งเศส	4.1
อินเดีย	3.8
เยอรมันตะวันตก	3.2
ญี่ปุ่น	1.0
บราซิล	1.0
เดลี	6.1

ที่มา : U.S. Arms Control and Disarmament Agency, World Military Expenditures and Arms Transfers 1987 (Washington, D.C. : Government Printing Office, 1988)

* เป็นข้อมูลของปี ค.ศ. 1984

นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านอาจจะคิดว่าสัดส่วนนี้ยังต่ำอยู่ ยังไม่น่าที่จะให้ความสนใจ แต่จริงๆ แล้วยังมีเรื่องที่น่าเป็นห่วงประการหนึ่งคือ ระหว่างปี ค.ศ.1980-85 งบประมาณทางการทหารของโลกเพิ่มมากกว่าผลผลิตทางเศรษฐกิจของโลก นับเป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ซึ่งหมายความว่าความมั่งคั่งของโลกถูกนำไปใช้ในการทหารในสัดส่วนที่สูงมาก (ดูตารางที่ 3) ยิ่งไปกว่านั้นก็คือผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้นต่อหัว ไม่สามารถชี้ให้เห็นถึงผลเสียของการใช้จ่ายทางการทหารต่อเศรษฐกิจของพลเรือน เพราะสถิตินี้แทบจะไม่บอกถึงความสามารถในการผลิตของระบบเศรษฐกิจ และไม่บอกเลยว่าถูกใช้ไปอย่างไร ภาคทหารทำให้เศรษฐกิจพลเรือนอ่อนปวกเปียกมากกว่าซึ่งเห็นผลได้จากการเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น

ในบรรดาประเทศอุตสาหกรรม ผลเสียของการคงไว้ซึ่งเศรษฐกิจเพื่อสงครามแบบถาวร จะเห็นได้อย่างชัดเจนจากกรณีของสหภาพโซเวียตและสหรัฐฯ อภิมาหาอำนาจทั้งสองได้ใช้จ่ายในการทหาร จนกระทั่งบ่อนทำลายโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น (infrastructure) ของประเทศตน กีดกันการวิจัยและการพัฒนาของพลเรือน และไปลดขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ เมื่อตระหนักถึงข้อเท็จจริงเหล่านี้ ประธานาธิบดีมิกคาอิล กอร์บาชอฟ (Mikhail Gorbachev) ได้กล่าวว่า "การลดการแข่งขันทางอาวุธกับสหรัฐฯ เป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้น ในการที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ให้กลับมีชีวิตชีวาขึ้นอีกครั้งหนึ่ง" การขาดแคลนสินค้าเพื่อการบริโภคเป็นประจำ และการที่สินค้ามีคุณภาพต่ำ กลายเป็นเรื่องที่เลื่องลือกันของสหภาพโซเวียต ผลจากนโยบาย "การเปิดเผย" ได้ชี้ให้เห็นว่า เงินเพื่อและการขาดดุลยังงบประมาณเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศ

ตารางที่ 3 อัตราเพิ่มที่แท้จริงของผลผลิตและค่าใช้จ่ายทางทหาร ปี ค.ศ.1960-85 ¹

ภูมิภาค	1960-70	1970-80	1980-85	1960-85
				%
ประเทศอุตสาหกรรมตะวันตก				
ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น	4.9	3.1	2.2	3.6
ค่าใช้จ่ายในการทหาร	2.9	-0.8	5.7	2.0
ประเทศโลกที่สาม ²				
ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น	7.6	6.2	3.1	6.1
ค่าใช้จ่ายในการทหาร	11.6	2.7	2.1	6.1
ประเทศที่การวางแผนเศรษฐกิจมาจากส่วนกลาง ³				
ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น	4.4	3.3	1.7	3.4
ค่าใช้จ่ายในการทหาร	3.2	3.9	1.3	3.1
โลก				
ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น	5.0	3.5	2.2	3.9
ค่าใช้จ่ายในการทหาร	4.1	1.6	3.2	2.9

¹ ค่าใช้จ่ายในการทหารเป็นตัวเลขตั้งแต่ปี ค.ศ. 1961 เป็นต้นไป อัตราเพิ่มคำนวณจากข้อมูลที่เป็นคอลลาร์คงที่

² รวมจีน

³ การประมาณนี้อาจจะมีความผิดพลาดได้มากกว่า

ที่มา : Worldwatch Institute, based on U.S. Central Intelligence Agency, Handbook of Economic Statistics 1987 (Spring-field, Va. : National Technical Information Service, 1987), and U.S. Arms Control and Disarmament Agency, World Military Expenditures and Arms Transfers (Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, various editions).

การวิจัยและการพัฒนาทางพลเรือน เงินทุน และการผลิตสินค้าเพื่อการบริโภคของสหภาพโซเวียต ได้รับผลกระทบกระเทือนในเมื่อโครงการต่าง ๆ ทางทหารได้รับความสำคัญกว่าในอันที่จะได้มาซึ่งทรัพยากรทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ สแตนเลย์ คอห์น (Stanley Cohn) ศาสตราจารย์ทางเศรษฐศาสตร์ของสเตทยูนิเวอร์ซิตีแห่งนิวยอร์ก (State University of New York) ประมาณว่า การทหารมีส่วนในการใช้สินค้าถาวรเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 19 ในปี ค.ศ. 1965 เป็นร้อยละ 30 ในปี ค.ศ. 1980 และถึงแม้จะไม่มีข้อมูลใหม่กว่านี้ แต่เชื่อได้ว่าแนวโน้มจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ถึงแม้การมีส่วนในการบริโภคสินค้าถาวรของทหารสหรัฐฯ ก่อนข้างจะต่ำ แต่ก็ได้เพิ่มขึ้นเกือบเป็นสองเท่า นั่นคือจากร้อยละ 6 ในทศวรรษ 1970 เป็นร้อยละ 11 ในทศวรรษ 1980 ในอุตสาหกรรมบางชนิด ผลผลิตที่ป้อนการทหารอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง (ดูตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 อัตราส่วนการบริโภคผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรมของการทหารในสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ.1977 และ 1985

ประเภทของอุตสาหกรรม	1977	1985
ท่อเรือ	45	93
เครื่องบิน	43	66
การสื่อสารทางวิทยุและโทรทัศน์	35	50
เครื่องมือต่าง ๆ /Cutting	3	34
เครื่องมือทางวิศวกรรม	19	28
เครื่องมือทางจักสาน	14	24
ส่วนประกอบทางอิเล็กทรอนิกส์	15	20
เครื่องมือต่าง ๆ /Form	2	15
คลังเก็บปืน	7	15
โรงถลุงเหล็ก	5	12
เหมืองทองคำ	5	11

ที่มา : David K. Henry and Richard P. Oliver, "The Defense Build-up Effects on Production and Employment," Monthly Labor Review (Washington, D.C. : U.S. Department of Labor), August 1987 .

ซีมัวร์ เมลแมน (Seymour Melman) ศาสตราจารย์อุปการะ-
คุณทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ (Industrial Engineer) ของมหา-
วิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia University) ได้กล่าวว่าในปลาย
ทศวรรษ 1950 สหภาพโซเวียตเกือบจะกลายเป็นผู้ผลิตเครื่องมือ และ
คาดว่าจะเป็นผู้นำในเรื่องนี้ แต่ความคาดหวังนั้นไม่ได้กลายเป็นความ
จริง เพราะว่าเงินและความสามารถที่จะนำมาพัฒนาอุตสาหกรรมที่
สามารถแข่งขันกับผู้อื่น ได้ถูกนำไปใช้ในโครงการอวกาศทางทหาร
ปัจจุบันสหภาพโซเวียตไม่เพียงแต่จะไม่สามารถแข่งขันในตลาดอุตสาหกรรม
ของโลกได้เท่านั้น แต่ยังแพ้ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เช่น
เกาหลีใต้ เป็นต้น

ผลสะท้อนกลับในทางลบที่สำคัญของการใช้จ่ายในการทหาร
ที่มีต่อเศรษฐกิจ ก็คือ ผลต่อการวิจัยและการพัฒนาของพลเรือน ประ-
มาณกันว่า ความเข้มข้นของการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตทางทหาร
สูงกว่าผลผลิตทางพลเรือนเป็น 20 เท่า การให้เวลาและการลงทุน
อย่างมหาศาลในการวิจัยและการพัฒนาทางทหาร เป็นอุปสรรคต่อ
ความสามารถในการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ โดยการดึงความสามารถทาง
วิทยาศาสตร์จากส่วนของพลเรือนไปใช้ ผู้ที่มีความสามารถเป็นพิเศษ
จึงเหลือไม่เพียงพอที่จะทำให้อุตสาหกรรมอยู่ในภาวะที่แข่งขันกับผู้อื่น
ได้ หรือเผชิญกับความต้องการทางสังคมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้

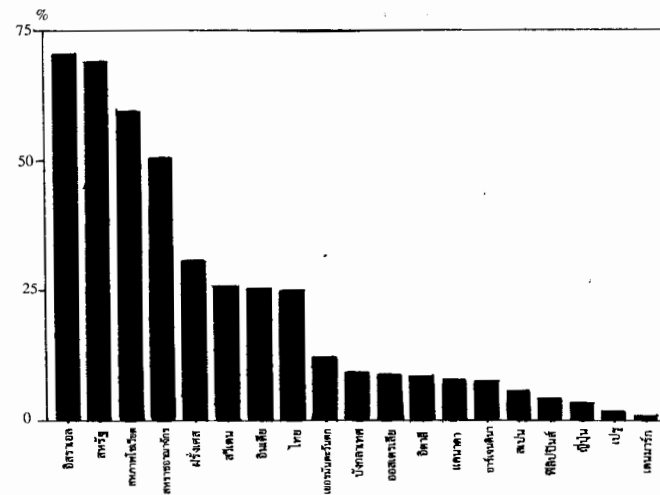
ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและการพัฒนาทางทหารของโลก ได้เพิ่ม
ขึ้นจาก 13 พันล้านเหรียญสหรัฐ ใน ปี ค.ศ.1960 เป็นประมาณ 80 ถึง
100 พันล้านเหรียญสหรัฐ ใน ปี ค.ศ.1986 ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่า
งบประมาณทั้งหมดของรัฐบาลต่าง ๆ ในการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ
ทางด้านพลังงาน ในการปรับปรุงสุขภาพอนามัย ในการเพิ่มผลผลิต

ทางด้านเกษตร และในด้านการควบคุมมลภาวะต่าง ๆ มหาอำนาจทั้งสองมีส่วนในการใช้จ่ายนี้ประมาณร้อยละ 85 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด จีน ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร และเยอรมันตะวันตก ใช้จ่ายรวมกันประมาณร้อยละ 10 การวิจัยทางทหารมีส่วนในงบประมาณการวิจัยและการพัฒนาอย่างน้อยหนึ่งในสี่ และมีการใช้นักวิทยาศาสตร์และวิศวกรในสัดส่วนเดียวกันนี้ เกรกอรี บิชัค (Geogory Bischak) นักเศรษฐศาสตร์อาวุโสจาก Employment Research Associate (ERA) ที่เมืองแลนซิง มลรัฐมิชิแกน ได้ประมาณว่าสหรัฐฯ ได้ใช้นักวิทยาศาสตร์และวิศวกรทำงานที่เกี่ยวข้องกับการทหารประมาณร้อยละ 27 ของบุคลากรเหล่านี้ทั้งหมด สำหรับสหราชอาณาจักรอัตราส่วนนี้อาจจะสูงถึงร้อยละ 30

งบประมาณเพื่อการวิจัยและการพัฒนาที่เป็นของส่วนรวมถูกนำไปใช้ในการทหารสูงถึงร้อยละ 70 ในสหรัฐฯ และประมาณว่าเป็นร้อยละ 60 ในสหภาพโซเวียต ในทางตรงกันข้าม บางประเทศได้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจโดยการลดสัดส่วนดังกล่าวลง เช่นในญี่ปุ่นค่าถึงร้อยละ 4 และต่ำกว่าร้อยละ 1 ในแคนาดา และเบลเยียม (ดูแผนภูมิที่ 1 และ 2) เมื่อนำเอาเงินทุนเพื่อการวิจัยและการพัฒนาของเอกชนเข้ามาร่วมพิจารณา การมีส่วนของงบประมาณที่ใช้ในการทหารได้ลดลง แต่ความแตกต่างในเรื่องการให้ความสำคัญเร่งด่วนระหว่างประเทศต่าง ๆ ยังคงอยู่ สำหรับสหรัฐฯ Council on Economic Priorities ที่นิวออร์คประมาณว่า ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการพัฒนาทางทหารในกลางทศวรรษ 1980 อาจจะสูงถึงร้อยละ 45 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดของรัฐบาลและเอกชนรวมกัน เช่นเดียวกับสหราชอาณาจักรใช้เงินเกือบถึงร้อยละ 30 ในการวิจัยทางทหาร

ฝรั่งเศสร้อยละ 20 แต่เยอรมันตะวันตกใช้เพียงร้อยละ 5 และญี่ปุ่นใช้
น้อยกว่าร้อยละ 1

แผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 : ค่าใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาทางทหารช่วงกลางทศวรรษ 1980

ที่มา : Organization for Economic Cooperation and Development : Ulrich Albrecht

ผู้สนับสนุนการใช้จ่ายทางการทหารได้โต้แย้งว่า การผันเอาทรัพยากรเศรษฐกิจของพลเรือนมาใช้ในทางทหาร มีผลพลอยได้และมีความสำเร็จของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์มากกว่าผลเสียที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นความจริงที่ว่าการให้การสนับสนุนของฝ่ายทหารได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทางเทคโนโลยี เช่น พลังงานนิวเคลียร์ การบินอวกาศ คอมพิวเตอร์ และสารกึ่งตัวนำ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองแล้ว ผลพลอยได้ค่อนข้างน้อยมาก เพราะผลที่ได้จากการวิจัยซึ่งประกอบด้วยการวิจัยมากมาย (ประมาณร้อยละ 90 ทั้งในสหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร ในปีค.ศ.1985) ถูกนำไปใช้ได้น้อยกว่าการวิจัยพื้นฐาน มีลิขสิทธิ์ที่ได้มาจากการวิจัยและการพัฒนาที่ได้รับการสนับสนุนการเงินจากกองทัพเรือน้อยกว่าร้อยละ 1 ที่สามารถนำมาขายเป็นลิขสิทธิ์ทางการค้าได้ ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 13 ของที่ได้จากกระทรวงเกษตร

เทคโนโลยีหลายอย่าง ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการพัฒนาทางทหารนั้นสามารถนำมาใช้ทางพลเรือนได้ แต่จะต้องได้รับการดัดแปลงแก้ไขอย่างมากพอสมควรก่อนที่จะนำไปใช้ เพราะว่าในทางทหารนั้นเทคโนโลยีที่ใช้เหนือกว่าเป้าหมายสิ่งอื่นใดคือชัยชนะ ผลผลิตที่ได้กำหนดเอาไว้ต่างก็มุ่งเพื่อให้ผลที่ดีเยี่ยม (maximum) โดยไม่สนใจเรื่องต้นทุนเท่าไรนัก ตรงกันข้ามกับการวิจัยและการพัฒนาทางพลเรือน ซึ่งพิจารณาถึงความคงทนและต้นทุนค่าเป็นหัวใจ ไม่ใช่เรื่องของความแพะชนะในสงคราม ฮันส์-ปีเตอร์ ดูร์ (Hans-Peter Durr) ผู้อำนวยการของ Werner Heisenberg Institute of Physics ที่เมืองมิวนิก เยอรมันตะวันตก ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีที่กำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาจากโครงการการป้องกันทางจรวดขีปนาวุธ (The Strategic Defence Initiative หรือที่รู้จักกันในนาม Star War) ที่ว่า

จะสามารถนำมาใช้ในทางพลเรือนได้นั้นว่า “เพียงแต่ความสามารถที่จะหลอมเหล็กทำดาบ ก็ถือเป็นเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ในการทำให้อยู่แล้ว เรามีความจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องใช้เทคโนโลยีที่สามารถเจาะทะลุทะเลหลวงวัตถุที่อยู่ในวิถี 1,800 ไมล์ ออกไป” (การใช้แสงเลเซอร์เพื่อไปทำลายจรวดของฝ่ายตรงกันข้าม)

การวิจัยและการพัฒนาทางทหาร ย่อมก่อให้เกิดผลพลอยได้ แต่ผลเช่นเดียวกันนี้ย่อมทำได้โดยการลงทุนที่ต่ำกว่า จากการศึกษาวิจัยของ เดวิด โนเบิล (David Noble) แห่งมหาวิทยาลัยดเรกเซิล (Drexel University) เมืองฟิลาเดลเฟีย ซึ่งเป็นฝ่ายพลเรือนได้แสดงให้เห็นว่า เครื่องมือที่ควบคุมโดยคอมพิวเตอร์ที่ได้รับการสนับสนุนการเงินจากกองทัพอากาศสหรัฐฯ ในทศวรรษ 1950 เป็นเทคโนโลยีที่มีความยุ่งยาก และแพงเกินไปจนเป็นผลทำให้อุตสาหกรรมของสหรัฐฯ ไม่สามารถแข่งขันกับอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นและเยอรมันตะวันตก ในทศวรรษต่อมาได้ เมื่อปี ค.ศ.1978 สหรัฐฯ ได้กลายเป็นผู้ส่งเข้าเครื่องจักรเครื่องมือ เมื่อปี ค.ศ.1983 ศูนย์เครื่องมือที่ควบคุมโดยคอมพิวเตอร์ในสหรัฐฯ กว่าครึ่งหนึ่งเป็นของบริษัทญี่ปุ่น ซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4 ในปี ค.ศ.1974

คำถามที่ตามมาก็คือ คัมแล้วหรือที่จะให้ความสำคัญแก่การวิจัยและการพัฒนาทางทหาร ซีมอน ราโม (Simon Ramo) แห่งบริษัท TRW ซึ่งเป็นบริษัทคู่สัญญาในการผลิตอาวุธที่สำคัญให้กับรัฐบาลสหรัฐฯ ในปี ค.ศ.1980 ได้ยอมรับว่า “ในระยะ 30 ปีที่ผ่านมา ถ้าหากเงินทั้งหมดที่ลงทุนไปในการวิจัยและการพัฒนาทางทหาร ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งให้ความหวังต่อ

ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เราก็คงจะถึงปี 2000 ในวันนี้แทนที่จะให้
รอถึงปี 2000 จริง ๆ”

การทหารมีการลงทุนในทรัพย์สินอย่างชัดเจน ผู้เชี่ยวชาญ
ขององค์การสหประชาชาติได้ประมาณว่า ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมของการ
ทหารของโลกในปี ค.ศ.1981 เท่ากับหนึ่งในสี่ของต้นทุนคงที่ต่อปี
(เครื่องมือและโครงสร้างทางอุตสาหกรรมที่คงทนถาวร) สำหรับ
สหรัฐฯ สัดส่วนนี้สูงกว่านั้นเสียอีก ลอยด์ คุมัส (Lloyd Dumas) ศาสตราจารย์ทางค่านเศรษฐกิจศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเท็กซัส
(University of Texas) ได้เผยว่า ส่วนที่กระทรวงกลาโหมลงทุน
ไปในโรงงานและเครื่องมือ ซึ่งดำเนินการโดยโรงงานอุตสาหกรรม
ต่าง ๆ ในปี ค.ศ. 1982 นั้น (รวมผู้ทำสัญญารายสำคัญ 20,000 ราย และ
ผู้ทำสัญญารายย่อยอีก 100,000 ราย) เกือบร้อยละ 38 เป็นทรัพย์สินที่
เป็นสิ่งของ (เครื่องมือเครื่องใช้ทางอุตสาหกรรม ดึก ที่ดิน) ที่ทาง
การทหารสหรัฐฯ เป็นเจ้าของ ในปี ค.ศ.1983 มีค่าอย่างต่ำ 475 พันล้าน
บาท ซึ่งเท่ากับหนึ่งในสองของมูลค่าของอุตสาหกรรมทั้งหมดมีอยู่
รวมกัน

การเปรียบเทียบประเทศสมาชิกขององค์การเพื่อความร่วมมือ
ทางเศรษฐกิจและการพัฒนา Organization for Economic Co-
operation Development ซึ่งเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ไม่ใช่คอม-
มิวนิสต์ พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางกลับกันระหว่างการมีส่วนร่วมใน
ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (GDP) ของค่าใช้จ่ายในการทหารและ
การลงทุน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและแนวโน้มของผลผลิต ใน
ทำนองเดียวกันแบบจำลองเศรษฐกิจซึ่งพัฒนาโดย ERA ได้แสดงให้เห็นว่า
การเสริมสร้างทางทหารระหว่างปี ค.ศ.1981-85 ได้ทำให้มี

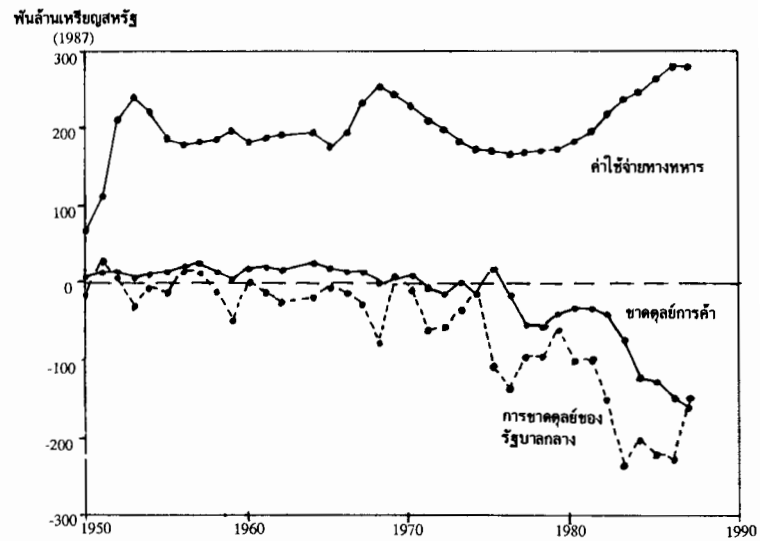
กิจกรรมในการลงทุนน้อยลงไป 39 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ กว่าที่การลงทุนของพลเรือนควรจะลงไป

ในขณะที่ทางทหารได้รับความพึงพอใจจากความมั่นคง แต่โครงสร้างพื้นฐานทางพลเรือนกลับอยู่อย่างขาดแคลนทุน ระหว่างปี ค.ศ. 1948-1988 ทุนที่ลงไปเพื่อเสริมสร้างอำนาจทางทหารเท่ากับ 9.2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งมากกว่าทรัพย์สินที่มนุษย์พึงจะกระทำได้ เมื่อคิดเป็นค่าเงินสะสม ประมาณสองในสามของทรัพย์สินนี้ ซึ่งนักสถิติเรียกว่า... "fixed reproducible tangible wealth" ซึ่งรวมทั้ง โรงงาน เครื่องจักร ระบบการสื่อสารและการขนส่ง อาคาร สะพาน และระบบน้ำ และการระบายน้ำ ที่ต้องการการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาในปี ค.ศ. 1988 ของ ดี โอเดน (Dee Oden) แห่ง ERA ได้สนับสนุนข้อค้นพบเดิมที่ว่างงบประมาณทางการทหารสามารถสร้างงานต่อคอลดาร์ได้น้อยกว่าของทางพลเรือน การเพิ่มขึ้นสุทธิของการใช้จ่ายทางทหารระหว่างปี ค.ศ. 1981 -1985 ประมาณกันว่ามีถึง 190 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวสามารถนำไปสร้างงานได้ประมาณ 7.2 ล้านงานต่อปี ถ้าหากนำเงินจำนวนนี้มาใช้ในกิจกรรมทางพลเรือน จะสามารถสร้างงานได้ถึง 8.4 ล้านงานต่อปี โอเดนยังได้กล่าวอีกว่า มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าการใช้จ่ายทางทหารอย่างมหาศาลเร่งให้เกิดภาวะเงินเฟ้อในยุคของการมีงานเต็มที (full employment) และยังไปจำกัดการลดลงของเงินเฟ้อในยุคที่เงินฝืด (deflationary periods) รายงานที่เสนอต่อองค์การสหประชาชาติมีหลักฐานแสดงให้เห็นว่า ผลเช่นเดียวกันนี้กำลังเกิดกับประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกอื่น ๆ อีกเช่นกัน

การปันเงินส่วนใหญ่ไปใช้จ่ายทางการทหารเช่นนี้ ไม่ใช่สิ่งที่จะต้องถูกตำหนิเสมอไปว่า ทำให้เกิดปัญหากับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน แต่ก็นับได้ว่ามีส่วนอย่างมากในทศวรรษปัจจุบัน ซึ่งมีการใช้จ่ายทางการทหารสูงสุด และมีนโยบายภาษีที่ปลดครายไค้ของรัฐบาลกลาง ซึ่งเมื่อรวมกันแล้ว ได้ก่อให้เกิดการขาดดุลงบประมาณอย่างรุนแรงหลายปีที่ผ่านมาได้มีการทุ่มค่าใช้จ่ายทางการทหารอย่างมาก เป็นผลให้การเจริญเติบโตของผลผลิตทางพลเรือนเสื่อมโทรมลง ซึ่งเป็นผลไปบ่อนทำลายความสามารถทางอุตสาหกรรมของสหรัฐฯ ที่จะสามารถแข่งขันในเรื่องราคา ผ่นวกกับการที่ค่าของเงินดอลลาร์แข็งตัวมากขึ้น ในตอนต้นทศวรรษ 1980 เป็นผลให้สหรัฐฯ ต้องสูญเสียตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ และเป็นผลทำให้เกิดช่องว่างทางการค้า จนถึงปี ค.ศ.1982 (ดูแผนภูมิที่ 3) สหรัฐฯ นั้น ไม่เคยเสียดุลย์การค้าประเภทสินค้าอุตสาหกรรม หรือแม้กระทั่งสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งเคยเป็นป้อมปราการสำคัญมาก่อน และก็เคยได้ดุลย์ถึง 27 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ กลับกลายเป็นขาดดุลย์ 2.6 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ระหว่างปี ค.ศ. 1980-1986 ที่น่าประหลาดใจอย่างยิ่งก็คืออุตสาหกรรมหนัก ซึ่งได้รับสัญญาว่าจ้างจากทางทหาร เช่น อุตสาหกรรมเครื่องบินอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องมือต่าง ๆ ได้สูญเสียการมีส่วนร่วมของตลาดไปอย่างเห็นได้เด่นชัด

แผนภูมิที่ ๒

แผนภูมิที่ 3 : ค่าใช้จ่ายทางทหารและการขาดดุลทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา

ที่มา : Economic Report of the President

สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตต่างก็เป็นประเทศที่ได้ดำเนินนโยบายเพื่อความยิ่งใหญ่ทางทหารด้วยกันทั้งคู่ โดยทั้งสหรัฐและสหภาพโซเวียต จะต้องใช้จ่ายในแง่เศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างมหาศาล ดังนั้นถ้าทั้งสองฝ่ายจะอ้างว่าตนเป็นผู้ชนะสงครามเย็นก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นชัยชนะที่ต้องจ่ายแพงจนเกินไป จากการที่ได้ต่อสู้กันจนถึงจุดที่ต้องอยู่กับที่แล้ว ญี่ปุ่นซึ่งได้นำตัวเองจากความเสียหายของสงครามโลกครั้งที่สองได้กลายเป็นประเทศที่มีความเจริญทางอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว และเป็นประเทศที่มีส่วนเกินทางการค้า (trade surplus) มากที่สุด และเป็นผู้ชนะที่แท้จริงในการแข่งขันทางอาวุธของอภิมหาอำนาจทั้งสอง

การเสริมสร้างทางอาวุธกับการด้อยพัฒนา

ถึงแม้ค่าใช้จ่ายทางทหารของประเทศโลกที่สาม จะมีค่าเพียงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับของประเทศมหาอำนาจทั้งสอง ซึ่งต่างก็ใช้จ่ายในทางทหารมากกว่าประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหมดรวมกัน แต่ข้อมูลของประเทศโลกที่สามซึ่งต้องรับภาระทางเศรษฐกิจ มีอยู่ค่อนข้างจำกัด จึงไม่สามารถกล่าวสรุปได้ แต่ก็ดูเหมือนว่าค่าใช้จ่ายทางทหารของประเทศโลกที่สามน่าจะเป็นอุปสรรคสำคัญ ต่อความเจริญทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศเช่นเดียวกับที่กำลังเป็นอุปสรรคในประเทศอุตสาหกรรม

ประเทศที่กำลังพัฒนามีอยู่เพียงไม่กี่ประเทศ ที่สามารถผลิตอาวุธส่วนใหญ่ภายในประเทศได้ และเมื่อรวมกันแล้วคิดเป็นมูลค่าเพียงส่วนน้อยของผลิตภัณฑ์ทางทหารทั้งหมดของโลกซึ่งมีมูลค่าประมาณ 200 พันล้านเหรียญสหรัฐ ต่อปี ในบรรดาประเทศโลกที่สาม

ประเทศที่เป็นผู้ผลิตอาวุธสงครามนั้น อินเดียและอิสราเอลเมื่อรวมกันแล้วนับเป็นผู้ผลิตอาวุธสงครามมากที่สุด โดยผลิตได้มากกว่าครึ่งหนึ่งของผลผลิตทั้งหมด ในระหว่างปี ค.ศ. 1950 และ 1984 บราซิลถึงแม้จะเป็นประเทศผู้ผลิตรายใหม่ แต่ก็ได้เร่งมือผลิตและกำลังจะกลายเป็นประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ (ดูตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ประเทศโลกที่สามที่เป็นผู้ผลิตอาวุธสงครามที่สำคัญระหว่างปี ค.ศ.1950-1984 ¹

ประเทศ	%	ประเทศ	%
อินเดีย	31	อาร์เจนตินา	5
อิสราเอล	23	เกาหลีใต้	4
แอฟริกาใต้	9	ฮิปปี้	2
บราซิล	9	ประเทศกลุ่มอาเซียน ²	2
ไต้หวัน	8	ประเทศอื่น ๆ	1
เกาหลีเหนือ	6		

¹ ร้อยละจากผลผลิตของประเทศโลกที่สามทั้งหมด

² อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย

ที่มา : Michael Brzoska and Thomas Ohlson, Arms Production in the Third World (SIPRI, 1986).

การจัดตั้งอุตสาหกรรมผลิตอาวุธสงคราม ได้กลายเป็นทางลัดนำไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นความพยายามของหลายประเทศในแถบลาตินอเมริกาตั้งแต่ทศวรรษ 1930 นโยบายที่กระตุ้นให้มีอุตสาหกรรมของพลเรือนเพื่อผลิตอาวุธสงคราม มักไม่ประสบความสำเร็จตามที่ นิโคล บอลล์ (Nicole Ball) แห่ง National Security Archive ซึ่งเป็นหน่วยงานวิจัยของเอกชนที่มหานครวอชิงตันดีซี ได้ศึกษาจากประสบการณ์ของอาร์เจนตินา บราซิล ฮิปปี้

อินโดนีเซีย อาฟริกาใต้ และเกาหลีใต้ สรุปว่า “ไม่มีประเทศโลกที่สามประเทศใด ที่คาดหวังได้ว่าจะสามารถให้การสนับสนุนการผลิตอาหารสงครามได้ ถ้าหากประเทศเหล่านั้นไม่มีอุตสาหกรรมหลาย ๆ ชนิดที่มีความสามารถในการผลิตที่ค้ำพองอยู่ก่อนแล้ว” แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วในบราซิล โคลวิส บริกาเกา (Clovis Brigagosa) นักวิเคราะห์ชาวบราซิล ได้กล่าวว่า “เป็นที่ยอมรับกันตั้งแต่ต้นเลยว่าจะต้องทำอุตสาหกรรมเพื่อการทหารให้บรรลุผลสำเร็จให้ได้ ไม่ว่าจะกระทบกระเทือนส่วนใดของระบบเศรษฐกิจของประเทศก็ตาม”

เพื่อที่จะคืนหนี้ต่างประเทศ (ซึ่งประมาณว่าร้อยละ 12 ถึง 20 เป็นผลมาจากทางฝ่ายทหาร) ทำให้บราซิลต้องกลายเป็นประเทศค้าอาหารสงคราม ซึ่งพร้อมที่จะขายสินค้าให้แก่ประเทศใดก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ภาคทหารของบราซิลก็ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทางอุตสาหกรรม รวมทั้งไม่ได้เป็นที่ยึดกุมของกิจการพลเรือน ซึ่งได้รับผลกระทบจากนโยบายการใช้หนี้แต่อย่างใด ในขณะที่อุตสาหกรรมทางทหารได้รับการเอาอกเอาใจจากรัฐบาล เพราะสามารถทำเงินตราต่างประเทศได้มากและไม่ต้องเผชิญกับข้อจำกัดต่างๆ ซึ่งอุตสาหกรรมพลเรือนจะต้องเผชิญ

สำหรับอิสราเอล ดูเหมือนจะเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจเพื่อการทหารโดยเฉพาะ เพราะมีผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (GNP) ในอัตราส่วนที่สูง (ประมาณร้อยละ 22 ระหว่างปีค.ศ.1979 และ 1986) งบประมาณของรัฐบาล (ร้อยละ 40 ในปี ค.ศ.1985) รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา (ร้อยละ 71 ของค่าใช้จ่ายของรัฐและเอกชนในปี ค.ศ. 1986) และกำลังแรงงาน (ร้อยละ 28 ในปี ค.ศ.1985) ผูกพันอยู่กับการทหารทั้งสิ้น เฉพาะในเรื่องการผลิตสินค้าทุน อุตสาหกรรมทหารเป็นภาคที่

ครอบงำระบบเศรษฐกิจเกือบทั้งหมดของประเทศ จากการคาดประมาณอันหนึ่งพบว่า ผลผลิตอุตสาหกรรมในอิสราเอล ร้อยละ 30-40 เกิดจากภาคทหาร

แต่นักเศรษฐศาสตร์ชาวอิสราเอล ซิมชา บาฮิรี (Simcha Bahiri) ได้กล่าวว่า ภาคทหารไม่ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศ แต่อย่างใด โดยสรุปว่า "อิสราเอลได้พัฒนาอย่างรวดเร็วในระยะที่อัตราส่วนของค่าใช้จ่ายในการป้องกันประเทศต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด" ในทศวรรษที่ 1970 และ 1980 ค่าใช้จ่ายทางทหารได้กลายเป็นภาระหนักต่อระบบเศรษฐกิจ เมื่อระบบเศรษฐกิจมีลักษณะเพื่อการทหารมากขึ้น อิสราเอลก็เริ่มอ่อนแอลง ดังจะเห็นได้จากภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดหย่อน การเป็นหนี้สินต่างชาติมากขึ้น การขาดดุลการค้า และการลดลงของการส่งออกของสินค้าที่ไม่ใช่เพื่อการทหาร ในปี ค.ศ. 1984 ประมาณกันว่า กว่าร้อยละ 40 ของหนี้ต่างชาติของอิสราเอลนั้น เป็นผลมาจากการกู้ยืมเพื่อการทหารทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่า ประเทศโลกที่สามเกือบทั้งหมดยังไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะผลิตอาวุธได้ เท่าที่เป็นอยู่ สัดส่วนของงบประมาณกลาโหมส่วนใหญ่ถูกใช้ไปในเรื่องของการกำลังพล เจ้าหน้าที่ และการดำเนินการต่าง ๆ มากกว่าที่จะนำไปใช้ในการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ และโครงการก่อสร้างทางทหาร ดังนั้น สำหรับประเทศต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว ผลกระทบของฝ่ายทหารส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของเงินเคื่อน และการฝึกรอบรรมเพื่อให้เกิดทักษะ แต่เงินก็ยังคงถูกนำมาหมุนเวียน และส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจภายในประเทศอยู่ แต่ก็มักจะไม่มีโบนัสพิเศษที่จะได้หากเป็นการใช้จ่ายทางพลเรือน

การฝึกอบรมทางทหารอาจจะเพิ่มจำนวนแรงงานที่มีทักษะก็จริง แต่ทั้งนี้จะต้องมีค่าใช้จ่ายแข่งขันกับฝ่ายพลเรือน เท่าที่ผ่านมามีหลายประเทศที่ฝ่ายทหารให้เงินเดือนสูงกว่าฝ่ายพลเรือน ทำให้มีสมองไหลไปยังภาคทหาร และการฝึกอบรมทางทหารนั้น มักเป็นความชำนาญเฉพาะอย่าง จึงไม่สามารถนำมาดัดแปลงใช้ในภาคพลเรือนได้ง่ายนัก แต่เมื่อใดก็ตามที่สามารถนำมาใช้ได้ ทักษะที่ได้จากทางทหารมักจะเป็นเรื่องที่ต้องใช้ทุนอย่างมากและเป็นเทคนิคที่ใช้แรงงานน้อย ในขณะที่ประเทศมักจะมีแรงงานเหลือเพื่อ

ด้วยเหตุนี้ แทนที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ กลับกลายเป็นกองทัพของหลาย ๆ ประเทศ กำลังเขมือบเศรษฐกิจของทางพลเรือน เช่น เจ้าหน้าที่ของกองทัพอินโดนีเซีย ได้เข้าไปเป็นเจ้าของและดำเนินการภาคอุตสาหกรรม ทำให้กองทัพมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 20-35 ของงบประมาณของกองทัพทั้งหมดค ไทย และกัวเตมาลา ทหารมีที่ดินนับจำนวนมหาศาล ฮีลิปส์ ทหารได้กลายเป็นเจ้าขององค์การอุตสาหกรรมเกษตรที่ใหญ่ที่สุดองค์การเดียวในประเทศ ผลิตรอาหารทั้งหมดประมาณร้อยละ 18 ในปี ค.ศ. 1985-86 ในตุรกีทหารได้เข้าควบคุมโรงงานผลิตรถยนต์และผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี

ในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นนั้น ต้องการทรัพยากรเงินทุกอย่างเพื่อการลงทุน เงินที่ใช้ในการทหารควรเป็นเงินที่ใช้ไปในการพัฒนามนุษย์ โรเบิร์ต โจฮานเซน (Robert Johansen) แห่ง Institute for International Peace Studies ได้ตั้งข้อสังเกตว่า “ความล้มเหลวของระบบความมั่นคงในปัจจุบันนั้น มีผลร้ายต่อบุคคลเป็นจำนวนมากที่อยู่อย่างสันติ เฉกเช่นเดียวกันกับผู้ที่กำลังได้รับ

ความเคียดแค้นจากสงคราม” และคำกล่าวนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจากความต้องการของผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ซึ่งเราสามารถพบเห็นกันอยู่ทั่วไป เช่น คนจำนวน 770 ล้านคนเป็นโรคขาดสารอาหาร มีเด็กจำนวน 14 ล้านคนตายอันเนื่องมาจากความหิวโหย ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี มีประชาชนเกือบ 100 ล้านคนไม่มีที่พักอาศัย ที่ค้ำพอง มีผู้ใหญ่จำนวน 800 ล้านคนที่ไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ และมีคนจำนวน 1.3 พันล้านคนที่ไม่มียานพาหนะที่ปลอดภัย ประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ (Dwight D. Eisenhower) เคยกล่าวไว้เมื่อ 36 ปีที่แล้วว่า “ปีนทุกกระบอกที่สร้างขึ้นมา เรือรบทุกลำที่ถูกปล่อยระวางจรวดทุกลำที่ถูกปล่อยออกไป คือการขโมยไปจากผู้หิวโหย ผู้ที่ไม่ได้บริโภค ผู้ซึ่งหนาวเหน็บและไม่มีเสื้อผ้า”

ถึงแม้ว่าความต้องการทางสังคมต่าง ๆ เหล่านี้ยังมีอยู่ แต่ก็ยังมีอีกหลายประเทศที่ได้ให้ความสำคัญกับการทหาร ในการจัดสรรงบประมาณ จากข้อมูลของประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศที่ธนาคารโลกได้ศึกษามา แสดงให้เห็นว่า 20 ประเทศได้เพิ่มงบประมาณการทหารในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1972 - 86 มีเพียง 3 ประเทศ คือ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ที่ได้ลดงบประมาณทางการทหาร และเพิ่มให้กับการสาธารณสุขและการศึกษา อินโดนีเซียไม่นับรวมในตัวอย่าง 26 ประเทศนี้ ได้คงงบประมาณโครงการทางสังคมต่าง ๆ สำหรับผู้ที่ยากจน และกลับไปเพิ่มงบประมาณเพื่อการทหารเป็นสามเท่าระหว่าง ปี ค.ศ. 1980 และ 1988

การกักเงินสำหรับซื้ออาวุธของประเทศโลกที่สามนับได้ว่า มีส่วนอย่างมากต่อการเป็นหนี้สินต่างประเทศ การกักเงินเหล่านี้ไม่ได้ก่อให้เกิดเงินตราต่างประเทศที่จำเป็นสำหรับการใช้หนี้สิน ในระหว่าง

ทศวรรษ 1950 และ 1960 ดูเหมือนว่าจะไม่มีปัญหา เพราะอาวุธที่ได้มามากจะเป็นของขวัญที่ให้เปล่าหรือจ่ายเงินชำระในระยะยาว แต่พอเริ่มทศวรรษ 1970 อาวุธที่ได้มามากเป็นการซื้อขายทางพาณิชย์ ซึ่งเป็นการแข่งขันกับการส่งสินค้าเข้าของทางพลเรือน

ถ้าหากประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งไม่ใช่ประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน ไม่สั่งซื้ออาวุธจากต่างประเทศ ในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1972-1982 แล้ว หนี้สะสมของช่วงระยะเวลาเดียวกันนั้น คงจะน้อยกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ถึงร้อยละ 20-25 ลอยด์ คุมัส (Lloyd Dumas) แห่งมหาวิทยาลัยเท็กซัส (University of Texas) ได้ชี้ให้เห็นว่า “ถ้าหากการใช้จ่ายทางการทหารของประเทศโลกที่สาม ยังเป็นเช่นเดียวกันกับระยะต้นทศวรรษ 1960 ประเทศด้อยพัฒนาคงสามารถที่จะประหยัดเงินได้มาก และสามารถที่จะนำมาใช้คืนหนี้ได้เกือบสองในสามของหนี้ทั้งหมด”

ความล้มเหลวสุดท้ายของการทหารที่ไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาทางอุตสาหกรรมได้ ทั้งๆ ที่มีส่วนอย่างมากที่ทำให้เป็นหนี้ต่างชาติ ถือได้ว่าเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงแห่งชาติ การเป็นหนี้ต่างชาติทำให้หลาย ๆ ประเทศต้องยอมต่อความกดดันของประเทศเจ้าหนี้ และยอมต่อองค์การเงินทุนระหว่างประเทศ ในการตัดสินใจระหว่างประเทศ ซึ่งเท่ากับเป็นการลดอธิปไตยของประเทศตนเอง นอกจากนี้ โครงการต่างๆ ที่ถูกกำหนดลงไป ได้มีผลกระทบอย่างมากต่อความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจบนพื้นฐานของประชาชน จำนวนหลายล้านคน การถูกยึดต่อต้านซึ่งเป็นปฏิกิริยาต่อการตัดความช่วยเหลือทางอาหารและโครงการสังคมอื่น ๆ มีผลสันคละจนเสถียรภาพในเมืองใหญ่ ๆ ของหลาย ๆ ประเทศ รวมทั้งที่เกิดขึ้นเมื่อเร็ว ๆ นี้ที่แอลจีเรียและเวเนซุเอล่า

สิ่งแวดล้อมและความมั่นคง

ประเทศต่าง ๆ พร้อมทั้งจะเสียสละเพื่อป้องกันอธิปไตยและอาณาเขตจากการรุกรานของต่างชาติ แต่เท่าที่ปรากฏไม่มีประเทศใดที่แสดงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ ในการที่จะป้องกันการคุกคามสิ่งแวดล้อมไม่ว่าการคุกคามนั้นจะก่อให้เกิดอันตรายที่เห็นได้ชัดเจนในปัจจุบันหรือในอนาคต ทั้ง ๆ ที่การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมเป็นอันตรายต่อความมั่นคง โดยบ่อนทำลายระบบของธรรมชาติที่จะสนับสนุนกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์

โครงการสิ่งแวดล้อมขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Environment Program หรือ UNEP) ได้รายงานว่าร้อยละ 35 ของพื้นผิวโลกซึ่งมีประชากรหนึ่งในห้าของโลกอาศัยอยู่นั้นได้กลายเป็นทะเลทรายมากยิ่งขึ้น นับเป็นการคุกคามต่อสวัสดิภาพทางเศรษฐกิจของหลายๆ ประเทศ เอเชียโอเชียเนีย อินเดีย และอเมริกาเนีย ซึ่งถูกกระทบอย่างรุนแรงจากพื้นผิวดินจนกลายเป็นทะเลทรายมากขึ้น การอยู่รอดของมนุษย์นับเป็นเรื่องท้าทาย การไถคราดจนแผ่นดินเสื่อมคุณภาพ การสูบน้ำมาใช้เพื่อการชลประทาน การเค็มของดินที่มีการชลประทาน การบริโภคนเกินความสามารถที่ทุ่งหญ้าจะเกิดทดแทนได้ทัน และการตัดไม้ทำลายป่า ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดทะเลทรายมากขึ้นในหลายๆ ประเทศ การกระทำเช่นนี้เป็นผลมาจากความเหลื่อมล้ำกันทางสังคมและเศรษฐกิจ การเพิ่มประชากร การแบ่งสรรปันส่วนที่ดินที่ไม่ยุติธรรม และการไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างมั่นคงได้ผลักดันให้ผู้ที่ไม่มียุทธินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ต้องอพยพไปทำมาหากินในที่ดินที่แทบจะไม่มีอุดมสมบูรณ์หลงเหลืออยู่แล้ว หรือถูกชักชวนให้เข้าโครงการนิคมสร้างตนเอง หรือปล่อยให้เสาะแสวงหาสมบัติ

ที่ยังซ่อนเร้นอยู่ โดยการตัดไม้ทำลายป่าในเขตศูนย์สูตร เพื่อที่จะสร้างที่ทำกินหรือทุ่งหญ้าใหม่ ถึงแม้ว่าที่ดินเหล่านี้จะใช้ในการเกษตรได้เพียงไม่กี่ปีก็ตาม

เฉพาะในภาคพื้นแอฟริกา การที่พื้นผิวโลกกลายเป็นทะเลทราย ได้ทำให้ศักยภาพของดินในการเพาะปลูกลดลงจนถึงจุดที่เป็นอันตรายต่อการดำรงชีพของประชากรในชนบท ระหว่างทศวรรษ 1980 ประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศมีการเพิ่มผลผลิตอาหารซ้ำกว่าการเพิ่มของประชากร จึงเกิดภาวะ “ขาดความมั่นคงทางอาหาร” นั่นคือ มีผู้ที่ไม่มียาอาหารเพียงพอสำหรับการมีสุขภาพดีและมีร่างกายแข็งแรงพร้อมที่จะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ในแอฟริกาพบว่ามีผู้ขาดสารอาหารถึง 100 ล้านคน ในประเทศที่การเกษตรยังเป็นกระดูกสันหลังของประเทศ แนวโน้มเช่นนี้เป็นลางบอกเหตุว่าจะก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง (economic dislocation) และเกิดความไม่ผสมผสานทางสังคม ในเมื่อประเทศไม่สามารถเลี้ยงดูประชากรในอัตราเพิ่มที่มากขึ้น ประชากรในชนบทก็จำเป็นต้องไปหาเลี้ยงชีพในเมือง ซึ่งในเมืองเองก็มีปัญหาการไม่มีงานทำหรือการทำงานต่ำกว่าระดับมากอยู่แล้ว

การพึ่งพิงอาหารจากต่างประเทศโดยการสั่งซื้อ เป็นผลให้หลายประเทศต้องยอมลดอธิปไตยของตน ถึงแม้ว่าประเทศจะมีกองทัพอันเข้มแข็งที่สุด แต่ก็ช่วยอะไรไม่ได้มาก ยิ่งไปกว่านั้นความจำเป็นที่จะต้องสั่งซื้ออาหารเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอยู่เรื่อย ๆ ย่อมมีผลอย่างมากต่อดุลย์การค้าของประเทศ โดยเฉพาะเมื่อราคาของพืชพันธุ์ธัญญาหารและการเป็นหนี้ต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น แต่ก็มีเพียงไม่กี่ประเทศที่มีมาตรการเพียงพอที่จะป้องกัน

กันผลผลิตระยะยาวของคน ทุกวันนี้มีเพียงสหรัฐอเมริกาประเทศเดียวเท่านั้น ที่มีโครงการไม่ใช้พื้นที่ที่เสื่อมโทรมแล้วในการเพาะปลูก แต่ได้นำเอาพื้นที่เหล่านั้นไปรักษาสภาพ

จากการที่สิ่งแวดล้อมมีสภาพเสื่อมโทรมลง และมนุษย์ไม่สามารถที่จะจัดการกับมลภาวะได้ นั้นหมายถึงไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดอันตราย ต่อความมั่นคงของประเทศที่มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นอันตรายต่อประเทศอื่น ๆ ด้วย ไม่ว่าประเทศนั้นจะอยู่ใกล้หรือไกล หลายครั้งที่ผลกระทบข้ามพรมแดนกันอันเนื่องมาจากสภาพภูมิอากาศ อุทกศาสตร์ และปรากฏการณ์อื่นๆ อันเกิดจากธรรมชาติซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ บางครั้งบางครั้งก็เป็นเพราะรัฐบาลและบริษัทเอกชนบางประเทศที่ทำหน้าที่ส่งออกก่อให้เกิดมลภาวะ โดยทำให้เกิดกลุ่มควันลอยสูงพอที่จะทำให้มลภาวะกระจายไป ไกลกว่าอาณาเขตของประเทศคนหรือมีการส่งออกของเสียหรือขยะ วิกฤตการณ์ในเรื่องขยะของประเทศอุตสาหกรรมขณะนี้ ได้ก่อให้เกิดการค้ากากของเสียระหว่างประเทศ โดยการบรรทุกเรือไปยังประเทศที่ต้องการเงินตราต่างประเทศ แต่ไม่สามารถที่จะเฝ้าระวังหรือป้องกันได้ว่าของเสียเหล่านี้จะไม่ถูกนำเอาไปทิ้งอย่างผิดกฎหมาย และเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมที่ข้ามพรมแดนมานั้น ย่อมมีผลกระทบทันทีต่อประเทศเพื่อนบ้าน เพราะเป็นสิ่งที่ขัดขวางทางธรรมชาติ แม่น้ำนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่ง เพราะเป็นเส้นกันเขตพรมแดนและไหลเชื่อมต่อกันหลายประเทศ แหล่งที่ได้รับน้ำมักจะอยู่ในหลายๆ ประเทศที่ไม่เป็นมิตรกัน มีการประมาณกันว่าร้อยละ 40 ของประชากรโลกได้อาศัยน้ำจากแม่น้ำสายสำคัญ ๆ ของโลก 214 สาย เพื่อใช้ในการดื่ม

การชลประทาน และการสร้างพลังงาน ซึ่งแต่ละสายอาจมีการใช้ร่วมกันอย่างน้อย 2 ประเทศ และมีอยู่ประมาณ 12 สายที่มีการใช้ร่วมกันอย่างน้อย 5 ประเทศ

ข้อพิพาทในเรื่องการใช้น้ำและคุณภาพของน้ำ ขณะนี้กำลังปะทุไปทั่วทุกส่วนของโลก (ดูตารางที่ 6) ข้อพิพาทเหล่านี้มีทั้งการทำให้น้ำไหลลดน้อยลง โดยการสร้างเขื่อนของประเทศที่อยู่ทางต้นน้ำ การเปลี่ยนทิศทางน้ำ การก่อให้เกิดมลภาวะจากอุตสาหกรรม การใช้สารเคมีในการเกษตร การทำให้น้ำเค็มอันเนื่องมาจากการชลประทาน การขึ้นเขินของแม่น้ำ การตัดไม้ทำลายป่าซึ่งก่อให้เกิดอุทกภัย และการทำลายหน้าดิน แม่น้ำไรน์ (ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่ทางต้นน้ำ 20 ล้านคน) นับเป็นตัวอย่างหนึ่งของการเกิดกรณีพิพาทกัน เพราะในเนเธอร์แลนด์ต้องอาศัยน้ำเค็มจากแม่น้ำไรน์ น้ำเค็มที่ได้จากแม่น้ำสายนี้จะต้องผ่านการกรองเพื่อหาวัตถุหนัก สารเคมีที่เป็นอันตราย และเกลือ ซึ่งเกิดจากประเทศที่อยู่เหนือของแม่น้ำขึ้นไป คือ ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ และเยอรมันตะวันตก และจากอุบัติเหตุเมื่อปี ค.ศ.1986 ที่ Sandoz Inc. ซึ่งเป็นแหล่งผลิตสารเคมีใกล้กับเมืองบัสเซล (Basel) ในสวิตเซอร์แลนด์ ทำให้เกิดมลภาวะอย่างหนักแก่แม่น้ำไรน์ แม่น้ำไรน์จึงปะปนไปด้วยสารฆ่าเชื้อราและปรอท การใช้น้ำร่วมกันของหลายประเทศที่มีแม่น้ำสายเดียวกันไหลผ่าน ย่อมแสดงให้เห็นถึงการต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และโอกาสที่จะเกิดกรณีพิพาทจากการใช้น้ำร่วมกันดังที่ปรากฏอยู่

ตารางที่ 6 กรณีศึกษาเรื่องน้ำระหว่างประเทศกลางทศวรรษ 1980

แม่น้ำ	ประเทศคู่พิพาท	เรื่องที่พิพาท
ไนล์	อียิปต์ เอธิโอเปีย ซูดาน	การขึ้นเขื่อน อุทกภัย ทางน้ำและการ เปลี่ยนทิศทางการน้ำ
ยูเฟรติส ไทกริส	อิรัก ซีเรีย ตุรกี	การลดลงของการ ไหลของน้ำ น้ำเค็ม (เป็นอุปสรรคต่อ การชลประทาน การใช้พลังงาน จากน้ำ)
จอร์แดน ยาร์มูก ลิตาเนีย เวสต์แบงก์ อียิปต์	อิสราเอล จอร์แดน ซีเรีย เลบานอน	การไหลของน้ำ การเปลี่ยนทิศ ทางการน้ำ
อินคิส ซัทโล	อินเดีย ปากีสถาน	การชลประทาน
บรมมาพุทรา แกงกีส	บังกลาเทศ อินเดีย	การขึ้นเขื่อน อุทกภัย การไหลของน้ำ
สาละวิน/มูเจียง	พม่า จีน	การขึ้นเขื่อน อุทกภัย
แม่โขง	กัมพูชา ลาว ไทย เวียดนาม	การไหลของน้ำ อุทกภัย
พรวานา	อาร์เจนตินา บราซิล	เขื่อน เกาะแก่ง
ลอคกา	โบลิเวีย ชิลี	เขื่อน การขึ้นเขื่อน

ตารางที่ 6 (ต่อ)

แม่น้ำ	ประเทศผู้จัดหา	เรื่องที่ใช้จัดหา
ริโอ แกรนด์ โคโรลาโด	เม็กซิโก สหรัฐฯ	น้ำเค็ม การไหล ของน้ำ มลภาวะ ของน้ำจากการ ใช้สารเคมีทาง การเกษตร
เกรท เลคส์	แคนาดา สหรัฐฯ	การเปลี่ยนทางน้ำ
โรน	ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมันตะวันตก	มลภาวะจาก อุตสาหกรรม
มาส เซลเค	เบลเยียม เนเธอร์แลนด์	น้ำเค็ม มลภาวะ จากอุตสาหกรรม
เอลเบ	เชคโกสโลวาเกีย เยอรมัน ตะวันออกและตะวันตก	มลภาวะจาก อุตสาหกรรม
เวอร่า/วีเซอร์	เยอรมันตะวันออกและตะวันตก	มลภาวะจาก อุตสาหกรรม
รามอส	ฮังการี ภูมิปัญญา	มลภาวะจาก อุตสาหกรรม

การควบคุมการใช้น้ำจากแม่น้ำไนล์เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง ที่ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างอียิปต์ ซูดาน และเอธิโอเปีย อียิปต์ได้ใช้น้ำเกินกว่าที่ได้จัดสรรตามสนธิสัญญาปี ค.ศ.1959 ที่ทำไว้กับซูดาน ตามแผนการชลประทานของอียิปต์ในทศวรรษ 1990 ซึ่งเห็นว่า อียิปต์จำเป็นต้องใช้น้ำเกินกว่าที่จัดสรรให้ถึงหนึ่งในห้า แต่เนื่องจากขณะนี้ เอธิโอเปีย ซึ่งตั้งอยู่ทางเหนือของต้นน้ำยังขาดแคลนเงินทุนทำให้ไม่สามารถผันน้ำจากแม่น้ำบลูไนล์ที่เป็นสาขาของแม่น้ำไนล์มาใช้ได้ ซึ่งฉะนั้นแล้วจะมีผลกระทบกระเทือนอียิปต์โดยตรง รัฐมนตรีต่างประเทศของอียิปต์ บุตโรส กาลิ (Butros Ghali) ได้กล่าวเตือนในปี ค.ศ.1985 ว่า “สงครามครั้งต่อไปในแถบของเราจะเกิดจากรีการใช้น้ำแม่น้ำไนล์ ไม่ใช่เกิดจากรีการเมือง”

การตัดไม้ทำลายป่า อาจจะไม่ใช่อุทาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความเสี่ยงระหว่างประเทศ แต่การที่หน้าดินเสื่อมโทรมลง และการหมักหมมของโคลนตมทำให้แม่น้ำคั้นเงิน สามารถนำไปสู่การเกิดอุทกภัยอย่างร้ายแรงได้ ทางน้ำที่โล่งเตียนในแถบที่ราบสูงของเอธิโอเปีย ได้ก่อให้เกิดอุทกภัยอย่างกว้างขวางในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ซูดาน และทำลายล้างเมืองหลวงคาร์ทุม ในปีค.ศ.1988 การที่เกิดอุทกภัยและความสูญเสียในปริมาณที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในบังกลาเทศ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่าบนเทือกเขาหิมาลัย ตั้งแต่กลางทศวรรษ อุทกภัยที่เกิดเมื่อปี ค.ศ.1988 เป็นผลทำให้ประชาชน 25 ล้านคนไม่มีบ้านอยู่อาศัย ซึ่งเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่งร้ายแรงพอ ๆ กับการเสียหายจากสงคราม เขตที่เสี่ยงต่ออุทกภัยในอินเดีย ขณะนี้ได้เพิ่มเป็นสองเท่าคือ 40 ล้านเฮกเตอร์ในระหว่างปี ค.ศ. 1970 และ 1980 ปัญหาเหล่านี้สามารถที่จะป้องกันได้เพียงแต่ บังกลาเทศ ภูฐาน จีน อินเดีย และเนปาล จะตกลงร่วมมือกันในการจัดการเรื่องป่าไม้

และควบคุมการไหลของน้ำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ บังกล่าเทศได้สนับสนุนให้มีการรื้อฟื้นของภูมิภาค จีนได้แสดงเจตนารมณ์ว่าจะร่วมมืออย่างน้อยในระดับระหว่างประเทศ แต่อินเดียยังไม่เห็นด้วยกับวิธีการที่จะจัดการโดยให้มีหลาย ๆ ประเทศร่วมกัน

มลภาวะที่เกิดจากประเทศหนึ่ง ๆ ไม่เพียงแต่จะกระทบประเทศที่อยู่ติดกันหรืออยู่ใกล้เคียงเท่านั้น แต่สามารถที่จะกระจายไปทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากอากาศเป็นพิษที่กระจายไปทั่ว หรือเมฆซึ่งมีสารพิษที่สามารถจะถ่ายเทไปทั่วโลกก่อนที่จะตกลงมายังพื้นโลก หรือร่องรอยของยาฆ่าแมลงจากเอเชียและยุโรปตอนใต้ ซึ่งไปปรากฏอยู่ในบรรยากาศและน้ำในเขตทั่วโลกเหนือและใต้ หรือที่ร้ายแรงที่สุดของอากาศเป็นพิษที่กระจายไปทั่วคือฝนพิษ ซึ่งเป็นผลมาจากไนโตรเจนและซัลเฟอร์ไดออกไซด์อันมีผลต่อสัตว์น้ำและป่า จนทำให้เกิดสงครามทางวาระระหว่างสหรัฐฯ กับแคนาดา ซึ่งได้รับสารพิษตกค้างกว่าร้อยละ 50 จากสหรัฐฯ ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปต่างก็แลกเปลี่ยนอากาศเป็นพิษกันอย่างกว้างขวาง นอร์เวย์ และสวีเดน เป็นผู้รับเอาซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากสหราชอาณาจักร จนทำให้รัฐมนตรีของนอร์เวย์ต้องประกาศว่า ถ้าหากยังกฤษฎีไม่ให้ความสนใจในปัญหานี้ จะถือว่าเป็นเรื่องที่มีความร้ายแรงต่อความสัมพันธ์ร่วมกันพอ ๆ กับเรื่องของการค้าและการป้องกันประเทศ (ดูตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 การส่งออกและการรับเข้าสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ระหว่างประเทศซึ่งเป็นมลภาวะทางอากาศ ในปี ค.ศ.1984

ประเทศ	ส่งออก ¹ (เป็นจำนวนล้านเมตริกตัน)	รับเข้า ²	% การมีส่วนใน การส่งออก	% การมีส่วนใน การรับเข้า
นอร์เวย์	.02	.06	57	90
สวีเดน	.05	1.2	57	83
เชโกสโลวาเกีย	3.6	3.3	62	59
โปแลนด์	4.0	3.5	60	54
ฝรั่งเศส	2.9	2.6	57	54
เยอรมันตะวันตก	3.7	2.6	67	53
เยอรมันตะวันออก	4.2	1.8	72	36
โซเวียต ³	19.9	16.1	47	35
อิตาลี	3.2	2.1	56	32
สเปน	2.3	1.7	46	28
สหราชอาณาจักร	4.5	2.1	64	20

¹ จากแหล่งภายในประเทศ

² จากแหล่งภายในประเทศและนอกประเทศ

³ เฉพาะส่วนที่อยู่ในแคว้นยุโรปเท่านั้น

การระเบิดของโรงงานพลังงานไฟฟ้าฉนวนเคสียร์ ที่เชอร์โนบีล (Chernobyl) ในปี ค.ศ. 1986 ได้ทำให้สารกัมมันตภาพรังสีเข้าไปแทรกอยู่ในบรรยากาศของโลกทางคอนเหนือ การที่สหภาพโซเวียตละเลยไม่บอกกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาอันควร ได้นำไปสู่ความวิตกกังวลอย่างใหญ่หลวงของหลายประเทศในยุโรป ในเรื่องสถานที่ตั้งของเตาฉนวนเคสียร์ แหล่งการนำกลับมาใช้และการทิ้งกากกัมมันตภาพรังสี เพราะในยุโรปมีโรงไฟฟ้าพลังงานฉนวนเคสียร์ 119 โรงที่ตั้งอยู่ในรัศมี 100 กิโลเมตรจากชายแดนระหว่างประเทศ รัฐสภาของเคนมารกได้ขอให้รัฐบาลสวีเดนปิดโรงงานพลังงานไฟฟ้าฉนวนเคสียร์ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้โคเปนเฮเกนเพียง 30 กิโลเมตร รัฐบาลฝรั่งเศสได้ปฏิเสธคำร้องขอของเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นในซาร์แลนด์ (Saarland) ของเยอรมันตะวันตกที่จะให้ยกเลิกการสร้างเตาฉนวนเคสียร์ 4 เตา ที่เมืองแคททินอน (Cattenon) เรื่องเช่นเดียวกันนี้ทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างไอร์แลนด์กับสหราชอาณาจักร ออสเตรียกับเยอรมันตะวันตกและ เชคโกสโลวาเกีย ฮองกงกับจีน อาเจนตินากับชิลี

จากความรู้ใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ได้ดึงดูดความสนใจส่วนใหญ่อีกเรื่องของการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีผลกระทบรอบด้าน มีผลกระทบไปทั่วโลก และคงจะไม่มีประเทศใดในโลกที่จะรอดพ้นภาวะนี้ไปได้ ถึงแม้ว่าจะเห็นผลกระทบเต็มทีในอีกหลายปีหรือหลายทศวรรษข้างหน้า การลดลงของชั้นโอโซนและการที่โลกเริ่มร้อนขึ้นเรื่อย ๆ นั้นคงไม่ใช่เรื่องที่สมมุติกันอีกต่อไปแล้ว ผลกระทบเช่นนี้อาจจะแก้ไขได้ ถ้าหากนโยบายลดการฟุ้งฟุ้งเชื้อเพลิงจากน้ำมันปิโตรเลียมและสารที่ไปทำลายชั้นโอโซนเป็นที่ยอมรับกัน

ขณะผิวน้ำของโอโซนในบรรยากาศสตราโตเฟีย ซึ่งทำหน้าที่ในการปกป้องโลก จากรังสีอัลตราไวโอเลตที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ได้เริ่มบางลงไปทุกที การเสื่อมของชั้นโอโซนนี้แตกต่างกันไปตามฤดูกาล และตามระดับของความสูง จากการศึกษาเมื่อปี ค.ศ.1988 ของ The U.S. National Air and Space Administration แสดงให้เห็นว่าระหว่างปี ค.ศ.1969 และ 1986 ความเข้มข้นได้ลดลงร้อยละ 2 ถ้าหากไม่สามารถที่จะลดก๊าซคลอโรฟลูโอโรคาร์บอน (CFC) และสารอื่น ๆ ซึ่งไปทำลายชั้นโอโซนนี้ได้ จะเป็นอันตรายถึงขั้นคุกคามสุขภาพของมนุษย์อย่างร้ายแรง (โดยการทำให้เกิดมะเร็งผิวหนังและทำให้ระบบภูมิคุ้มกันอ่อนแอลง) และเป็นอันตรายต่อผลผลิตทางการเกษตร และภาวะประมงทุกแห่งบนพื้นผิวโลก

ความมั่นคงของชาติต่าง ๆ กำลังถูกคุกคามจากสิ่งที่เรียกว่า “ผลกระทบแบบเรือนกระจก” (Greenhouse Effect) นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงอากาศของโลก ซึ่งเกิดจากการสะสมของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซอื่น ๆ ในบรรยากาศซึ่งจะทำหน้าที่เป็นกับดักความร้อน อุณหภูมิของโลกซึ่งมีบันทึกไว้ตั้งแต่ปี ค.ศ.1880 จนถึงปัจจุบัน ได้แสดงให้เห็นว่าโลกมีแนวโน้มที่จะร้อนขึ้นอย่างช้า ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพของเรือนกระจก ซึ่งได้จากแบบจำลองของคอมพิวเตอร์ โอกาสที่อากาศของโลกจะร้อนขึ้นในอัตราที่เร็วขึ้นในทศวรรษข้างหน้า ได้เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้จริง ๆ ถ้าหากสภาพของโบฮีเซียอยู่ในภาวะที่เป็นอันตราย การเปลี่ยนแปลงการตกของฝน การเปลี่ยนบริเวณการปลูกพืช และการเปลี่ยนระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น ล้วนเป็นสัญญาณเตือนถึงผลกระทบที่จะมีต่อกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ และต่อระบบธรรมชาติอย่างกว้างขวาง ผลกระทบแบบเรือนกระจกอาจจะทำให้เวลาของการเก็บเกี่ยวพืชผลต้องเปลี่ยนไป อาจทำให้เกิด

อุทกภัยแถบชายฝั่งที่ราบลุ่มที่มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น เช่น ที่อ่าวเบงกอล และสามเหลี่ยมแม่น้ำไนล์หรืออาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และบ่อนทำลายความหลากหลายของระบบชีววิทยา

ในการกล่าวคำปราศรัยต่อที่ประชุมใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ เมื่อเดือนตุลาคม ปี ค.ศ.1987 ประธานาธิบดี แมนมูน อับดุล กายูม (Manmoon Abdul Gayoom) แห่งมอลดีฟ ได้ประกาศว่าถ้าหากระดับน้ำทะเลสูงขึ้นอีกเพียงเมตรเดียว จะเป็นอันตรายต่อความอยู่รอดของประชากรของมอลดีฟ ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่เกาะถึง 1,196 เกาะ นอกจากนี้ยังให้ข้อสังเกตว่า “เราไม่ได้มีส่วนในการสร้างความหายนะอันนี้เลยและเราคนเดียวก็คงจะช่วยตัวเองไม่ได้” คำกล่าวนี้ทำให้เห็นภาพสถานการณ์ที่ประเทศโลกที่สามกำลังเผชิญอยู่ ถ้ายกเว้นจีน (ซึ่งเผ่าถ่านหินเป็นจำนวนมาก) และบราซิล (ซึ่งป่าฝนธรรมชาติลดลง ทำให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนอย่างกว้างขวาง) การร้อนขึ้นของโลกและการเสื่อมโทรมลงของชั้นโอโซน มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากประเทศอุตสาหกรรม ประเทศอุตสาหกรรมเป็นแหล่งปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ถึงร้อยละ 69 และร้อยละ 84 ของการผลิตก๊าซคลอโรฟลูโอโรคาร์บอน ดังนั้นจึงมีเพียงไม่กี่ประเทศที่ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการใช้น้ำมันปิโตรเลียม และก๊าซคลอโรฟลูโอโรคาร์บอน (ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เป็นก๊าซขับเคลื่อนในเครื่องยนต์ในการทำโปรม ใช้เป็นตัวละลายในทางอุตสาหกรรม และใช้ในการทำความเย็น) แต่มนุษยทุกคนจะต้องได้รับทุกข์จากผลกระทบในแง่สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ต่าง ๆ ในเอเชียซึ่งปลูกข้าวในทุ่งราบนั้น นอกจากจะได้รับความเสียหายเป็นอย่างมากจากการที่ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นเรื่อย ๆ

แล้ว ยังอาจถูกบีบบังคับให้จ่ายเงินเพื่อสร้างเขื่อนป้องกันน้ำทะเลกัด
กัดด้วย

ความหายนะในเรื่องสิ่งแวดล้อมของโลก ทำให้หลายประเทศ
จะต้องเผชิญกับภารกิจที่หนักหน่วง นั่นคือ ภาระที่ต้องต่อต้านการ
คุกคามความมั่นคงของชาติอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เคยปรากฏ
มาก่อน ภารกิจเหล่านี้ต้องการทุนสำหรับเตรียมหรือสร้างเครื่องมือ
เครื่องมือในการควบคุมมลภาวะ หรือเทคโนโลยีในการผลิตแบบใหม่
แรงงานที่จะปลูกป่า หรือความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่จะผลิตสารชนิดใหม่
ที่ใช้แทน CFC จากการประมาณของ Worldwatch Institute ชุมชน
ต่าง ๆ ของโลกจะต้องใช้จ่ายเป็นเงินรวมกันถึง 774 พันล้านเหรียญ
สหรัฐ ในทศวรรษหน้า เพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญ 4 เรื่อง คือ ป้องกันการ
สึกกร่อนของหน้าดินที่ใช้ในการเพาะปลูกไม่ให้เสื่อมโทรมลงไปอีก ทำ
ให้โลกมีป่าไม้เพิ่มมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพของพลังงาน และพัฒนา
แหล่งของพลังงานที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ อีก เงินจำนวนนี้เป็น
จำนวนที่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของค่าใช้จ่ายประจำปีของการทหาร ถึง
กระนั้น ประเทศโลกที่สามเกือบทั้งหมดก็ยังมีทรัพยากรไม่เพียงพอกับ
จำนวนที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อแก้ปัญหาหรือเยียวยาปัญหาการเสื่อม
โทรมของสิ่งแวดล้อมในระดับกว้าง ในการประชุมเมื่อเดือนมีนาคม ปี
ค.ศ. 1989 เรื่องโอโซนที่มหานครลอนดอน จีนและอินเดียได้เสนอแนะ
ว่าประเทศอุตสาหกรรมจะต้องให้ความช่วยเหลือทางการเงินและทาง
เทคนิคแก่ประเทศที่กำลังพัฒนา ในการที่จะพัฒนาสารที่ใช้ทดแทน
CFC

ความขัดแย้งในเรื่องทรัพยากร โดยการเข้าถึงและควบคุมพื้น
ดิน น้ำ พลังงานและแร่ธาตุต่าง ๆ มักจะนำไปสู่วิธีทางทหาร ซึ่งจะมีผู้

แต่ผู้ชนะ แต่การคุกคามของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปไม่ทำให้ประเทศใดเป็นผู้ชนะ แม้เทคโนโลยีทางทหารจะก้าวหน้าอย่างไรก็ตาม แต่วิธีทางทหารได้ทำให้ทรัพยากรเสื่อมโทรมลงไปอีก และไม่สามารถทำให้การสูญเสียคุณภาพทางนิเวศวิทยากลับคืนสู่สภาพปกติได้

เวนเดลล์ เบอรี่ (Wendell Berry) นักเขียนที่เป็นเกษตรกรชาวอเมริกันซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี ได้ตั้งคำถามที่สะท้อนให้เห็นมิติที่แท้จริงของความมั่นคงแห่งชาติว่า “ที่จุดใด... ที่เราป้องกันตัวเองจากศัตรูภายนอกจนถึงกับทำให้เราต้องทำร้ายตัวเอง ไม่ว่าเราจะโฆษณาชวนเชื่ออย่างไร การคุกคามจากต่างชาติจะหยุดหายไป เมื่ออากาศในบ้านเราไม่ปลอดภัยสำหรับการหายใจ เมื่อน้ำไม่ปลอดภัยสำหรับการดื่ม เมื่อแม่น้ำเต็มไปด้วยดินที่ทำให้ยากแก่การเดินเรือ เมื่อป่ากำลังถูกทำลายลงไปเรื่อย ๆ จากมลภาวะ และเมื่อเรากำลังเจ็บป่วยจากสารพิษต่าง ๆ ในอากาศ ใครคือศัตรูของประเทศ”

วิธีทางทหาร ไม่เพียงแต่จะไม่ได้ช่วยให้ได้มาซึ่งความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังทำให้เราไขว่เขวจากปัญหาต่าง ๆ ได้ สงครามสมัยใหม่ทำให้เกิดการทำลายล้างสิ่งแวดล้อมขนาดใหญ่ สงครามนิวเคลียร์ซึ่งมีศักยภาพในการทำลายล้างอย่างมหาศาล และไม่เลือกการเสื่อมโทรมของชั้นโอโซน และการกดขี่อาวุธนิวเคลียร์ ล้วนเป็นการคุกคามขั้นสุดยอกต่อสิ่งแวดล้อมของโลก แม้กระทั่งในเวลาสันติปฏิบัติการทางทหาร เช่น การสร้างและการทดลองอาวุธธรรมดาและอาวุธนิวเคลียร์ การซ้อมรบ การทิ้งกากเหลือใช้จากการทหาร ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่มีอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และต่อสุขภาพของผู้ที่ปฏิบัติงานและผู้ที่ย้ายอยู่ข้างเคียง ข้อเท็จจริงที่กล่าว

มาเร็วจะน้อยไปเมื่อเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการเปิดเผยเมื่อเร็ว ๆ นี้ เกี่ยวกับความปลอดภัย และปัญหาสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมนิวเคลียร์ของสหรัฐฯ อีกครั้งหนึ่งที่จะขอกล่าว้าว่า การสร้างอำนาจทางทหารนั้นได้คุกคณเอาทพยากรที่มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน ในการแก้ไขปัญหาลังแวดล้อมไปใช้ ซึ่งนับเป็นอันตรายกับความมั่นคงแห่งชาติเป็นอย่างยิ่ง

จากพันธมิตรทางทหารสู่พันธมิตรทางสิ่งแวดล้อม

จากการเผชิญกับปัญหาลังแวดล้อมระหว่างชาติอันหนักหน่วง การแก้ปัญหาย่างโคคเคียวของแต่ละชาติ โดยปราศจากความร่วมมือระหว่างชาติแล้วคงจะไม่เป็นผลแต่อย่างโค อุปสรรคที่สำคัญต่อการร่วมมือกันก็คือ ผลประโยชน์ของแต่ละชาติมักจะไม่ว่ายตรงกัน ระหว่างอันตรายที่จะเกิดจากการเสื่อมโทรมของลึงแวดล้อม และประโยชน์ที่จะได้รับจากมาตรการในการป้องกันร่วมกันนั้นคงจะกระจายไม่ว่ายเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ความสามารถของแต่ละประเทศที่จะรับภาระทางการเงินในการเียวยาปัญหาคงจะแตกต่างกันไป การตระหนักถึงปัญหา ซึ่งจะมีผลให้สาธารณชนสร้างความกดดันต่อรัฐบาลได้เริ่มขึ้นแล้วในบางประเทศ จากรายงานเรื่อง Our Common Future ของ World Commission on Environment and Development หรือที่เรียกว่า The Brundtland Commission ได้เขียนไว้อย่างชัดเจนว่า "พื้นดินเป็นหนึ่งเดียว แต่โลกไม่ว่ายเป็นหนึ่งเดียว เราทุกคนต่างก็อาศัยอยู่ในไบโอสเฟียร์เดียวกัน เพื่อความคงอยู่ของชีวิต แต่ทุกชุมชนทุกประเทศ มุ่งเพื่อความอยู่รอดและความรุ่งเรืองของตนเอง โดยไม่ว่ายได้คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้อื่น"

เนื่องจากความกลัวต่อการทำข้อตกลงร่วมกัน รัฐบาลของหลายประเทศจึงยังไม่พร้อมที่จะลดอธิปไตยของตน เช่น ในการประชุมรัฐมนตรีของยุโรปเพื่อที่จะจัดทำโครงการแก้ปัญหาแม่น้ำไรน์ ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ และเยอรมันตะวันตก ได้คัดค้านข้อเสนอแนะของคาร์ทที่จะให้มีการสำรวจบริเวณที่สงสัยว่าจะก่อให้เกิดมลภาวะ โดยให้เหตุผลว่าจะเป็นการล่วงล้ำอธิปไตยของตน เยอรมันตะวันตกได้ปฏิเสธให้ความเห็นชอบต่อข้อเสนอ ที่จะให้สำนักงานเลขาธิการของ United Nations Economic Commission for Europe มีอำนาจในการตรวจสอบแหล่งที่ทำให้เกิดมลภาวะจากซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในยุโรป บราซิลได้ยอมต่อความกดดันของนานาชาติที่จะให้ยุติการทำลายป่าไม้ในอเมซอน แต่ปฏิเสธข้อเสนอที่จะให้มีหน่วยงานว่าด้วยสิ่งแวดล้อมระหว่างชาติ เพราะบราซิลกลัวเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีการแทรกแซงกิจการภายในประเทศของตน

การมีอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ คงเป็นแนวคิดที่ใช้ไม่ได้อีกแล้ว เพราะนโยบายที่เป็นของแต่ละชาติทั้งหมดไม่เหมาะกับโลก ซึ่งกำลังเผชิญกับปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม การจำกัดอธิปไตยของประเทศอาจจะยอมรับได้ในการประชุมร่วมกันมากกว่าที่จะเป็นนโยบายในทางปฏิบัติ เช่น ในการประชุมว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ขององค์การสหประชาชาติเมื่อปี ค.ศ. 1972 ได้ประกาศว่า ทุกประเทศมีความรับผิดชอบที่จะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้อำนาจหรือการควบคุมของตน จะไม่ไปเป็นสาเหตุให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอื่น ๆ ความเป็นไปได้ของความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับอย่างมากกับแนวทางปฏิบัติระหว่างชาติ นั่นคือการวางนโยบายประสานงานกับประเทศอื่น ๆ เพราะความพยายาม

เพียงชาติเดียวย่อมจะต้องล้มเหลวอย่างแน่นอน ถ้าไม่เช่นนั้นแต่ละประเทศก็จะขึ้นอยู่กับความกรุณาของประเทศอื่น ๆ

ในขณะที่การตระหนักถึงการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศมีมากขึ้น และการเฝ้าระวังก็เร่งด่วนขึ้น ได้มีข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศและการประชุมระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น ซึ่งแต่ละครั้งมีระดับความตั้งใจในการที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่างกันไป ซึ่งย่อมจะก่อให้เกิดผลสำเร็จได้ UNEP ได้มีส่วนช่วยในความพยายามต่าง ๆ ในเรื่องนี้อย่างมาก กรณีที่นับว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีก็คือ ข้อตกลงมอนทรีออล ปี ค.ศ. 1987 (Montreal Protocol) ซึ่งเรียกร้องให้ลดการผลิต CFC ให้เหลือร้อยละ 50 ในปี ค.ศ. 1998 แต่ข้อบังคับของ UNEP ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่ นั่นคือการไม่มีกลไกระหว่างประเทศที่ถาวร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่จะเข้าไปแก้ปัญหาทางนิเวศวิทยา ตัวอย่างเช่น UNEP ได้พยายามหลายครั้งหลายคราวที่จะร่างกฎว่าด้วยความรับผิดชอบระหว่างประเทศ ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมแต่ไม่ได้รับความเห็นชอบ

การประสานงานกันของนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ในบางครั้งอาจจะเป็นคาบสองคมได้ ตัวอย่างเช่น กรณีกำหนดให้ใช้มาตรฐานของท่อไอเสียซึ่งตกลงกันอยู่บนพื้นฐานของการเห็นชอบร่วมกันของทุกฝ่าย ผลก็คือ ให้ใช้มาตรฐานต่ำสุด ซึ่งกลายเป็นการไปจำกัดประเทศที่จะใช้มาตรการที่เคร่งครัดกว่า

ความสำเร็จที่จะได้รับความร่วมมือกันระหว่างประเทศในเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายที่กล้าหาญและชาญฉลาดที่จะปิดช่องว่างระหว่างประเทศ และทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความขัดแย้ง

ทางผลประโยชน์ หนทางหนึ่งที่จะทำได้ก็คือการเริ่มต้นที่ตัวเอง เช่น ลดการใช้เชื้อเพลิงจากน้ำมันปิโตรเลียม ยุติการผลิตสาร CFC ยุติการทิ้งกากของเสียลงทะเล หรือใช้มาตรการอื่น ๆ แล้วเชื้อเชิญให้ประเทศอื่น ๆ ปฏิบัติตาม ถ้าหากได้รับการตอบสนองก็ถือว่า การเริ่มต้นเช่นนี้สามารถที่จะสร้างปรากฏการณ์ใหม่ ในกิจกรรมระหว่างประเทศได้ นั่นคือ พันธมิตรทางสิ่งแวดล้อม เป็นการรวมตัวกันเพื่อปฏิบัติการต่อต้านการคุกคามที่มีต่อทุกชาติ พันธมิตรเช่นนี้สามารถที่จะสร้างความผูกพันระหว่างชาติต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมระบบนิเวศน์เดียวกันได้ แม้ประเทศที่อยู่ห่างไกลกันแต่ถ้ามีความรับผิดชอบต่อการคุกคามสิ่งแวดล้อมร่วมกัน แม้จะมีระบบการเมือง อุดมการณ์ หรือเป็นคู่แข่งทางการทหาร หรืออาจจะไม่มีอะไรเหมือนกันเลย นอกจากความสนใจที่จะหลีกเลี่ยงความหายนะทางด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ก็อาจเป็นพันธมิตรร่วมกันได้

ถึงแม้จะยังไม่มีมีการกล่าวถึงคำว่า "พันธมิตรทางสิ่งแวดล้อม" แต่พันธมิตรในลักษณะเช่นนี้ ก็ได้เริ่มเกิดขึ้นแล้วในประเทศแถบสแกนดิเนเวีย ประเทศยุโรป 9 ประเทศและแคนาดา ได้รวมตัวกันเมื่อปี ค.ศ.1984 ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างไม่เป็นทางการในนามของ "30-percent Club" ประเทศเหล่านี้ได้ตระหนักถึงมลภาวะทางอากาศ โดยเฉพาะที่ลอยข้ามพรมแดนเข้ามา จึงตั้งใจที่จะลดอัตราการปล่อยออกไซด์เฟอร์ไรด์ออกไซด์ซึ่งเป็นการสำคัญที่ทำให้ฝนเป็นกรด อย่างน้อยก็พยายามลดให้เหลือร้อยละ 30 เมื่อถึงปี ค.ศ.1993 และมีอีก 19 ประเทศที่เข้าร่วมกลุ่มด้วย โดยมีข้อเสนอลักษณะเดียวกัน คือในปี ค.ศ. 1988 ประเทศในยุโรป 12 ประเทศ เสนอที่จะตัดไนโตรเจนออกไซด์ให้เหลือร้อยละ 30 เมื่อถึงปี ค.ศ.1998

การเป็นแนวร่วมทางสิ่งแวดล้อม โดยไม่คำนึงการเป็นศัตรูทางทหาร สามารถที่จะสร้างบทบาทที่มีคุณค่าโดยการเสริมสร้างประโยชน์ร่วมกันของฝ่ายตรงกันข้ามได้ ยุโรปซึ่งแบ่งเป็นตะวันออกและตะวันตกมากกว่า 4 ทศวรรษแล้ว แต่นโยบายร่วมกันในอันที่จะแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ช่วยผ่อนคลายนโยบายในเรื่องอุดมการณ์ และรวดเร็วลงจนมาถึงได้ รถถังและเครื่องบินอาจจะป้องกันการโจมตีทางทหารได้ แต่ไม่มีสิ่งใดที่จะเยียวยา หรือที่จะผลักดันมลภาวะที่มาทางอากาศ และน้ำที่ข้ามพรมแดนเข้ามาได้ เพราะไม่มีบทลงโทษ ความร่วมมือกันไต่ระหว่างสองฝ่ายจึงช่วยได้มาก เพราะเพียงแค่ปัญหาเศรษฐกิจที่ล่าช้าลง หนี้ต่างชาติที่มั่งคั่ง และความกดดันอย่างรุนแรงในการที่โรงงานของรัฐจะต้องลดการขาดทุนและทำกำไรให้ได้ของประเทศในยุโรปตะวันออก ได้ทำให้เรื่องสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญเป็นอันดับสองเพราะประเทศเหล่านี้เกือบทั้งหมดไม่มีเงินพอที่จะสั่งซื้อเครื่องมือสมัยใหม่ในการควบคุมมลภาวะจากตะวันตกได้ ความร่วมมือระหว่างตะวันออกและตะวันตกในการแก้ไขปัญหาก็เป็นสิ่งสำคัญ และปรากฏให้เห็นในการประชุมร่วมกันเรื่อง Convention on Long - Range Trans-boundary Air Pollution เมื่อปี ค.ศ.1979 (ซึ่งกลายเป็นต้นกำเนิดของ "30-percent Club") ในขณะที่ยังมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองที่จะต้องแก้ไข แต่ทั้งสองฝ่ายต่างก็แสดงความสนใจมากยิ่งขึ้นที่จะร่วมมือกัน

เยอรมันตะวันตก ซึ่งมีสภาพทางภูมิศาสตร์และการเมืองเหนือกว่าเยอรมันตะวันออก มักจะเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากความร่วมมือทางด้านสิ่งแวดล้อมและเรื่องอื่น ๆ ปัจจุบันเยอรมันตะวันตกมีบทบาทอย่างแข็งขันในการให้มีการติดต่อ และเป็นประเทศคู่สัญญาถึงร้อยละ

70 ถึง 80 ของข้อตกลงในเรื่องสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศฝ่าย ตะวันออกและฝ่ายตะวันตก

ประเทศที่ได้รับความเดือดร้อนจากการเป็นผู้รับเอามลภาวะ คง ต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิค หรือทางการเงินเพื่อ มาตรการควบคุมมลภาวะแก่ประเทศที่เป็นผู้ส่งออกมลภาวะ การใช้ แม่น้ำเอลเบร่วมกันนับเป็นตัวอย่างหนึ่งของการเกิดพันธมิตรทางสิ่งแวดล้อม แม่น้ำสายนี้เกิดมลภาวะอย่างรุนแรงจากสารแคดเมียม ปรอท ตะกั่ว ฟอสเฟต และไนเตรท ก่อนที่จะไหลผ่านแฮมบูร์กใน เยอรมันตะวันตกและไหลลงสู่ทะเลเหนือ แม่น้ำสายนี้ได้ไหลผ่านส่วน ที่เป็นเขตอุตสาหกรรมของเชคโกสโลวาเกีย และเยอรมันตะวันออก จากการที่เยอรมันตะวันตกต้องการเห็นแม่น้ำสายนี้สะอาดขึ้น จึงได้ ดำริที่จะเป็นผู้ร่วมให้ทุนในการสร้างโรงงานทำน้ำให้สะอาดในเยอรมัน ตะวันออก และเมื่อเร็ว ๆ นี้ เยอรมันทั้งสองฝ่ายก็ได้ตกลงร่วมกันใน เรื่องค่าใช้จ่ายในการทำให้แม่น้ำแวร่า (Werra) เค็มน้อยลง นอกจากนี้ เยอรมันตะวันออก ยังได้ตกลงในหลักการที่จะเพิ่มความพยายามใน การควบคุมมลภาวะทางน้ำ เพื่อเป็นการตอบแทนความช่วยเหลือ ทางการเงินที่ได้จากเยอรมันตะวันตกอีกด้วย

การตกลงแลกเปลี่ยนกันในลักษณะเช่นนี้ จะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เนเธอร์แลนด์และเยอรมันตะวันตกได้มีส่วนแบ่งในค่าใช้จ่ายที่ฝรั่งเศส ใช้ในการควบคุมมลภาวะในแม่น้ำไรน์ แต่ข้อตกลงในลักษณะเช่น เดียวกันนี้ในเรื่องมลภาวะทางอากาศยังแทบจะไม่มีปรากฏให้เห็นเลย อย่างไรก็ดีตาม เยอรมันตะวันตกก็ยินยอมที่จะจ่ายค่าทำความสะอาด ชัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่ตกใส่โรงงานพลังไฟฟ้าของเชคโกสโลวาเกีย และ อาจจะช่วยเยอรมันตะวันออกในลักษณะเดียวกันด้วย

เพื่อที่จะให้เกิดผลอย่างดีที่สุด มาตราการในการให้ทุนร่วมกันจะต้องรวมเอาโปแลนด์และฮังการีเข้าไปด้วย เพราะทั้งสองประเทศมีส่วนสร้างมลภาวะให้แก่ยุโรปตะวันออก แต่ทั้งสองประเทศก็มีปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงจนไม่สามารถที่จะลงทุนได้อย่างเพียงพอ ในการป้องกันสิ่งแวดล้อม แต่การให้การสนับสนุนทางการเงินกำลังได้รับการพิจารณาาร่วมกันภายใต้กรอบแนวร่วมทางสิ่งแวดล้อมแถบทะเลบอลติก

เคนมาร์ค ฟินแลนด์ เยอรมันตะวันออกและตะวันตก โปแลนด์ โซเวียต และสวีเดน ได้เริ่มประสานงานที่จะทำความสะอาดเส้นทางน้ำที่มีมลภาวะอย่างหนัก สวีเดนได้เสนอแนะที่จะศึกษาการจัดตั้งกองทุนว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของยุโรป (European Environmental Fund) ซึ่งจะส่งเสริมและให้เงินสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศในการลดการปล่อยสารพิษทางอากาศที่มีการข้ามพรมแดนกัน

ถ้าหากโลกมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับสหภาพโซเวียต อาจต้องเปลี่ยนลักษณะไป อภิมาหาอำนาจทางทหารทั้งสองได้เคยเห็นสัญญาในเรื่องความร่วมมือเกี่ยวกับการป้องกันสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1972 แต่การดำเนินงานให้เป็นไปตามข้อตกลงยังคงชะงักงันอยู่เพราะขาดเงินถึงกระนั้นนักวิทยาศาสตร์ของทั้งสองฝ่าย ต่างก็ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดในเรื่องผลกระทบแบบเรื้อรังจาก โดยไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลแต่อย่างใด ที่ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นทางการหน่อยก็คือการที่หน่วยงานทางวิทยาศาสตร์ของทั้งสหรัฐฯ และ

สหภาพโซเวียต (U.S. และ Soviet Academies of Science) ได้ร่วมกันก่อตั้งคณะกรรมการร่วมทางวิชาการ (Joint Interacademy Committee) ในเรื่องนิเวศวิทยาของโลกขึ้น

พันธมิตรทางสิ่งแวดล้อม ที่กำลังเริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้นอีกแห่งหนึ่ง ได้แก่ ในแถบอเมริกากลาง ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นสมรภูมิรบมาก่อน รัฐบาลของภูมิภาคนี้ได้ตกลงร่วมกันในปี ค.ศ.1988 ที่จะจัดตั้ง "สวนสันติภาพ" (Peace Parks) ขึ้น เพื่อรักษาป่าไม้ฝน ซึ่งได้ล้มหายไปอย่างรวดเร็ว และสนับสนุนการพัฒนาที่จะช่วยให้ป่าไม้ฝนคงอยู่ต่อไป สวนสันติภาพนี้ครอบคลุมพรมแดนของคอสตาริกา เอลซาลวาดอร์ กัวเตมาลา ฮอนดูรัส นิการากัว และปานามา ลอเรนโซ คาร์เดนัล (Lorenzo Cardenal) เจ้าหน้าที่ของนิการากัว คาดหวังไว้ว่า การสงวนธรรมชาติเช่นนี้จะกลายเป็น "แบบจำลองทั่วโลกของการพัฒนาเขตป่าสงวนให้ดำรงอยู่ต่อไป" ภายใต้ความพยายามนี้ หลายประเทศในแถบอเมริกากลาง ได้พาตัวกันออกจากตำนานของการทำสงครามและการเผชิญหน้าร่วมกันมาเป็นเวลาหลายปี สวนสันติภาพได้ให้ภาพที่เป็นทางเลือกซึ่งแต่เดิมเคยเป็นที่แสดงออกทางทหาร และสนามรบ จิม โทเรเซลล์ (Jim Thorsell) แห่ง International Union for the Conservation of Nature ได้กล่าวว่า ปัจจุบันทั่วโลกมีสวนสันติภาพที่อยู่ชายแดนระหว่างประเทศถึง 68 แห่ง และมีประเทศที่มีส่วนร่วม 66 ประเทศ แนวคิดเรื่องสวนสันติภาพที่อยู่ชายแดนระหว่างประเทศไม่เพียงแต่จะรักษาและคงไว้ซึ่งธรรมชาติ แต่ยังจะทำหน้าที่เป็นเขตปลอดทหาร และในไม่ช้านี้สวนสันติภาพอาจจะไปเกิดในแถบอื่น ๆ ของโลก เพราะได้มีข้อเสนอที่จะให้มีสวนสันติภาพระหว่างชายแดนกรีกกับตุรกี เกาหลีเหนือและใต้ คาเมรูนและไนจีเรียลาว กัมพูชา และเวียดนาม ปากีสถานและจีน ฮิปปี้และซูดาน

ความมั่นคงแห่งชาติ ขึ้นอยู่กับการที่ทุกประเทศกลายเป็นส่วนหนึ่งของแนวร่วมทางสิ่งแวดล้อมของโลก เมื่อเดือนมิถุนายนปีค.ศ. 1988 นายกรัฐมนตรีของนอร์เวย์และแคนาดาได้เรียกร้องให้มีกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยอากาศ (Law of the Air) ซึ่งคล้าย ๆ กับกฎหมายว่าด้วยทะเล เป็นสนธิสัญญาที่จะปกป้องบรรยากาศจากการลดน้อยถอยลงของชั้นโอโซน และการเพิ่มขึ้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ นายกรัฐมนตรีทั้งสองประเทศต้องการที่จะจัดตั้งกองทุนเพื่อบรรยากาศของโลก โดยคาดหวังว่าจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากประเทศอุตสาหกรรมที่ใช้น้ำมันปิโตรเลียม ซึ่งกองทุนนี้จะช่วยในการส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เปลี่ยนการใช้เชื้อเพลิงที่เป็นอันตราย พัฒนาศาสตร์ที่จะนำมาใช้ทดแทนสาร CFC และดำเนินกิจกรรมที่จะมาเยียวยาและป้องกันมลภาวะ แต่อย่างไรก็ตามการมีกฎหมายว่าด้วยอากาศ คงจะต้องใช้เวลาในการต่อรองระหว่างประเทศต่าง ๆ อีกมากเพราะเป็นแนวคิดใหม่ แต่โลกได้ก้าวไปในทิศทางที่ถูกต้องแล้ว ในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1988 ได้มีการจัดตั้ง The Intergovernmental Panel on Climate Change เพื่อสร้างข้อตกลงในการจำกัดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ มุสตาฟา โทลบา (Mostafa Tolba) ผู้อำนวยการของ UNEP ได้คาดหวังไว้ว่าสนธิสัญญานี้จะร่างเรียบร้อยแล้วเสร็จให้ทันเซ็นชื่อได้ภายใน ปี ค.ศ. 1992 ปัจจุบันเป็นที่แน่ชัดแล้วว่า ข้อตกลงร่วมในเอกสารที่ประชุมที่มอนทรีออล (Montreal Protocol) นั้น ไม่เพียงพอสำหรับการปกป้องชั้นโอโซน สหรัฐฯ และประเทศในประชาคมยุโรปตั้งใจที่จะเลิกผลิต CFC ในปี ค.ศ. 2000 และเชิญชวนให้ประเทศอื่น ๆ ปฏิบัติตามด้วย

ความสำเร็จของนโยบายเรื่องสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประเทศที่เป็นผู้ทำให้เกิดการเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อม ตัวการที่สำคัญที่สุดคือสหภาพโซเวียต แต่ภายใต้การนำของประธานาธิบดีกอร์บาชอฟ ได้รับฉันทามติมากขึ้นในเรื่องสิ่งแวดล้อม ในการกล่าวคำปราศรัยของรัฐมนตรีต่างประเทศของโซเวียต เซวาร์ดินาคเช (Shevardnadze) ได้กล่าวยอมรับว่า "จีนไบโอสเฟียร์ ไม่รับทราบการแบ่งเป็นกลุ่มพันธมิตรหรือแบ่งเป็นระบบ ทุกคนมีส่วนร่วมภายใต้บรรยากาศเดียวกันและไม่มีใครที่อยู่ในฐานะที่จะสร้างแนวทางการป้องกันทางด้านสิ่งแวดล้อมที่โคดเคียวและเป็นอิสระได้" "เซวาร์ดินาคเช ได้เสนอที่จะเปลี่ยน UNEP ให้เป็นสภาสิ่งแวดล้อม (Environmental Council) ที่สามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความมั่นใจในความมั่นคงทางนิเวศวิทยา ในจดหมายติดต่อ (Communique') เมื่อเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ.1988 สหภาพโซเวียตและพันธมิตรสนธิสัญญาวอซอร์ ได้กล่าวว่าพวกตนพร้อมที่จะเจรจากับประเทศต่าง ๆ ในเรื่องข้อตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อความสัมพันธภาพสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ นี่คือ ความเป็นห่วงของประเทศที่เคยประกาศว่า ระบบเศรษฐกิจของตัวเองปลอดภัยจากปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามข้อเสนออันกล้าหาญของสหภาพโซเวียตก็ยังสวนทางกับการกระทำที่แท้จริงอยู่ ในการประชุมเมื่อเดือนมีนาคม ปี ค.ศ.1989 ที่มหานครลอนดอนว่าด้วยเรื่องโอโซน สหภาพโซเวียตได้ปฏิเสธที่จะเลิกผลิตสาร CFC และยังไม่พร้อมที่จะดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เห็นอย่างชัดเจน ในการที่จะลดปัญหาความร้อนขึ้นของโลก

ความกดดันจากระดับชาวบ้านหรือจากประชาชน มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการผลักดันให้รัฐบาลตรวจสอบการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม -

ล้อม กลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมได้พยายามใช้วิธีการต่าง ๆ หลายวิธีในอันที่จะให้มีอิทธิพลต่อนโยบายของรัฐบาลและบริษัท และยังได้ใช้วิธีการติดต่อประสานงานกับกลุ่มที่คล้าย ๆ กันในต่างประเทศ รวมทั้งรัฐบาลต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลกเพื่อขอความร่วมมือ หรือ กลุ่มพิทักษ์ป่าไม้ฝน (The Rainforest Action Network) ได้กดดันให้ธนาคารที่สนับสนุนการพัฒนา ไม่ให้การสนับสนุนโครงการที่มีการทำลายป่าไม้ฝนที่ยังหลงเหลืออยู่ นอกจากนี้กลุ่มโครงการสิ่งแวดล้อมในอเมริกากลาง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ ในการทำสวนสันติภาพในอเมริกากลาง กลุ่มอนุรักษ์ระหว่างประเทศ (Conservation International) กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ (The Nature Conservancy) และมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า (The World Wildlife Fund) ก็ได้ริเริ่มการจัดตั้งการเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม หรือที่เป็นที่ทราบกันในชื่อ "หนี้เพื่อการแลกเปลี่ยนทางธรรมชาติ" (debt-for-nature swaps) กลุ่มอนุรักษ์เผ่าพันธุ์ระหว่างประเทศ (Survival International) ก็เป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจเรื่องที่อยู่อาศัยของมนุษย์บางเผ่าพันธุ์ที่กำลังจะสูญหายไปจากโลกนี้ พวกอินเดียนในบราซิลแถบลุ่มแม่น้ำอเมซอน ก็ได้แสวงหาแรงสนับสนุนจากภายนอก ในการต่อสู้เพื่อรักษาไว้ซึ่งแผ่นดินของตน กลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมได้พัฒนาเครือข่ายของการเป็นนักปฏิบัติขยายไปทั่วทุกมุมโลกและครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ

การเชื่อมโยงหรือการประสานงานกันในระดับชาวบ้านในเรื่องสิ่งแวดล้อมระหว่างตะวันตกและตะวันออก ยังเป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งจะเริ่มต้นกันเมื่อไม่นานมานี้เอง กลุ่ม Friends of the Earth และกลุ่ม Greenpeace กำลังทำหน้าที่ประสานกันอย่างเข้มข้น โดยเริ่มต้นกับกลุ่มเคลื่อนไหวเรื่องสิ่งแวดล้อมในยุโรปตะวันออก และสหภาพ

โซเรียต ขณะเดียวกันเอกชนบางกลุ่มของสหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตก็ได้เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ดีว่าเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชน เป้าหมายสำคัญก็คือ ต้องการให้มีการกำหนดสนธิสัญญาของประชาชนในเรื่องความมั่นคงทางนิเวศวิทยา ซึ่งกลุ่มเหล่านี้คาดหวังไว้ว่าสนธิสัญญานี้จะเป็นตัวที่ก่อให้เกิด "วัฒนธรรมระดับโลกอันเป็นความรับผิดชอบร่วมกันทางนิเวศวิทยา" ซึ่งจะช่วยในการสร้างหลักการที่จะคอยควบคุมดูแลความสัมพันธ์ทางนิเวศวิทยาระหว่างประเทศ

ในระดับชาวบ้านหรือประชาชน การที่จะมีเสียงเรียกร้องอย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมข้ามชาติได้นั้น จำเป็นที่บุคคลและองค์กรเอกชน จะต้องเล่นบทบาทที่สำคัญกว่าการตัดสินใจเฉพาะภายในประเทศเท่านั้น แต่จะต้องร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งมีกิจกรรมที่ถูกผลกระทบโดยตรงกับความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ประเทศในแถบสแกนดิเนเวียนับว่าอยู่ในแนวหน้าในเรื่องนี้ ตามมาตราที่ 3 ของสนธิสัญญาป้องกันร่วมสิ่งแวดล้อมนอร์ดิก (Nordic Convention on the Protection of the Environment) "ให้ประชากรของทุกรัฐที่ถูกกระทบโดย..... (กิจกรรมที่ทำให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมจากประเทศหนึ่ง) มีสิทธิที่จะนำเอากรอบเช่นนี้ขึ้นสู่ศาล หรือเจ้าหน้าที่บริหารของรัฐในเรื่องการอนุญาตให้ประกอบกิจกรรมดังกล่าวได้ รวมทั้งมีสิทธิที่จะถามถึงมาตรการที่จะป้องกันความเสียหาย และยุทธวิธีการตัดสินใจของศาล หรือเจ้าหน้าที่บริหาร"

แต่ก็ได้มีการประยุกต์เงื่อนไขเดียวกัน สำหรับการปรับเปลี่ยนในกรณีที่เกิดความเสียหายจากมลภาวะข้ามพรมแดน สวีเดนและนอร์เวย์ได้ขอให้ประเทศในยุโรปอื่น ๆ มอบสิทธิอันนี้แก่ตน แต่ได้รับการ

ปฏิเสธร เพราะในทศวรรษ 1970 เมื่อสภาโออีซีดี (OECD Council) ได้เสนอแนะให้มี "หลักการเข้าถึงกฎหมายเท่าเทียมกัน" ในประเทศที่เป็นสมาชิก ปรากฏว่าได้รับการปฏิเสธด้วยเหตุผลที่ว่าสิทธิเช่นนั้นจะเป็นการเข้าไปก้าวก่ายกิจการภายในของแต่ละประเทศ

การที่ชาวบ้านหรือประชาชน รวมทั้งผู้นำและผู้วางนโยบายตื่นตัวถึงปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ทำให้เกิดความคาดหวังว่าการคุกคามสิ่งแวดล้อม ที่จะมีผลต่อความมั่นคงของชาติจะกลายเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของทุกประเทศ ถึงแม้ว่าเรื่องไบโอสเฟียร์ (Biosphere) ยังจะเป็นเรื่องใหม่ที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แต่ความสัมพันธ์ทางการทูตในเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมก็ได้เข้าไปสู่จุดสนใจแล้ว

จากความมั่นคงแห่งชาติเป็นความมั่นคงของโลก

การจะทำให้สิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมดีขึ้นได้นั้น ประเทศต่าง ๆ จะต้องร่วมมือกันให้มากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต งานอันใหญ่หลวงเช่นนี้คงจะไม่ประสบความสำเร็จ ถ้าหากยังไม่ยุติการแข่งขันกันทางอาวุธ ซึ่งดึงดูดความสนใจอย่างมากจากผู้ตัดสินใจและใช้ทรัพยากรที่จำเป็น ซึ่งจะยุติอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับโลก (ดูตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างการให้ความสำคัญในการจัดลำดับทางทหาร
สังคมหรือสิ่งแวดล้อม

ความสำคัญทางทหาร	ค่าใช้จ่าย (เหรียญสหรัฐฯ)	ความสำคัญทางสังคม/ สิ่งแวดล้อม
โครงการเรือดำน้ำโทเรตัน 2 และเครื่องบินต่อสู้ F16	100,000,000,000	ค่าใช้จ่ายโดยประมาณสำหรับการ การทำความสะอาดแหล่งที่ มีการทิ้งกากของเสียที่ อันตราย 3,000 แห่งใน สหรัฐฯ
โครงการเครื่องบินทิ้งระเบิด ที่ไม่สามารถจับได้โดยเรดาร์ (Stealth bomber)	68,000,000,000	สองในสามของราคาโดย ประมาณในเป้าหมาย การทำน้ำให้สะอาดจน ถึงปี 2000
เงินทุนที่ขอเสนอมาสำหรับ SDI หรือ Star war ระหว่างปี 1988-92	38,000,000,000	การจัดสรรที่มีกำบังภาพ รังสี (ไม่ใช่เพื่อทาง ทหาร) สูงในสหรัฐฯ
ค่าใช้จ่ายทางทหารของโลก ในเวลา 2 สัปดาห์	30,000,000,000	ค่าใช้จ่ายรายปีของทศวรรษว่า ด้วยน้ำและสุขภาพ เสนอ โดยองค์การสหประชาชาติ
งบประมาณสำหรับการจัดซื้อ ทางทหารและการวิจัยและ พัฒนาของเยอรมัน ปีงบประมาณ 1985	10,750,000,000	ค่าใช้จ่ายโดยประมาณสำหรับการ การทำความสะอาดทะเล เหนือในส่วนของเยอรมัน ตะวันตก
ค่าใช้จ่ายในทางทหารของโลก ในเวลาประมาณ 4 วัน	8,000,000,000	แผนปฏิบัติการ 5 ปีในการ รักษาป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์

ตาราง 8 (ต่อ)

ความสำคัญทางทหาร	ค่าใช้จ่าย (เหรียญสหรัฐฯ)	ความสำคัญทางสังคม/ สิ่งแวดล้อม
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาจรวด มิแกนัทข้ามทวีป Miguelman (ICBM)	6,000,000,000	ค่าใช้จ่ายต่อปีในการลดการ ปล่อยออกของก๊าซซัลเฟอร์ ไดออกไซด์ จำนวน 8-12 ตัน/ปี ของสหรัฐฯ
ค่าใช้จ่ายทางทหารของโลก ประมาณ 2 วัน	4,800,000,000	ค่าใช้จ่ายต่อปีในแผนปฏิบัติ การที่จะป้องกันการขยาย ตัวการเป็นทะเลทราย ของประเทศโลกที่สาม ใน 20 ปีข้างหน้า ที่เสนอโดยองค์การสห- ประชาชาติ
งบประมาณ 6 เดือนสำหรับ หัวรบนิวเคลียร์ ถึงประมาณ 1986	4,000,000,000	งบประมาณของรัฐบาล สหรัฐฯ เพื่อปรับปรุง ประสิทธิภาพ ของพลัง งานระหว่างปี 1980-87
การวิจัยสำหรับโครงการ SDI หรือ Star War ถึงประมาณ 1986	3,700,000,000	เป็นเงินทุนที่พอเพียงสำหรับ การสร้างระบบพลังงานจาก แสงอาทิตย์ที่สามารถให้ บริการเมืองที่มีประชากร 200,000 คน
ค่าใช้จ่ายทางทหาร 3 อาทิตย์ สำหรับประเทศที่มีอัตราการรู้ หนังสือต่ำกว่าร้อยละ 50	2,400,000,000	งบประมาณเพิ่มเติมที่จำเป็น สำหรับ UNESCO ในการ รณรงค์ต่อสู้กับการไม่รู้ หนังสือทั่วโลกภายใน ทศวรรษนี้

ตาราง 8 (ต่อ)

ความสำคัญทางทหาร	ค่าใช้จ่าย (เหรียญสหรัฐฯ)	ความสำคัญทางสังคม/ สิ่งแวดล้อม
ค่าใช้จ่ายทางทหาร 10 วัน ของประเทศประชาคมยุโรป	2,000,000,000	ค่าใช้จ่ายประจำปีในการทำ ความสะอาดบริเวณที่ทิ้ง กากของเสียที่เป็นอันตราย ในประเทศประชาคมยุโรป 10 ประเทศจนถึงปี 2000
เรือดำน้ำโทเรคิน 1 ลำ	1,400,000,000	ค่าใช้จ่าย 5 ปี สำหรับ โครงการฝึกวัคซีนต่อต้าน โรคร้ายแรง 6 ชนิด ซึ่ง จะป้องกันการตายได้ จำนวน 1 ล้านคนต่อปี
เครื่องบินทิ้งระเบิด B-1B 3 ลำ	680,000,000	ค่าใช้จ่ายในการนำเอา พลังงานกลับมาใช้ใหม่ของ รัฐบาลสหรัฐฯ ในปีงบประมาณ 1983-85
ค่าใช้จ่ายทหาร 2 เดือนของ เฮลิโอบี	50,000,000	ค่าใช้จ่ายต่อปีในการป้องกัน การถูกลามของการกลาย เป็นทะเลทรายของ เฮลิโอบี
การทดลองอาวุธนิวเคลียร์ 1 ครั้ง	12,000,000	สามารถคิดตั้งปัมมือ 80,000 ชุด ให้แก่หมู่บ้านในประเทศ โลกที่สามเพื่อให้ได้ใช้น้ำ สะอาด

ตาราง 8 (ต่อ)

ความสำคัญทางทหาร	ค่าใช้จ่าย (เหรียญสหรัฐฯ)	ความสำคัญทางสังคม/ สิ่งแวดล้อม
ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการ 1 ชั่วโมงของเครื่องบิน ทิ้งระเบิด B-1B	21,000	สามารถสร้างบริการอนามัยแม่ โดยใช้หมู่บ้านเป็นฐานให้ แก่หมู่บ้านในอาฟริกา 10 แห่ง ซึ่งจะสามารถลด การตายของแม่ได้ครึ่งหนึ่ง ภายในหนึ่งทศวรรษ

ที่มา : Worldwatch Institute, based on various sources.

ในการที่จะลดอัตราส่วนการใช้ทรัพยากรของทางทหารลงได้นั้น ประเทศต่าง ๆ จะต้องเปลี่ยนทิศทางการนโยบายความมั่นคงใหม่ เพราะเท่าที่ดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน นับว่าเป็นความล้มเหลวอย่างเห็นได้ชัดเจน ในอนาคตนั้นคงต้องการมากกว่าการควบคุมทางอาวุธแทนที่จะยุติการแข่งขันทางทหาร ข้อตกลงระหว่างมหาอำนาจทั้งสองที่แล้วมากลับทำหน้าที่เป็นเสมือนกำบังการเสริมสร้างทหาร นั่นคือไปจำกัดอาวุธที่ล้าสมัยหรืออาวุธที่ซ้ำซ้อน และไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าขึ้นไปอีกในการผลิตอาวุธ

การประชุมรอบแรกของการเจรจาเรื่องการจำกัดอาวุธ (Strategic Arms Limitation Talks) หรือที่รู้จักกันในนาม SALT I ทำให้เกิดข้อห้ามการสร้างจรวดขีปนาวุธหลายหัวรบ (multiple-warhead missiles-MIRVs) แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในขณะที่มีข้อตกลงนี้ สหภาพโซเวียตไม่ได้มีจรวดขีปนาวุธหลายหัวรบเลย ในขณะที่สหรัฐามีอยู่ในครอบครองถึง 832 หน่วย แทนที่จะเป็นการจำกัดการมีอาวุธ

และห้ามการมีอาวุธเช่นนี้ในอนาคต ผลการเจรจารอบแรก กลับทำให้ มีหัวรบเช่นนี้เพิ่มขึ้นอีกถึง 2,640 หัวรบ ข้อตกลงตามสนธิสัญญารอบแรก (SALT I) และรอบสอง (SALT II) ได้กำหนดจำนวนหัวรบที่สูงกว่าที่มีอยู่ จึงเป็นการอนุญาตให้มหาอำนาจทั้งสองเพิ่มหัวรบถึง 13,000 จากที่มีอยู่เดิม

ข้อตกลงในการเจรจาเรื่องการลดอาวุธทางยุทธศาสตร์ (START) ระบุไว้ว่า จะต้องลดอาวุธนิวเคลียร์ให้ได้ถึงร้อยละ 30-35 นั่นคือ จะต้องลดจำนวนหัวรบนิวเคลียร์ให้อยู่ในระดับเท่าที่มีอยู่ในปลายทศวรรษ 1970 แต่ในแง่ของจำนวนอย่างเดียวยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะขจัดปัญหาการแข่งขันทางอาวุธได้ เพราะนักยุทธศาสตร์ทางทหารมักจะมีข้ออ้างเสมอว่าถูกคุกคามทางทหารบ่อย ๆ ด้วยวิธีใหม่ ๆ และมีช่องว่างทางอาวุธเกิดขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องใช้อาวุธที่ทันสมัย ถึงแม้ว่าการเจรจาการลดอาวุธจะได้รับการยอมรับว่าเป็นข้อเสนอที่ดีใหม่ และแหวกแนว แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะลดกระแสของการวางแผนการใช้อาวุธที่แพงได้ ทั้งนี้เพราะไม่มีข้อห้ามใด ๆ ในการปรับปรุงและทำให้เทคนิคที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

การที่จะยุติการแข่งขันกันทางอาวุธ เพื่อสันติภาพที่จำเป็นมาใช้ในการแก้ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้นั้น จำเป็นที่จะต้องยุติการผลิตวัตถุอันตรายสำหรับป้องกันการผลิตใหม่ ๆ ทางนิวเคลียร์ และต้องมีการควบคุมอย่างกว้างขวางในเรื่องการผลิต การทดลอง และการขยายแนวของหัวรบและระบบส่ง รวมทั้งจำเป็นจะต้องลดจำนวนอาวุธนิวเคลียร์ และอาวุธธรรมดาที่มีอยู่แล้วลงด้วย เพราะในขณะนี้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถจะตรวจสอบมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ได้จากภายนอกประเทศ การที่สหภาพโซเวียตยินยอมที่

จะให้มีการตรวจสอบภายในได้ จึงเท่ากับเป็นการลดอุปสรรคทางการเมืองลงได้

ข้อเสนอที่จะให้มีการปิดโรงงานผลิตสารพลูโตเนียม และสารที่มียูเรเนียมซึ่งใช้ในการผลิตหัวรบนิวเคลียร์นั้น เคยได้รับความเห็นชอบและสนับสนุนจากทางการสหรัฐฯ ตั้งแต่ปี ค.ศ.1957 ถึง 1970 แต่ได้รับการปฏิเสธจากทางมอสโคว์ แต่ปัจจุบันข้อเสนอเช่นนี้ได้เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งแล้ว เนื่องจากความเป็นห่วงในเรื่องมลภาวะและความปลอดภัยได้บังคับให้มีการปิดโรงงานผลิตอาวุธนิวเคลียร์ของสหรัฐฯ หลายแห่งและมีสิ่งที่ยืนยันว่า สหภาพโซเวียตเองก็กำลังประสบกับปัญหาเช่นเดียวกัน ในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ.1988 The Los Alamos National Laboratory ได้กล่าวว่า "เฝ้าสำหรับการผลิตอาวุธทางทหารของสหภาพโซเวียตเก่า ล้าสมัย และไม่ปลอดภัย และคงจะถูกปิดในไม่ช้า" ซึ่งจริงๆ แล้วประธานาธิบดีจอร์จบุชได้ประกาศเมื่อเร็ว ๆ นี้ว่า สหภาพโซเวียตจะยุติการปรุงแต่งสารยูเรเนียมในปี ค.ศ.1989 และจะลดการผลิตสารพลูโตเนียมในปลายทศวรรษ 1990 การยุติการผลิตวัตถุดิบเพื่อการสร้างอาวุธของสหภาพโซเวียตสามารถที่จะทำให้โรงงานที่เหลืออยู่ปิดตัวเอง ในขณะที่มีการเจรจาห้ามอย่างถาวร การห้ามการผลิตไตรเตียม ซึ่งเป็นกัมมันตภาพรังสีของก๊าซไฮโดรเจนซึ่งช่วยในการระเบิดของอาวุธนิวเคลียร์ จะเป็นผลต่อการห้ามการผลิตสารพลูโตเนียมด้วย พอล ลีเวนทาล (Paul Leventhal) แห่งสถาบันควบคุมนิวเคลียร์ (Nuclear Control Institute) ได้กล่าวว่า การห้ามการใช้สารไตรเตียมจะชวมนำไปสู่ขั้นตอนต่าง ๆ ของการลดกำลังอาวุธ

เมื่อใดก็ตามที่ดุลยภาพในการแข่งขันทางอาวุธได้ถูกทำลายลงเราก็สามารถที่จะให้ความสนใจในเรื่องการทวนกระแสกระบวนการ การลดอาวุธได้ เป็นเวลากว่า 25 ปีแล้วที่อภิมหาอำนาจทั้งสองได้พยายามอย่างจริงจังในการที่จะลดอาวุธ ในปี ค.ศ.1961 วอชิงตันและมอสโกเห็นชอบในข้อตกลงร่วม (McCloy-Zorin) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทุกฝ่ายในที่ประชุมใหญ่ขององค์การสหประชาชาติเมื่อเดือน กันยายน ปี ค.ศ.1961 ข้อตกลงร่วมกันนี้มีแนวทางปฏิบัติในการเจรจาระหว่างชาติในเรื่องการลดอาวุธ เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงนี้ในปี ค.ศ.1962 ประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy) ได้เสนอร่างหัวข้อสนธิสัญญาในการประชุมระหว่างประเทศ และแจกแจงเงื่อนไขต่าง ๆ ในเอกสารชื่อ "Blueprint for Peace Race" พอถึงปลายปีค.ศ.1963 ข้อเสนอนี้ได้ถูกบอกปัดเพื่อที่จะได้พูดถึงเรื่อง "การควบคุมอาวุธ" (arms control)

แม้ว่าจะเป็นเวลาเกือบสามทศวรรษมาแล้ว แต่ข้อดีของการลดกำลังอาวุธ (disarmament) ก็ยังเป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่ควรจะได้รับ การนำมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง เมื่อตระหนักถึงผลอันน่าสพึงกลัวทางทหารและสิ่งที่ส่อผลทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการแข่งขันทางอาวุธ ในเดือนมกราคม ปี ค.ศ.1986 ประธานาธิบดีกอร์บาเชฟได้เสนอแผนที่จะทำให้โลกปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในปลายทศวรรษนี้ ขณะเดียวกันนี้ มาร์คัส รัสกิน (Marcus Raskin) ซึ่งอดีตเคยเป็นสมาชิกของสภาความมั่นคงแห่งชาติในสมัยประธานาธิบดีเคนเนดี ได้พยายามที่จะเอาหลักการของข้อตกลงร่วม (McCloy-Zorin) มาใช้อีกครั้งหนึ่ง โดยทำให้เป็นรูปเป็นร่างและนำเสนอต่อนักวิเคราะห์ชาวอเมริกันและรัสเซียเพื่อพิจารณา ร่างสนธิสัญญานี้ได้อธิบายรายละเอียดของ

ระยะเวลา 15 ปีในการที่จะทำให้โลกปราศจากกองกำลังทหาร กำจัดอาวุธที่ได้สะสมไว้แล้ว และเปลี่ยนอุตสาหกรรมเพื่อผลิตอาวุธเป็นอุตสาหกรรมเพื่อพลเรือน โดยมีเงื่อนไขทางกฎหมาย สถาบัน กลไก และกระบวนการการพิสูจน์ต่าง ๆ มารองรับเพื่อป้องกันข้อผิดพลาด เพื่อให้การดำเนินการเป็นผลสำเร็จ

หลักการและรายละเอียดของร่างสนธิสัญญา (McCloy-Zorin) ที่รัสकिनได้ทำไว้ได้เอาตัวออกจากลัทธิเพิ่มเสริม (incrementalism) ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำให้โลกมีความมั่นคง อย่างไรก็ตาม ถ้าหากต้องการให้โลกปราศจากสงครามก็จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดขั้นตอนนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ โดยรัฐบาลและประชาชนทั่วไปต้องทราบทิศทางและมาตรการที่จะทำให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินการ เพราะความรู้ความเข้าใจโดยทั่วไปในหมู่ข้าราชการ นักหนังสือพิมพ์ นักการศึกษา และกลุ่มอื่น ๆ มีความเชื่อกันว่า "การอยู่กับอาวุธนิวเคลียร์ดีกว่าการที่จะไม่มีอะไรเลย" ซึ่งเป็นความคาดหวังที่คิดกันว่าดีที่สุด เพราะจากประสบการณ์ของสงครามในช่วงสี่ทศวรรษที่ผ่านมา คงทำให้คาดหวังได้แค่นั้น และคงเป็นไปได้ที่จะทำให้วาทภาพต่อไปว่า โลกเราไม่มีอาวุธเลย คำกล่าวที่มีชื่อเสียงของ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) ซึ่งได้กล่าวว่า "อำนาจที่ถูกปล่อยให้เป็นอิสระของอะตอมได้เปลี่ยนทุกสิ่งทุกอย่าง และช่วยประหยัคในวิธีการคิด" ยังคงเป็นคำพูดที่ได้ยินอยู่ตลอดเวลาแม้แต่ในปัจจุบัน

การใช้กำลังทางทหาร เริ่มเป็นสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมากยิ่งขึ้น และไม่ใช่โลกแห่งความฝันอีกต่อไปแล้ว เช่นเดียวกันกับการเลิกทาสซึ่งแต่เดิมคิดว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ การปราศจากอาวุธก็เช่นเดียวกัน เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ โลกที่ไม่มีอาวุธไม่ได้หมายความว่า

ป้องกันตัวเองไม่ได้ ดังที่ ยีน ชาร์ฟ (Gene Sharp) ผู้ซึ่งไม่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง แต่สนับสนุนการป้องกันตัวเองบนพื้นฐานของความเป็นฝ่ายพลเรือน กล่าวว่า ในยุคที่เป็นยุคแห่งอำนาจในการทำลายล้างของเทคโนโลยีทางทหาร ทำให้ไม่สามารถที่จะป้องกันประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความปลอดภัยของประเทศที่ถูกรุกราน น่าจะได้รับการปกป้องที่ดีกว่าประเทศที่รุกราน และควรได้รับการต่อต้านอย่างเข้มแข็งจากฝ่ายพลเรือน และประชากรทั้งหมดไม่ควรให้ความร่วมมือ

ในการเจรจาเรื่องอาวุธอย่างเป็นทางการ แทบจะไม่เปิดโอกาสให้มีการพูดคุยกันอย่างสร้างสรรค์และกล้าหาญ ซึ่งจำเป็นต่อการลดกำลังอาวุธอย่างจริงจัง วิธีการหนึ่งที่น่าจะช่วยให้ได้ก็คือ "การริเริ่มอิสระ" (independent initiative) วิธีการแบบนี้จะแตกต่างกับวิธีการที่เป็นทางการ และบ่อยครั้งที่วิธีการนี้ก่อให้เกิดการต่อรองแบบลับๆ นั่นคือการนำเอาความคิดเห็นของโลกเข้ามาพิจารณา การริเริ่มอิสระใช้หลักการง่าย ๆ เป็นแกน นั่นคือ หลักในการรวมตัวเป็นพันธมิตรทางสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐหรือสหภาพโซเวียต อาจจะเว้นจากการทดลองและแพร่ขยายอาวุธสงครามในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น ภายในหนึ่งปี ถ้าหากอีกฝ่ายหนึ่งตอบสนอง อาจมีการขยายระยะเวลาออกไปอีกโดยไม่มีกำหนด และในระยะเวลาต่อมาอาจจะกำหนดไว้ในข้อตกลงที่เป็นทางการ มหาอำนาจทั้งสองซึ่งได้สะสมอำนาจในการทำลายล้างได้จะเป็นผู้ริเริ่มวิธีนี้ได้ เพราะในความเป็นจริง แม้ว่าแต่ละฝ่ายสามารถที่จะลดอาวุธนิวเคลียร์ที่มีอยู่ลงได้ถึงร้อยละ 90 แต่ก็ยังสามารถก่อให้เกิดความเสียหายแก่ฝ่ายตรงกันข้าม ได้อย่างใหญ่หลวง ถ้าหากถูกโจมตีก่อน

วิธีการเช่นนี้ใช้จำกัดอยู่เฉพาะในทฤษฎีเท่านั้น การยุติการทดลองอาวุธนิวเคลียร์โดยสมัครใจของสหภาพโซเวียตเมื่อปี ค.ศ.1958 ทำให้ประเทศมหาอำนาจนิวเคลียร์สามประเทศ ยุติการทดลองเป็นเวลา 3 ปี ก่อนที่จะหันกลับมาแข่งขันกันทดลองอีก เมื่อประธานาธิบดีเคนเนดี ประกาศยุติการทดลองอาวุธนิวเคลียร์เมื่อปี ค.ศ.1963 โซเวียตได้ตอบสนองเป็นอย่างดี ซึ่งต่อมาได้นำมาสู่การมีสนธิสัญญาการห้ามทดลองในปีเดียวกัน

ประธานาธิบดีคาลิล กอร์บาชอฟ ได้เสนอให้มีการเจรจาเพื่อควบคุมอาวุธอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ยังได้มีมาตรการอื่น ๆ เช่น ยุติการทดลองอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธทำลายคามเหี้ยม ลดขนาดของกองทัพอากาศในเขตแปซิฟิกลงประมาณครึ่งหนึ่งและประกาศว่าจะทำลายอาวุธเคมีที่มีอยู่ทั้งหมด ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างตะวันออกและตะวันตกจะดีขึ้นแล้วก็ตาม แต่ความริเริ่มของประธานาธิบดีกอร์บาชอฟก็ยังไม่ได้รับการตอบสนอง เพราะสหรัฐต้องการที่จะทดสอบความจริงใจของสหภาพโซเวียต ถ้าหากทางสหรัฐ ตอบสนองและทางสหภาพโซเวียตเองก็ตอบสนองเช่นเดียวกัน อาจจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศมหาอำนาจทั้งสอง และสร้างความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งจำเป็นต่อการก้าวไปสู่การลดอาวุธ ถ้าเป็นไปได้รัฐบาลของประธานาธิบดีจอร์จ บุช อาจมีโอกาที่จะได้รับการจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ที่สามารถยุติการแข่งขันทางอาวุธและสามารถเปลี่ยนแปลงพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจทั้งสองได้

โดยอาศัยแนวคิดการริเริ่มอิสระ ความมั่นคงในอีกรูปแบบหนึ่ง อาจจะเป็นรูปเป็นร่างขึ้นได้ ถึงแม้ว่ารัฐบาลเกือบทุกประเทศจะไม่ได้ให้บุคคลเดียวเป็นคนออกแบบระบบเช่นนี้ แต่ในกลุ่มที่ไม่ใช่อาวุธก็

ได้จินตนาการขึ้นเป็นรูปร่างและพร้อมที่จะปฏิบัติแล้ว การถกเถียง
 เรื่องทางเลือกในการป้องกันได้มีมาหลายปีแล้วในกลุ่มนักวิชาการและ
 กลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อสันติ แนวคิดนี้ได้รับความสนใจในยุโรป ใน
 ขณะที่การลดอาวุธนิวเคลียร์ และการลดกองกำลังธรรมดาได้ปรากฏ
 ออกมาเป็นทางเลือกเมื่อปี ค.ศ. 1987 ระหว่างสหรัฐฯ และสหภาพ
 โซเวียตในสนธิสัญญาเกี่ยวกับการลดอาวุธนิวเคลียร์ "การป้องกันที่ไม่
 ทำลายหรือไม่เร่งเร้าให้ออกมาสู้รบกัน" (non-provocative defense)
 จะนำไปสู่การเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานของกองทัพ อันประกอบไป
 ด้วย อาวุธ บุคลากร และกลยุทธ์ เพื่อให้ป้องกันตัวเองได้ แต่จะ
 ขาดความสามารถในการโจมตี ซึ่งสื่อให้เห็นชัดเจนถึงความจำกัดใน
 เรื่องวิธีและอำนาจของอาวุธ รวมทั้งข้อจำกัดในเรื่องขนาดและการ
 เคลื่อนไหวของกองกำลังด้วย บางครั้งอาจเป็นการยากที่จะแยก
 ระหว่างการรุกและการรับ แต่ข้อทดสอบที่ได้ก็คือการรับเพิ่มความ
 มั่นคงให้แก่ประเทศโดยไม่ได้ไปเพิ่มการคุกคามต่อความมั่นคงของประ-
 เทศอื่น ๆ

การอภิปรายในยุโรป ได้ครอบคลุมแนวทางปฏิบัติและข้อเสนอ
 แนะต่าง ๆ เริ่มจากการเน้นที่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในเรื่องอาวุธ
 หรือที่เรียกว่า "Transarmament" จนถึงข้อเสนอซึ่งจะทำให้ไม่มีการ
 แบ่งแยกเป็นตะวันออกหรือตะวันตก และในขั้นสุดท้ายก็คือเลิกสม
 กลุ่มทางทหารโดยให้ทุกฝ่ายมีความสนใจอันเดียวกันในเรื่องของความ
 ปลอดภัย

แนวความคิดที่คล้ายคลึงกันนี้ ได้ปรากฏอยู่ในนิยามศัพท์ทาง
 ทหารของสหภาพโซเวียตด้วย โดย ประธานาธิบดีกอร์บาชอฟ ผู้นำ
 พรรคได้คิดคำคำหนึ่งขึ้น คือ "ความเพียงพออย่างสมเหตุสมผล"

(reasonable sufficiency) เพื่อที่จะได้เปลี่ยนแนวทางในการนำ
 ลัทธิทางทหารจากการรุกเป็นการรับ ผู้นำของสหภาพโซเวียตได้เน้น
 ว่าสหภาพโซเวียตยินดีที่จะลดกำลังทหารฝ่ายเดียวในกรณีที่ได้เปรียบ
 ฝ่ายตะวันตก ในการกล่าวคำปราศรัยต่อที่ประชุมใหญ่ขององค์การ
 สหประชาชาติในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1988 ประธานาธิบดีกอร์บาชอฟ
 ได้ประกาศลดกำลังทหารและรถถังแต่ฝ่ายเดียวในยุโรปตะวันออกและ
 ในยุโรปบางส่วนที่เป็นของสหภาพโซเวียต และตามด้วยการเปลี่ยน
 โครงสร้างทางทหารในยุโรปตะวันออก เพื่อให้มีลักษณะเป็นฝ่ายรับ
 อย่างชัดเจน ต่อมาพันธมิตรของมอสโกในกลุ่มกติกาสันติสัญญา
 วอร์ซอ (Warsaw Pact) ยกเว้นรומาเนีย ได้เปิดเผยว่า สามารถลด
 ค่าใช้จ่ายและจำนวนทหารลงได้ และสิ้นสุดภัยจากการเจรจาระหว่าง
 ตะวันออกและตะวันตกในเรื่องการลดอาวุธธรรมดา (conventional
 arms) ในยุโรป กลุ่มกติกาสันติสัญญาวอร์ซอได้พูดถึงข้อเสนอในการ
 เสร็จเมื่อเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 1988 ซึ่งมีสามขั้นตอนที่จะนำไปสู่
 ยุทธวิธีแบบตั้งรับของทั้งสองฝ่าย ดังนั้นดูเหมือนว่าในทศวรรษปี ค.ศ.
 1990 ความมั่นคงที่เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งอาจจะก้าวสู่ความเป็นจริง
 มากยิ่งขึ้น

การเคลื่อนไหวของประเทศมหาอำนาจในการที่จะลดอาวุธ มีความสำคัญไม่เพียงแต่ว่าทั้งสหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตจะมีส่วนร่วม
 ในการใช้จ่ายทางทหารมากกว่าครึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่ายทางทหารทั้งหมด
 ของโลก และมีอาวุธอยู่ในครอบครองเป็นจำนวนมาก แต่การแข่งขัน
 ทางอาวุธของทั้งสองประเทศอย่างไม่เช็ดขาด ยังเป็นผลผลักดันให้
 ประเทศอื่น ๆ ต้องการมีอาวุธนิวเคลียร์ที่ครอบด้วยกฎหมาย ควบคู่กับ
 การมีอาวุธนิวเคลียร์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเมืองและทางทหาร ที่ให้
 สถานภาพพิเศษและอำนาจในการต่อรองทางการทูต จึงเป็นเรื่องที่ไม่

นำแปลกใจที่อาร์เจนตินา บราซิล อินเดีย อิรัก อิสราเอล ปากีสถาน และแอฟริกาใต้ ได้ผ่านหรือพยายามที่จะผ่านจุดที่จะนำไปสู่การผลิตอาวุธนิวเคลียร์ ในส่วนหนึ่งของการต่อรองในสนธิสัญญาเพื่อที่จะป้องกันการแพร่ขยายของอาวุธนิวเคลียร์ (The Nuclear Non-proliferation Treaty 1970) ประเทศที่ยังไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครองยินยอมที่จะไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครอง เพื่อเป็นการทำให้ประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์แสดงความตั้งใจที่จะลดอาวุธ แต่สัญญานี้ก็ยังไม่ได้รับการตอบสนองเลย

เนื่องจากสงครามในประเทศโลกที่สามมีสาเหตุมาจากเรื่องต่าง ๆ และคงหาทางออกง่าย ๆ ไม่ได้ ความมั่นคงที่แท้จริงภายในประเทศและระหว่างประเทศคงจะไม่ได้ประสบความสำเร็จ ถ้าหากจะไม่ได้กล่าวถึงความหลากหลายและความไม่เท่าเทียมกันบนพื้นฐานซึ่งเป็นเชื้อเพลิงของการพิพาท นั่นคือ สันติภาพถาวรคงจะไม่มี ถ้าหากไม่มีความยุติธรรม ในหลาย ๆ กรณี ความขัดแย้งของประเทศโลกที่สามรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเข้าไปยุ่งเกี่ยวของสหรัฐฯ สหภาพโซเวียต และมหาอำนาจอื่นๆ การที่มหาอำนาจไม่ได้เข้าไปแทรกแซงก็ไม่ได้หมายความว่า จะสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ แต่อย่างน้อยก็ช่วยในการชะลอปัจจัยที่ทำให้เกิดความยุ่งยากมากยิ่งขึ้นลงได้

สำหรับมหาอำนาจทั้งสอง บทเรียนจากเวียดนามและอัฟกานิสถาน หรือที่เลวร้ายน้อยกว่าก็คือที่อเมริกากลางและเลบานอน ชี้ให้เห็นว่า การเข้าแทรกแซงกิจกรรมของประเทศอื่นได้ถึงจุดที่ให้ผลตอบแทนลดลงเรื่อย ๆ (diminishing returns) สหรัฐฯ หรือสหภาพโซเวียตควรที่จะควั่นการส่งกำลังหรืออาวุธเข้าไปแทรกแซงในประเทศอื่น ๆ เป็นการตอบแทนที่มหาอำนาจอื่น ๆ ไม่ได้ทำเช่นเดียวกัน

นโยบายการไม่แทรกแซงได้รับการสนับสนุนเมื่อตอนต้นปีค.ศ. 1988 โดยเจ้าหน้าที่ชั้นสูงของสหรัฐฯ และสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นคณะกรรมการทั้งในอดีตและปัจจุบัน ดังปรากฏอยู่ในรายงานเรื่อง "ความต้องการการอยู่ร่วมกันอย่างมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และสหภาพโซเวียต" (The Requirements for Stable Coexistence in United States-Soviet Relations.)

ขั้นที่สองของนโยบายไม่แทรกแซง จะประกอบไปด้วยการถอนกำลังทหารต่างชาติออกจากต่างประเทศ ประธานาธิบดีกอร์บาชอฟได้เสนอที่จะย้ายกำลังทางเรือออกจากอ่าวคำรานห์ และที่อื่น ๆ ในเวียดนาม ถ้าหากสหรัฐฯ จะย้ายออกจากฐานทัพในฟิลิปปินส์ ข้อเสนอได้รับการปฏิเสธจากรัฐบาลสหรัฐฯ เพราะว่าฐานทัพที่สหรัฐฯ ใช้อยู่ใหญ่กว่าฐานทัพที่สหภาพโซเวียตใช้อยู่ แต่อย่างไรก็ตามสหรัฐฯ ก็ได้ให้การสนับสนุนการลดอาวุธธรรมดาในยุโรป

ความหวังที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยความยุติธรรม ขึ้นอยู่กับองค์การสหประชาชาติ จากประวัติศาสตร์การรักษาสันติภาพขององค์การสหประชาชาติ แสดงให้เห็นว่าองค์การฯ ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งต่างๆ ที่ไม่มีมหาอำนาจเข้าไปยุ่งเกี่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ในระยะ 40 ปีที่ผ่านมา องค์การสหประชาชาติจะทำหน้าที่ได้ไม่ด้นักก็ตาม แต่เริ่มมีชื่อเสียงมากขึ้นในระยะเมื่อไม่นานมานี้เอง

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสหภาพโซเวียตต่อองค์การสหประชาชาตินับเป็นพัฒนาการไปในทางที่ดี ดังจะเห็นได้จากการที่สหภาพโซเวียตจ่ายเงินค่าสมาชิกที่ยังค้างอยู่ และการที่สหภาพโซเวียตมีข้อเสนอให้ฝึกองกำลังรักษาสันติภาพในอ่าวเปอร์เซีย และทางองค์การ

สหประชาชาติได้ยอมรับการเจรจาต่อรอง ได้นำไปสู่การถอนทหารของ สหภาพโซเวียตออกจากอัฟกานิสถาน และการบีบบังคับให้พันธมิตร เช่น แองโกลา เอธิโอเปีย และโซเวียต หาทายตกลงกัน ถ้าหากประธานาธิบดีบุชคัดสินใจ ที่จะไม่ดำเนินนโยบายเช่นประธานาธิบดีเรแกน องค์การสหประชาชาติก็คงจะพ้นจากการกลายเป็นง่อย อันเป็นผลจากสงครามเย็น และจะกลายเป็นองค์การกลางของความมั่นคงร่วมกัน ดังเช่นที่ผู้ก่อตั้งได้วาดภาพไว้

เมื่อเร็ว ๆ นี้ องค์การสหประชาชาติได้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขกรณีความขัดแย้ง และกองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ก็ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพของปี ค.ศ.1988 ทศวรรษนี้ โลกได้เผชิญกับความขัดแย้งซึ่งไม่มีผู้ชนะมีแต่ผู้แพ้ เช่น สงครามอิรัก-อิหร่าน กองกำลังของสหภาพโซเวียตกับกองกำลังมูจาห์ฮิดีน การครอบครองเขมรของเวียดนาม การต่อสู้ระหว่างชาวซาห์ราวิ (Sahrawi) กับมอโรคโค การครอบครองดินแดนซาฮาราตะวันตก องค์การสหประชาชาติได้มีบทบาทสำคัญในการลดชนวนความขัดแย้งเหล่านี้ เป็นที่คาดหวังว่า กองกำลังของสหประชาชาติคงจะได้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อไปในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ การเป็นเอกราชของนามิเบีย ถึงแม้ว่าจะมีการต่อสู้ปะทุขึ้นใหม่ และประเทศโลกที่สามได้กล่าวหาว่าสหประชาชาติไปทำให้กระบวนการเป็นอิสระภาพของนามิเบียยุ่งยากขึ้นก็ตาม แต่จะเป็นด้วยเพราะการหมกเรี่ยวแรงหรือความเบื่อหน่ายในสงคราม จึงทำให้คู่ต่อสู้เหล่านี้ยอมรับการรักษาสันติภาพและการหยุดยิงที่องค์การสหประชาชาติเป็นผู้ดูแล ซึ่งพิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นทางออกในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่มีมานาน โดยที่ทุกฝ่ายไม่เสียหน้า

ถ้าหากความพยายามขององค์การสหประชาชาติประสบความสำเร็จ ต่อไปก็สามารถที่จะใช้ความมีศักดิ์ศรีนี้แก้ปัญหาที่ท้าทายมากกว่านี้ได้ นั่นคือ จากการเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ยุติการสู้รบและเป็นตัวกลางระหว่างคู่สงคราม มาเป็นการป้องกันการสู้รบระหว่างคู่ที่กำลังจะก่อสงคราม จาเวียร์ เปเรซ เคอ แควญา (Javier Perez de Cuellar) เลขาธิการขององค์การสหประชาชาติได้จัดตั้งหน่วยงานใหม่ คือ สำนักวิจัยและรวบรวมข้อมูล (Office for Research and Collection of Information) ในปี ค.ศ.1987 ซึ่งจะทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแลว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้นก่อนที่มันจะปะทุหรือไม่ และพยายามที่จะถอดคสลักษณะความขัดแย้งนั้นในอนาคต ความขัดแย้งทางอาวุธอาจจะถูกป้องกันโดยมีผู้สังเกตการณ์ที่ไม่ติดอาวุธ หรือหน่วยรักษาสันติภาพที่พร้อมในที่สุดที่กำลังเกิดความขัดแย้งอยู่แล้ว ในข้อเสนอที่ว่าด้วยระบบความมั่นคงของสหภาพโซเวียต ได้เชิญชวนให้องค์การสหประชาชาติจัดตั้ง "หน่วยสังเกตการณ์ในเขตที่เป็นอันตรายของโลก" รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ วลาดิมีร์ เอฟ เปโตรอฟสกี (Vladimir F. Petrovssky) ได้เสนอแนะว่าประเทศใดก็ตามที่ต้องการป้องกันตัวเองจากการแทรกแซงภายนอกน่าจะสามารถเรียกร้องให้องค์การสหประชาชาติ ส่งทีมผู้สังเกตการณ์ไปลาดตระเวนชายแดนได้

ในปีค.ศ.1983 นิการากัวได้ร้องขอให้ 8 ประเทศลาตินอเมริกา ส่งทหารไปลาดตระเวนชายแดนฮอนดูรัส เพื่อป้องกันการข้ามพรมแดนเข้ามาของทหารกลุ่มคอนทรา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ และรัฐมนตรีต่างประเทศของฮอนดูรัส โลเปซ คอนเทรรัส (Lopez Contreras) ก็ได้เสนอเช่นเดียวกันในปี ค.ศ.1988 ในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ.1989 รัฐบาลของประเทศในอเมริกากลางได้ตกลงในหลักการ

เบื้องต้นที่จะจัดให้มีกองกำลังรักษาสันติภาพ ซึ่งมีทหารจำนวน 160 นาย ถ้าหากองค์การสหประชาชาติมีทีมหรือมีกองกำลังระหว่างชาติใน ตอนต้นทศวรรษ 1980 อาจจะหลีกเลี่ยงการหลังเลื้อยในบริเวณนั้นได้ และยังคงจะเป็นการถูกกว่าแก่ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กระทรวงกลาโหม ของสหรัฐฯ ได้ประมาณว่า กองกำลังสำหรับสังเกตการณ์ 1,300 คน สามารถที่จะเฝ้าระวังชายแดนระหว่างนิการากัวและฮอนดูรัส เอล- ซาลวาดอร์และคอสตาริกาได้ โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 40 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี ในทางตรงกันข้าม สหรัฐฯ ส่งเงินไปช่วยใน ทางทหารในบริเวณนี้ปีละประมาณ 3 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และ ประเทศในอเมริกากลางทั้งหมดใช้เงินอีกประมาณ 1 พันล้านเหรียญ สหรัฐฯ

ปัจจุบัน กองกำลังรักษาสันติภาพขององค์การสหประชาชาติถูกจัด ตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่พิเศษและเฉพาะกรณี ซึ่งประกอบไปด้วยทหาร ของประเทศต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลจะเรียกตัวคืนได้โดยการยื่นโนติสภายใน ระยะเวลาสั้นๆ สมาชิกขององค์การอาจจะต้องการให้มีกองกำลังรักษาสันติภาพที่ถาวรกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อทำให้กองกำลังเช่นนี้มีความลำเอียงน้อยลง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เพราะฉะนั้น ควรจะประกอบไปด้วยบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับการฝึกอบรม เพื่อให้มีทักษะพิเศษในการรักษาสันติภาพ และมีความซื่อสัตย์ต่อองค์การสหประชาชาติ

งบประมาณประจำปีสำหรับการรักษาสันติภาพ 7 แห่ง คิดแล้วประมาณ 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ถ้าองค์การสหประชาชาติจะต้องมีบทบาทมากยิ่งขึ้นก็จะต้องใช้งบประมาณมากขึ้น เช่น อาจจะต้องใช้เงินถึง 2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯต่อปี ถ้าจะเข้าไปมีบทบาทอย่าง

แข่งขันในกีฬา ซาฮาราตะวันตก และแอฟริกาใต้ เงินจำนวนนี้ยังน้อยกว่าที่โลกใช้ในการแข่งขันทางอาวุธในวันเดียว

เหตุผลประการหนึ่งที่รัฐบาลต่อต้านการลดกำลังอาวุธ คือ แต่ละประเทศนอกจากจะไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันแล้ว ยังคิดว่าความตั้งใจของศัตรูอยู่ที่ความสามารถของศัตรู ในปี ค.ศ.1962 มีการเสนอให้มีการจัดตั้งองค์กรระหว่างประเทศที่จะทำหน้าที่ในการเฝ้าระวังขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันให้มากยิ่งขึ้น โดยในระยะแรก องค์กรนี้จะช่วยในการหาข่าวสารที่ไม่มียศติ นอกนั้นจะช่วยในการพิสูจน์ให้เป็นไปตามสนธิสัญญา สนับสนุนหรือปฏิเสธข้อกล่าวหาการรุกรานชายแดน สกัดกั้นการโจมตีแบบสายฟ้าแลบ เฝ้าติดตามการหยุดยิง และช่วยในการทำงานของหน่วยรักษาสันติภาพขององค์การสหประชาชาติ จากการศึกษาของที่ประชุมสมัชชาใหญ่ คาดว่าค่าใช้จ่ายในการเริ่มต้นและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานนี้น่าจะต่ำกว่าร้อยละ 1 ของค่าใช้จ่ายทางการทหารของโลก

ที่ประชุมใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ ได้พิจารณาที่จะจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังขนาดจำกัด ซึ่งในระยะแรกอาจจะยังไม่ใช่ดาวเทียม แคนาดาได้เสนอระบบดาวเทียมชื่อ PAXSAT ออกแบบเพื่อพิสูจน์การลดกำลังอาวุธธรรมดาในยุโรป ในสหรัฐฯ เอง โรเบิร์ต แมซเช็ก (Robert Mrazek) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเดโมแครต จากมลรัฐนิวยอร์ก ได้เสนอร่างกฎหมายต่อสภา เพื่อศึกษาว่าการเฝ้าระวังทางดาวเทียมสามารถที่จะเพิ่มความมั่นคงและเสถียรภาพระหว่างประเทศได้อย่างไร

เราคงจะไปคาดหวังว่ารัฐบาลจะเริ่มนโยบายการลดอาวุธอย่างกล้าหาญชาญชัยไม่ได้ โรเบิร์ต โจฮานเซน (Robert Johansen) ได้กล่าวไว้อย่างชาญฉลาดว่า "ถ้าปราศจากความกดดันจากภายนอกแล้ว การที่จะไปคาดหวังให้รัฐบาลที่มีอำนาจสูงสุด สร้างระบบความมั่นคงใหม่ จะไปทำให้รัฐอื่นที่ปัจจุบันอ่อนแอทางการทหารมีอิทธิพลมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐที่ปัจจุบันเข้มแข็งทางการทหาร เปรียบเสมือนการคาดหวังว่าพระราชินีมีสิทธิอย่างสมบูรณ์จะเป็นผู้นำในการปฏิวัติ เพื่อระบอบประชาธิปไตยและล้มล้างราชบัลลังก์ของตนเอง

ความหวังอันใหญ่หลวง ในการควบคุมการแข่งขันทางอาวุธอยู่ที่ การเรียกร้องและการกดดันของประชาชน ประชาชนทุกแห่งเริ่มจะให้ความรับผิดชอบในเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ โดยเห็นว่ามิใช่ขึ้นอยู่กับรัฐบาลผู้เดียว โดยเริ่มการเคลื่อนไหวเพื่อสันติภาพด้วยวิธีการแบบดั้งเดิมจนถึงวิธีการทุบแบบชาวบ้าน เช่นสภาคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ (The Natural Resource Defense Council) ได้ชักชวนจนสหภาพโซเวียตอนุญาตให้มีการจัดตั้งสถานเฝ้าระวังการสันตะฑีอนของพื้นโลกใกล้บริเวณทดลองอาวุธนิวเคลียร์ที่ Semipalatinsk และเป็นผลบังคับให้รัฐบาลของประธานาธิบดีเรแกนเปิดการเจรจากับทางมอสโคว์ ในเรื่องการพิสูจน์การห้ามการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ สถาบันการศึกษานโยบาย (The Institute for Policy Studies) ได้ริเริ่มโครงการที่เรียกว่า "Real Security Education Project" ซึ่งมีผู้นำแรงงาน ศาสนา และกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อสันติเข้าร่วมการประชุมปฏิบัติการ เพื่อศึกษามติต่าง ๆ ของความมั่นคง กลุ่มรณรงค์เพื่อสันติภาพและประชาธิปไตยในตะวันออกและตะวันตก (The Campaign for Peace and Democracy / East and West) กลุ่มรณรงค์เพื่อการจัดการลดอาวุธนิวเคลียร์ในยุโรป (The European Nuclear

Disarmament Campaign) และนักปฏิบัติจาก The West German Green Party ได้พยายามสร้างพื้นฐานสำหรับ "การผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างประเทศจากเบื้องล่าง" (detente from below) นั่นคือ สร้างพันธมิตรระดับชาวบ้านขึ้นมาเพื่อให้เกิดสันติภาพและสิทธิมนุษยชน

การที่จะให้การทวนกระแสการแข่งขันทางอาวุธประสบผลสำเร็จได้นั้น เราจะต้องไม่เน้นเฉพาะความไม่มั่นคงทางทหารเท่านั้น แต่จะต้องเน้นถึงเหตุผลทางเศรษฐกิจและการเมือง สำหรับการแข่งขันทางทหารด้วย เพราะการที่ทำให้ประเทศอยู่ในสภาพพร้อมรบเท่ากับเป็นการให้อำนาจทางการเมืองแก่นักการเมือง ข้าราชการ และนายพล เพราะบุคคลเหล่านี้จะสามารถที่จะเรียกร้องเอาทรัพยากรธรรมชาติ ในอัตราส่วนที่มากมายใช้ได้ แม้กระทั่งในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ผู้ผลิตอาวุธมักจะได้อำนาจก่อนใครจากการดำเนินงานมากกว่าผู้ผลิตทางอุตสาหกรรมพลเรือน ขณะเดียวกันผู้ทำงานในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการทหาร ครอบครัวของเขาและชุมชนที่เขาอาศัยอยู่จะต้องตกอยู่ในสภาวะที่เป็นกังวลกับการทดลองอาวุธ เพราะมันเป็นการคุกคามชีวิตของพวกเขาทั้งหมด

กระบวนการการวางแผนทางเศรษฐกิจ ที่จะแปรรูปการผลิตทางทหารเป็นการผลิตทางพลเรือน ไม่ได้กล่าวถึงเพียงสิ่งต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถกล่าวถึงการเปลี่ยนทิศทางการใช้ทรัพยากรทางทหารมาเป็นพลเรือน การแปรรูป (Conversion) นับเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในการจัดลำดับความสำคัญของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ โดยขั้นแรกต้องกำหนดความสามารถในการผลิตที่มีอยู่นั้นคือ ทุน วัสดุคืบ เครื่องจักรกล ทักษะและความเชี่ยวชาญของผู้ที่อยูในการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการทหารในปัจจุบัน ขั้นที่สองเครื่องจักรกล

ต่าง ๆ จะต้องถูกพัฒนาเพื่อเปลี่ยนช่องทางให้เข้าสู่การนำมาใช้งานทางพลเรือน กฎหมายที่เสนอโดย เท็ด เวสส์ (Ted Weiss) สมาชิกสภาผู้แทนพรรครีพับลิกัน จากมลรัฐนิวยอร์ก ได้ช่วยสร้างโครงการการวางแผนแปรรูปการผลิตทางทหาร มาเป็นการผลิตทางพลเรือน และกำหนดให้มีคณะกรรมการระดับท้องถิ่นพิจารณาการเลือกใช้ในทุกระบบ โรงงาน ฐานทัพ และห้องปฏิบัติการ คณะกรรมการเหล่านี้จะพัฒนาพิมพ์เขียวในการผลิตและการตลาดและยังจัดให้มีการฝึกอบรมเพิ่มเติมให้แก่ผู้จัดการ วิศวกร และคนงาน เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับความต้องการของตลาดพลเรือนได้

นอกจากนี้การแปรรูป ยังอาจหมายถึงความถึงการปลดปล่อยการเงินและทักษะทางเทคนิคที่จำเป็นสำหรับการป้องกัน การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมให้ช้าลงด้วย ขณะนี้มีความพยายามที่จะหาข้อเสนอแนะที่เฉพาะเจาะจงในการใช้ทักษะพิเศษที่มีอยู่ตามฐานทัพ และห้องปฏิบัติการ เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ.1978 ได้มีโครงการแปรรูปห้องปฏิบัติการทางอาวุธนิวเคลียร์ที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย (The University of California) โดยศึกษาศักยภาพของการเปลี่ยนห้องปฏิบัติการลอเรนซ์ ลีเวอร์มอร์ (Lawrence Livermore) ซึ่งเป็นแหล่งพัฒนาอาวุธที่สำคัญไปใช้ในโครงการพลังงาน และก็มีข้อเสนอในลักษณะเดียวกันนี้คือ การแปรรูปสถานปฏิบัติการสงครามทางชีววิทยาที่ฟอร์ต เดทริก (Fort Detrick) ในมลรัฐแมริแลนด์ ให้เป็นศูนย์วิจัยโรคมะเร็งและชีววิทยา แต่เนื่องจากขาดการสนับสนุนทางการเงินและกลยุทธในการแปรรูประดับชาติ จึงทำให้ข้อเสนอเหล่านี้ยังอยู่ในระดับการศึกษาความเป็นไปได้เท่านั้น

สหรัฐฯ มีประสบการณ์การแปรรูป ในตอนสิ้นสุดสงครามโลก ครั้งที่สอง ซึ่งร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (GNP) ได้เปลี่ยนจากอุตสาหกรรมทหารเป็นอุตสาหกรรมพลเรือน ภายในระยะเวลา 2-3 ปี ปัจจุบันจีนเป็นตัวอย่างที่ดีในการแปรรูป นั่นคือ ค่าใช้จ่ายในทางทหารจากผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้นลดลงจากร้อยละ 13 ในช่วงทศวรรษ 1970 เป็นร้อยละ 7 ใน ปี ค.ศ. 1985 และรัฐบาลจีนได้ตัดสินใจที่จะลดกำลังทหารลงหนึ่งในสี่ และใช้ความสามารถของอุตสาหกรรมทหารไปผลิตสินค้าพลเรือน ปัจจุบันจีนมีผลิตภัณฑ์พลเรือนคิดเป็นร้อยละ 38 ของผลผลิตที่ผลิตได้จากโรงงานทหารจำนวน 30,000 โรง

สหภาพโซเวียตดูเหมือนจะพร้อมสำหรับการแปรรูป ในการกล่าวปราศรัยที่องค์การสหประชาชาติ ประธานาธิบดีกอร์บาชอฟ ได้สัญญาว่าจะวางแผนแปรรูปโรงงานทางทหาร 2-3 โรง เพื่อเป็นการทดลอง และยังได้กล่าวต่อไปอีกว่า "คงจะเป็นเรื่องน่ายินดีถ้าทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศมหาอำนาจทางทหาร จะเสนอแผนแปรรูปต่อองค์การสหประชาชาติ" การประกาศลดการผลิตอาวุธลงร้อยละ 20 เมื่อต้นปีนี้ เป็นการทดสอบนโยบายของโซเวียต

สรุป

ในหลายกรณีแต่ละชาติไม่สามารถที่จะควบคุมจุดหมายปลายทางของตัวเองได้โดยลำพัง การผลิต การค้า การลงทุน การคมนาคม สื่อสารสมัยใหม่ และการท่องเที่ยวกลายเป็นเรื่องระดับโลก และกลายเป็นสื่อเชื่อมโยงโลกซึ่งแตกต่างกันเข้าเป็นหน่วยที่มีการติดต่อกัน ในทางปฏิบัติเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในที่แห่งหนึ่งสามารถที่จะกระทบที่อื่น ๆ ซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปได้ การพึ่งพาอาศัยกันในกิจกรรมทางเศรษฐกิจทางทหารและทางสิ่งแวดล้อม ล้วนมีผลต่อความนิยมของแนวคิดดั้งเดิมของคำว่า "ความมั่นคง" แม้กระทั่งคำว่า "อธิปไตยแห่งชาติ"

การพัฒนาทางทหาร ทางเศรษฐกิจ และทางนิเวศวิทยา กำลังได้รับความสนใจจากชุมชนต่าง ๆ ของโลกมากยิ่งขึ้น แต่เนื่องมาจากการพึ่งพาอาศัยกันเช่นนี้ เกิดจากความเปิกเฉยเสียมากกว่าที่จะเกิดโดยความตั้งใจ ดังนั้น จึงไม่สามารถที่จะสร้างความพร้อมทางการเมืองที่จำเป็นต่อความร่วมมือระหว่างประเทศให้มากยิ่งขึ้นได้ โลกยังคงเต็มไปด้วยความไม่เท่าเทียมกันอย่างมหาศาลในเรื่องอำนาจ ความมั่งคั่ง และความสามารถในอันที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมของโลก อันที่จริงแล้ว ความซื่อสัตย์ต่อกลุ่มความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ได้ทำให้มนุษยชาติแตกกระเซ็นไปตามทางการเมือง เผ่าพันธุ์ ศาสนา และเส้นแบ่งแยกทางเศรษฐกิจและสังคม

เนื่องจากชาติได้เจริญเติบโตเกินอาณาเขตของประเทศ แต่โครงสร้างของรัฐยังคงอยู่กับที่ เจกเช่นเดียวกันกับเนื้อเยื่อ ดังนั้น อาณาเขตของประเทศบางครั้งจึงดูเหมือนจะซึมผ่านกันได้ บางครั้งซึมผ่านกันไม่ได้ ประเทศไม่สามารถที่จะต่อต้านการไหลผ่านของสินค้า เงิน

ตราและความคิด รวมทั้งมลภาวะทางอากาศหรือน้ำ แต่หลายครั้งที่ประเทศต่าง ๆ ปฏิเสธข้อเรียกร้องที่จะให้มีวิธีการจัดการกับปัญหาอย่างเดียวกัน ดังนั้นภาพของระบบความมั่นคงร่วมกันเมื่อตรวจสอบจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏกลับพบว่า ชาติต่าง ๆ ยังคงเป็นปฏิปักษ์และความไม่มั่นคงร่วมกันอยู่ จึงเป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจ เปรียบเสมือนว่าเราอยู่ในโลกสองใบที่ไปด้วยกันไม่ได้ นั่นคือ โลกที่ไม่มีอาณาเขตแน่นอน และโลกที่รักษาอาณาเขตของตนเอง

การที่ชาติต่าง ๆ จะมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เท่าเทียมกัน ในเรื่องความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเป็นอิสระและการพึ่งพาอาศัยกัน ยังเป็นสิ่งที่ดี และจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศจะต้องสามารถพึ่งพาตัวเองได้ในเรื่องอาหารและอุปทานทางพลังงาน การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตไม่เพียงแต่เป็นการลดการพึ่งพาการส่งเข้าเท่านั้น แต่ยังเป็นการลดการแข่งขันระหว่างประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติที่หายาก ที่อาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งได้ ในทางตรงกันข้ามการพึ่งพาอาศัยกันในทางเศรษฐกิจก็จะก่อให้เกิดผลดีต่อกันนั้น เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา จากประสบการณ์ของฝรั่งเศสและเยอรมันในอดีตที่เคยสู้รบปรบมือกันมาตลอด แต่ปัจจุบันได้กลายเป็นพันธมิตรที่สนิทสนมและเป็นคู่ค้าที่สำคัญ เป็นการให้ข้อคิดที่ดีว่า ยิ่งผลตอบแทนจากการร่วมมือทางเศรษฐกิจมีมากเท่าไร การมีความสัมพันธ์ที่ดีน่าจะให้ประโยชน์มากขึ้นเท่านั้น ส่วนสงครามเป็นเรื่องที่ไม่ควรค่าแก่การคิดเลย

"ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม" เป็นพื้นฐานที่มีผลต่อความร่วมมือ และความมั่นคงระหว่างประเทศมากกว่าความมั่นคงทางทหาร เพราะว่าเป็นแนวคิดที่เป็นไปในทางบวกและครอบคลุมทุกอย่าง ใน

ขณะที่ความมั่นคงทางทหารอย่างดีที่สุด ก็ให้ความไม่สบายใจในสถานการณ์ปัจจุบัน และที่เลวร้ายที่สุดก็คือ การทำลายล้างของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่บนโลก ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมมุ่งที่จะป้องกันหรือทำให้ได้คืนมา ในขณะที่ความมั่นคงทางทหารขึ้นอยู่กับความแข็งแกร่งของตัวเองแต่มีประเทศขึ้นเป็นคนรับผิดชอบ ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมไม่สามารถทำให้สำเร็จได้โดยประเทศหนึ่งประเทศใด แต่ต้องการความร่วมมือและการปลูกฝังความสัมพันธ์ที่เป็นความร่วมมือระหว่างชาติ

ขณะนี้สิ่งสะท้อนให้เห็นโอกาสที่สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียต จะร่วมมือกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมและเรื่องอื่นๆ มากยิ่งขึ้น อดีตเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ยอห์จ เคนาน (George Kenan) ซึ่งปัจจุบันเป็นนักวิชาการของ Institute for Advanced Study ที่นิวเจอร์ซีย์ ได้กล่าวว่า "ในกระบวนการร่วมมือกันเพื่อสันติ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติ แรงกระตุ้นทางทหารและการแข่งขันกันทางการเมือง มีแนวโน้มที่จะถูกรวบงำ เพราะประชาชนพบแล้วว่าความคิดริเริ่มในการคิดต่อสมคมที่มั่นคงทำให้เกิดความมั่นใจมากกว่าที่จะได้จากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล"

ภารกิจในอันที่จะทำให้มิติทางเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของความมั่นคงของโลกแข็งแกร่งขึ้นนั้น เป็นเรื่องที่ท้าทายมาก และถ้าหากจะให้ประสบความสำเร็จ จะต้องมีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น (assumptions) ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวชี้แนะนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ในระยะหลังสงครามโลก การแปรสภาพของโลกที่กำลังดำเนินอยู่ในขณะนี้เป็นการท้าทายวิธีปฏิบัติทางการทูต และรูปแบบของรัฐบาล ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว "ความมั่นคงแห่งชาติ" ในลักษณะเช่นนี้เป็นแนวคิดที่ล้าสมัยแล้ว นั่นคือ การที่จะให้ได้มาซึ่งความมั่นคงจะต้องผ่าน

กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างชาติ เพื่อสร้างกลไกยุติความขัดแย้งโดยสันติวิธีและสร้างพันธมิตรทางสิ่งแวดล้อม ถ้าหากคนรุ่นต่อไปมองย้อนอดีตจะเห็นว่า การที่เราหมกมุ่นกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติโดยอาศัยกำลังทางทหารเท่านั้น เป็นเสมือนการเบี่ยงเบนประวัติศาสตร์ ที่คุกกลืนเอาพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติไปจากสังคมที่มนุษย์อาศัยอยู่

